

PRZEGLĄD GÓRNICZO-HUTNICZY

CZASOPISMO, POŚWIĘCONE SPRAWOM PRZEMYSŁU GÓRNICZEGO i HUTNICZEGO

Nr 1 (290).

Dąbrowa Górnicza dnia 1-go stycznia roku 1923-go.

Tom XV.

Dekrety i rozporządzenia rządowe.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30-go października r. 1922-go w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej. Na zasadzie postanowień art. 1 i 2 ustawy z dnia 10 maja r. 1921-go (Dz. U. R. P. Nr. 41 poz. 248) i ustawy z dnia 4 sierpnia r. 1922-go (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 607) o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zarządza się co następuje:

§ 1. Rozszerza się na cały obszar Rzeczypospolitej moc obowiązującą podanej w przyległym załączniku a obowiązującej obecnie na Górnym Śląsku niemieckiej ustawy o podatku od węgla z dnia 8 kwietnia r. 1917-go (Dz. U. Rz. Niem. str. 340), zmienionej ustawą z dnia 8 grudnia r. 1917-go (Dz. U. Rz. Niem. str. 9), wreszcie ustawą z dnia 20 kwietnia r. 1922-go (Dz. U. Rz. Niem. str. 378) z wyłączeniem postanowienia § 30, ust. 2, § 35, jako też § 38 powyższej ustawy z dnia 8 kwietnia r. 1917-go zmienionej ustawą z dnia 20 kwietnia r. 1922-go (punkt 10 art. 1) o ile te ostatnie postanowienia ograniczają czas obowiązywania powyższych ustaw od podatku od węgla, tudzież postanowień art. 1 ustępu 4 od wyrazów „z podatku tego...” do końca tego ustępu, ustępu 6, ustępu 7, ustępu 8, wreszcie ustępów drugiego i trzeciego § 37a, ustępu 9 tegoż artykułu ustawy z dnia 20 kwietnia r. 1922-go.

§ 2. Wszelkie uprawnienia przewidziane w powyższych ustawach dla Rady Związkowej względnie Rady Rzeszy, jako też dla kanclerza Państwa lub Ministra Skarbu Rzeszy przenosi się na Ministra Skarbu; uprawnienia przewidziane dla Rządu Rzeszy przenosi się na Radę Ministrów, wreszcie uprawnienia przewidziane dla Rady Węglowej przenosi się na Ministra Przemysłu i Handlu.

§ 3. Przewidziany w § 6 powyższej ustawy z dnia 8 kwietnia r. 1917-go zmienionej ustawą z dnia 20 kwietnia r. 1922-go podatek w wysokości 40% wartości względnie ceny węgla obniża się:

- a) dla węgla kamiennego z kopalń zagłębia Dąbrowskiego oprócz węgla z t. zw. odkrywek na 20%
- b) dla węgla kamiennego z kopalń zagłębia Krakowskiego i węgla z t. zw. odkrywek zagłębia Dąbrowskiego na 12%.

c) dla węgla brunatnego z kopalń na obszarze Rzeczypospolitej poza województwem Śląskiem na 5%.

§ 4. Kary pieniężne, przewidziane w stałych kwotach w § 23, 25 i 28 powyższej ustawy z dnia 8 kwietnia r. 1917-go, podwyższa się stokrotnie.

§ 5. Postanowienie § 37a ustawy z dnia 20 kwietnia r. 1922-go wejdzie w życie na obszarze Rzeczypospolitej poza województwem Śląskiem z dniem 1 stycznia r. 1924-go.

§ 6. Wykonanie powyższego rozporządzenia porucza się Ministrowi Skarbu.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 listopada r. 1922-go.

Prezydent Ministrów: *Juljan Nowak.*

Minister Skarbu: *W. Jastrzębski.*

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30-go października r. 1922-go. Ustawa o podatku od węgla z dnia 8-go kwietnia r. 1917-go (Dz. U. Rzeszy Niem. str. 340).

Rozdział I.

Postanowienia.

§ 1. Węgiel krajowy jako też węgiel, sprowadzony z zagranicy, podlega opłacie na rzecz Skarbu Państwa (podatkowi od węgla).

§ 2. Węgiel w rozumieniu niniejszej ustawy jest wszelki węgiel kamienny lub brunatny, sortowany albo niesortowany, brykiety z węgla brunatnego, a przy przywozie z zagranicy ponadto koks oraz brykiety, wyrobione z węgla kamiennego.

§ 3. Do zapłaty podatku jest obowiązany ten, kto wydobyty przez siebie w kraju węgiel albo wytworzone z wydobytego przez siebie węgla brunatnego brykiety na podstawie umowy kupna sprzedaż dostarcza lub w inny sposób odstępuje lub też zużywa we własnym przedsiębiorstwie lub na swoje potrzeby.

Do zapłaty podatku obowiązany jest dalej, kto węgiel kamienny, wydobyty w kraju przez kogo innego, sortuje, albo też węgiel brunatny, wydobyty w kraju przez kogo innego, przerabia na brykiety.

a następnie na podstawie umowy kupna sprzedaży dostarcza, w inny sposób odstępuje, lub też zużywa we własnym przedsiębiorstwie albo na swoje potrzeby. Przy wymiarze podatku, przypadającego od brykietów, potrąca się jednak podatek, zapłacony już od węgla nabytego w celu sortowania względnie przeróbki.

Podatek od węgla, sprowadzanego z zagranicy, winien uiścić odbiorca.

§ 4. Obowiązek opłaty podatku od węgla krajowego powstaje w chwili dostawy węgla, odstąpienia go lub zużycia we własnym przedsiębiorstwie albo na swoje potrzeby; podatek jest płatny w ostatnim dniu następnego miesiąca.

Rada Związkowa może postanowić, że przy użyciu węgla kamiennego do wyrobu koksu wogóle lub też w szczególnych wypadkach ilość węgla, podlegająca podatkowi, będzie oznaczana podług normalnej wydajności koksu, a opodatkowanie nastąpi dopiero, gdy koks na podstawie umowy kupna sprzedaży zostanie dostarczony, wogóle odstąpiony albo też zużyty we własnym przedsiębiorstwie lub na swoje potrzeby.

Obowiązek zapłacenia podatku od węgla, przywiezionego z zagranicy, powstaje w chwili przejścia granicy. Podatek zaś staje się płatnym z chwilą odprawy celnej. Węgiel, podlegający podatkowi, odpowiada bez względu na prawa osób trzecich za należyty podatek i władza skarbową może go zatrzymać lub obłożyć sekwestrem, póki podatek nie będzie zapłacony.

W razie zatajenia podatku będzie on uważany jako płatny z tą chwilą, kiedy węgiel należało zgłosić do opodatkowania.

§ 5. Wolny jest od podatku węgiel, potrzebny do utrzymania ruchu kopalni i sortowni, jako też ilości węgla brunatnego, potrzebne jako opał (środek popędowy) do wyrobu brykietów.

Wolny jest również od podatku węgiel z własnej produkcji, dawany na opał domowy na podstawie umowy o najem pracy albo na podstawie zwyczajów osobom, zatrudnionym na kopalni, tudzież inwalidom górniczym i wdowom po górnikach na ich własne potrzeby.

Rada Związkowa uprawniona jest do wydania postanowień, o ile należy zwolnić od podatku węgiel, służący do opalania okrętów i pociągów, utrzymujących komunikację z zagranicą. To odnosi się również do węgla, przerabianego na oleje, tłuszcze, wosk i tym podobne wytwory.

§ 6. Podatek wynosi 20% wartości węgla dostarczonego, wogóle odstąpionego albo zużytego we własnym przedsiębiorstwie lub też na swoje potrzeby, jako też węgla, sprowadzonego z zagranicy.

O ile gminy lub związki gmin utworzą organizację według zasad, ustalonych przez Radę Związkową celem obniżenia ceny sprowadzonego węgla opałowego dla posiadaczy małych mieszkań, natenczas węgiel, sprowadzony na taki cel, będzie zwolniony od połowy podatku.

§ 7. Węgiel, podlegający podatkowi, należy zgłosić pisemnie władzy skarbowej w sposób, wskazany przez Radę Związkową, z wyszczególnieniem ilości i wartości tegoż.

§ 8. Jako wartość węgla sprzedanego przyjmuje się cenę sprzedaży loco kopalnia (§ 3 ust. 1) albo loco zakład przetwórczy (§ 3 ust. 2). Dodatkowe wynagrodzenie albo inne korzyści, przyznane sprzedawcy poza ceną sprzedaży, uważa się jako część ceny sprzedaży. Jeżeli jednak cenę sprzedaży obliczono już łącznie z podatkiem, to za podstawę wymiaru podatku przyjmuje się cenę sprzedaży po potrąceniu podatku.

Jeżeli węgiel jest sprzedawany wprost lub pośrednio handlarzowi, który przyznaje podatnikowi udział w swej cenie odsprzedaży, natenczas władza skarbową może cenę sprzedaży, służącą za podstawę wymiaru podatku, oznaczyć w inny sposób stosownie do § 10, uwzględniając zysk pośredni osiągnięty przy odsprzedaży.

Wartość węgla, odstąpionego w inny sposób jak w drodze sprzedaży, jako też węgla, zużytego we własnym przedsiębiorstwie lub na swoje potrzeby, oznacza się według ceny sprzedaży tego samego rodzaju loco kopalnia lub zakład przetwórczy.

Art. 9. Jako wartość węgla, przywożonego z zagranicy, przyjmuje się cenę nabycia z doliczeniem kosztów powstałych aż do przekroczenia granicy. Rada Związkowa jest władna oznaczyć te dodatkowe koszty pewną stałą kwotą od tony albo też zarządzić wymiar podatku od samej tylko ceny nabycia węgla.

Rada Związkowa jest uprawniona do zawierania układów w przedmiocie przywozu węgla państw, które pobierają również podatek od węgla a to celem uniknięcia podwójnego opodatkowania.

§ 10. Jeżeli podana cena sprzedaży węgla odpowiada cenom, jakie zresztą bywają ustanawiane loco kopalnia albo zakład przetwórczy za taką ilość węgla tego samego rodzaju, albo gdy władza skarbową ma wątpliwości, czy wartość, zgłoszona w myśl § 8 ust. 3 albo § 9, można przyjąć za prawdziwą, natenczas władza skarbową może zgłoszenie zacząć.

Jeżeli rokowania z podatnikiem nie doprowadzają do porozumienia, natenczas władza skarbową jest władna przyjąć za podstawę opodatkowania cenę rynkową albo w braku takiej ceny zarządzić oszacowanie węgla i według wyniku podatku wymierzyć.

§ 11. Jeżeli władza skarbową oznaczy wartość węgla odmiennie, jak ją podatnik zgłosił, natenczas należy mu wydać orzeczenie o oznaczeniu ceny.

Przeciw orzeczeniu dopuszczalne jest zażalenie na drodze administracyjnej. Zażalenie nie ma jednak mocy wstrzymującej.

§ 12. Roszczenia o zapłatę względnie o zwrot podatku przedawniają się w ciągu roku, licząc od dnia płatności względnie od dnia uiszczenia podatku. Roszczenia o dodatkową zapłatę zatajonej kwoty

ty podatkowej przedawniają się w trzech latach.

Przedawnienie przerywa każdy akt prawny, wydany przez właściwą władzę, skierowany przeciw obowiązkanemu do zapłaty w celu zrealizowania roszczenia.

Rozdział II.

Kontrola skarbowa.

§ 13. Kto zamierza w państwie węgiel dobrać, sortować albo węgiel brunatny przerabiać na brykiety, winien o tem donieść władzy skarbowej przed rozpoczęciem ruchu, stosownie do wydanych przez tę władzę wskazówek. Również należy zgłaszać wszelkie zmiany w posiadaniu lub ruchu przedsiębiorstwa, które mają wpływ na wymiar lub uiszczenie podatku.

§ 14. Przedsiębiorca, który przedsiębiorstwa swego sam nie prowadzi, winien podać władzy skarbowej osobę, która w jego imieniu kieruje przedsiębiorstwem.

Przepisy, zawarte w następnych paragrafach dla posiadacza przedsiębiorstwa, mają zastosowanie również do kierownika ruchu, wyjąwszy przepis o obowiązku ponoszenia kosztów (§ 17 zdanie 2).

§ 15. Przedsiębiorstwa, obowiązane do płacenia podatku po myśli § 3 ustęp 1 i 2, podlegają kontroli skarbowej. Urzędnicy administracji skarbowej mają prawo wstępu do wszystkich zakładów i urządzeń przedsiębiorstwa o każdej porze, póki trwa w nich praca, zresztą zaś tylko za dnia. Prawo to odnosi się tylko do zakładów na powierzchni ziemi wraz z biurami i miejscami załadowania. W razie niebezpieczeństwa w zwłoce ograniczenia co do pory nie obowiązują.

§ 16. Przedsiębiorca obowiązany jest funkcjonariuszom skarbowym udzielać wszelkich potrzebnych dla kontroli skarbowej wyjaśnień o ruchu i o zbyciu produktów.

§ 17. Jeżeli przedsiębiorca został ukarany za zatajenie podatku, wówczas można nad przedsiębiorstwem roztoczyć szczególną kontrolę skarbową, której koszty ponosi przedsiębiorca. Koszty te będą ściągane w sposób, przepisany dla ściągania należności celnych, i korzystają z takichże przywilejów.

§ 18. Przedsiębiorca winien prowadzić stosownie do wskazówek władzy skarbowej bieżące zapiski według sortymentów i wartości, wykazujące węgiel wydobyty, sprowadzony i przerobiony, jako też węgiel, dostarczony na podstawie umowy o dostawę, wogóle odstąpiony lub też zużyty we własnym przedsiębiorstwie albo też na własne potrzeby.

Urzędnikom administracji skarbowej należy na żądanie dozwolnić wglądu w odnośne księgi i zapiski, dotyczące wydobywania, sprowadzenia, przerobu i sprzedaży węgla.

§ 19. Dla zakładów przemysłowych, które państwo związkowe prowadzi we własnym zarządzie, może Rada Związkowa dozwolnić zmiany w przedmiocie kontroli skarbowej.

§ 20. Z zagranicy wolno sprowadzać węgiel wyłącznie na drogach cłowych i w godzinach, przeznaczonych dla ruchu towarowego.

Przepisy karne.

§ 21. Winnym zatajenia staje się, kto stara się pozbawić Państwo podatku, przewidzianego w niniejszej ustawie.

§ 22. W szczególności należy uznać istotę czynu z § 21 za stwierdzoną:

1) jeżeli rozpoczęto wydobywanie, sortowanie lub przetwarzanie węgla przed wniesieniem w sposób przepisany oznajmienia o ruchu (§ 13);

2) jeżeli przewidzianego w § 7 oznajmienia nie wniesiono lub podano w niem nieprawdziwe szczegóły;

3) jeżeli nie prowadzi się wcale przepisanych w § 18 zapisków lub też prowadzi się je niezgodnie z prawdą;

4) jeżeli sprowadza się węgiel z zagranicy z pominięciem drogi cłowej albo poza godzinami, przeznaczonemi dla ruchu towarowego.

Narówni z zatajeniem podatku należy uważać, jeżeli ktoś nabywa węgiel, o którym wie albo z zachodzących okoliczności musi przypuszczać, że co do niego zaszło zatajenie podatku, i nie zgłasza natychmiast nabycia węgla władzy skarbowej.

Jeżeli zostanie stwierdzone, że zatajenie podatku nie nastąpiło, albo też nie było zamierzone, natenczas winny karany będzie grzywną porządkową wedle § 25.

§ 23. Dopuszczający się zatajenia podatku podlega karze pieniężnej w wysokości czterokrotnej kwoty podatkowej, conajmniej jednak w kwocie 1000 mk. w każdym poszczególnym wypadku. Ponadto winien podatnik zapłacić należny podatek.

Jeżeli nie można stwierdzić kwoty należnego podatku, natenczas nakłada się grzywnę do 100 000 mk.

§ 24. W razie powtórnego zatajenia po ukaraniu nakłada się kary, przewidziane w § 23, w podwójnej wysokości.

Każde dalsze zatajenie podatku podlega karze więzienia do lat 2 a zarazem grzywnie nie mniejszej, aniżeli czterokrotna kwota oznaczonych w § 23 kar; sędzia może jednakże według swego uznania, uwzględniając wszystkie okoliczności i poprzednie zatajenia, zamiast kary więzienia orzec areszt albo karę pieniężną nie mniejszą, aniżeli czterokrotna kwota oznaczonych w § 23 kar.

Kara za ponowne zatajenie stosuje się nawet wtedy, jeżeli poprzednie kary tylko częściowo zostały wykonane lub też w całości lub w części były darowane; nie można jej zastosować, jeżeli od wykonania względnie darowania poprzedniej kary aż do popełnienia nowego czynu karygodnego upłynęły 3 lata.

§ 25. Przekroczenia przepisów niniejszej ustawy i zarządzeń administracyjnych, wydanych do niej i publicznie ogłoszonych lub też podanych zainteresowanym do wiadomości, podlegają grzywnie po-

ządkowej od 1 mk. do 3 000 mk., o ile według §§ 23 i 24 nie są zagrożone osobną karą.

§ 26. Przedsiębiorca zakładu, stojącego pod kontrolą skarbową (§ 15), jako też odbiorca węgla odpowiadają za grzywny i koszty postępowania karnego, nałożonego na ich zarządców, pomocników i inną służbę albo najemników, jakoteż na członków ich rodziny i domowników w razie ubóstwa właściwego winnego, o ile zostanie udowodnione:

1) że przekroczenie popełnione z ich wiedzą albo

2) że przy wyborze i ustanawianiu zarządców, pomocników i innej służby albo najemników, lub też przy nadzorze tychże, jako też wymienionych domowników nie postępowali z oględnością porządku kupca.

Jeżeli grzywny nie można ściągnąć od winnego, natenczas władza skarbową może zaniechać poszukiwania jej na osobie, odpowiadającej za grzywnę, i zarządzić wykonanie w miejsce grzywny kary wolności na winnym.

§ 27. Przy zamianie nieściągalnej grzywny na areszt kara aresztu nie może przekraczać przy zatamieniu popełnionem po raz pierwszy 6 miesięcy, przy pierwszym powtórzeniu przekroczenia 1 roku, a przy dalszem powtórzeniu 2 lat, wreszcie przy przekroczeniach porządkowych 3 miesiące. W wypadku § 23 ustęp 2 przy zamianie jedna piąta grzywny nie będzie policzona.

§ 28. Władza skarbową może wymusić przestrzeganie zarządzeń, wydanych na podstawie niniejszej ustawy, przez zagrożenie i ściągnięcie grzywny aż do 500 mk. w każdym poszczególnym wypadku. Przepis § 17 zdanie ostatnie będzie miał odpowiednie zastosowanie.

§ 29. Ściganie zatajeń przedawnia się po 3 latach, ściganie przekroczeń porządkowych po roku.

§ 30. Co do karnego postępowania administracyjnego, łagodzenia kar w drodze łaski, jako też co do wykonania kar mają zastosowanie przepisy o postępowaniu z powodu przekroczenia ustaw celnych.

Grzywny przypadają temu państwu, którego władze wydały orzeczenie karne. W wypadku § 23 ustęp 2 należy do Kasy Rzeszy wpłacić piątą część grzywny zamiast niestwierdzonej kwoty podatku.

§ 31. Kwoty, wpływające w toku postępowania karnego w stosunku do kasy Rzeszy, policzyć należy przedewszystkiem na rachunek podatku.

Rozdział IV.

Postanowienia szczegółowe.

§ 32. Rada Związkowa wyda osobne postanowienia dla części Państwa, leżących poza granicą cłową, o ile tam przepisy niniejszej ustawy nie mogą mieć zastosowania; może ona również na wniosek Rządu krajowego w miejsce podatku, przewidzianego w niniejszej ustawie, zezwolić na zapłacenie do Kasy Rzeszy ryczałtowej kwoty.

§ 33. Węgiel, sprowadzony z państw i obszarów, przyłączonych do obszaru celnego, należy opodatkować najpóźniej przy wejściu do kraju.

§ 34. Kanclerz Rzeszy może za zgodą Rady Związkowej zawierać umowy z obcymi Rządami w przedmiocie przeprowadzenia opodatkowania, odpowiadającego przepisom niniejszej ustawy w państwach i obszarach, przyłączonych do obszaru celnego w przedmiocie przekazywania podatku od podlegających temuż podatkowi materiałów opałowych, przewożonych we wzajemnym obrocie, lub też celem wprowadzenia wspólności podatkowej.

§ 35. Poborem i zarządem podatku od węgla zajmują się władze krajowe. Narosłe koszty będą zwracane Państwu Związkowemu według postanowień, jakie wyda Rada Związkowa.

Pełnomocnicy Rzeszy do spraw cel i podatków jako też podlegli im urzędnicy kontroli mają przy wykonaniu niniejszej ustawy te same prawa i obowiązki, co przy pobieraniu i zarządzie cel.

W państwach, w których powyższe sprawy powierzone są innym władzom a nie władzom celnym, Kanclerz określi zakres działania i sposób czynności urzędników kontrolnych Rzeszy w porozumieniu z zainteresowanym Rządem krajowym.

Rozdział V.

Postanowienia przechodnie i końcowe.

§ 36. Istniejące obecnie przedsiębiorstwa, podlegające podatkowi, winny wnieść oznajmienia wymagane niniejszą ustawą w terminie, określonym przez Radę Związkową, celem uniknięcia grzywien, przewidzianych w § 25.

§ 37. Jeżeli w czasie wejścia w życie niniejszej ustawy istnieją umowy o dostawę węgla albo wytworzonych z węgla stałych materiałów opałowych, natenczas dostawca jest uprawniony doliczyć odbiorcy do rachunku podatek, przypadający na ilość węgla, jaką ma dostarczyć.

Jeżeli w czasie wejścia w życie niniejszej ustawy istnieją umowy o eksploatacji pól górniczych lub ich działów przez osoby trzecie, według których wynagrodzenie, przypadające od wydobytych tony węgla jest zależne w całości lub w części od każdorazowej ceny sprzedaży względnie zarachowania, natenczas przy obliczaniu wynagrodzenia od tony potrąca się tę część każdorazowej ceny sprzedaży względnie zarachowania, która przypada na podatek od węgla.

O ile w czasie wejścia w życie niniejszej ustawy istnieją umowy o dostarczanie siły elektrycznej, gazu, wody, ogrzewania albo siły parowej, względnie umowy o cenę tego rodzaju świadczeń, natenczas dostawca jest uprawniony żądać dodatku do ceny, odpowiadającego spowodowanej podatkiem od węgla podwyżce kosztów wytworzenia, utrzymania ruchu względnie zakupu. To samo odnosi się do umów o przewóz osób i towarów morzem albo na wodach śródlądowych. Rada Związkowa jest

władna przekazać sądom polubownym rozstrzyganie wynikłych sporów.

§ 38. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1-go sierpnia r. 1917-go i obowiązuje do 31-go lipca r. 1920-go.

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30-go października r. 1922-go, poz. 909. Ustawa z dnia 20-go kwietnia r. 1922-go (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 378) o zmianach ustawy o podatku od węgla.

Art. 1. Ustawę z dnia 8-go kwietnia r. 1917-go (Dz. Ust. Rz. str. 340) o podatku od węgla zmienia się w następujący sposób:

1) do § 1 dodaje się następujący ustęp 2 „przewóz węgla nie podlega podatkowi. Bliższe zarządzenia wyda Minister Skarbu Rzeszy”;

2) w § 5 ust. 2 należy po słowie „kopalń” dodać słowo „i zarządom tychże, o ile według przepisów górniczych o płacach i wynagrodzeniach istnieje obowiązek dawania im deputatu węglowego”;

3) § 5 ust. 3 zdanie 1 otrzymuje następujące brzmienie:

„Rząd Rzeszy jest uprawniony za zgodą Rady Rzeszy wydać zarządzenia, o ile należy zwolnić od podatku węgiel, służący do opalania okrętów lub pociągów, utrzymujących komunikacje z zagranicą, tudzież do opalania morskich statków rybackich”.

4) § 6 otrzymuje następujące brzmienie:

„Podatek wynosi 40 od sta wartości węgla, dostarczonego albo wogóle odstąpionego, względnie zużytego we własnym przedsiębiorstwie lub na własne potrzeby lub też wreszcie węgla, sprowadzonego z zagranicy.

Z podatku tego ma być pobierane:

1) od węgla kamiennego z kopalń Dolno-Śląskich 66,5 od sta,

2) od węgla kamiennego z kopalń akwizgrańskich 93,5 od sta,

3) od węgla kamiennego z kopalń saskich 80 od sta,

4) od węgla kamiennego i smołowego z kopalń bawarskich po prawej stronie Renu 60 od sta,

5) od węgla kamiennego z kopalń bawarskiego północno-zachodniego palatynatu i z kopalń Kirneńskich 25 od sta,

6) od węgla brunatnego z kopalń grupy frankfurckiej na wschód od Łaby 60 od sta,

7) od węgla brunatnego z kopalń grupy Forst na wschód od Łaby 80 od sta,

8) od węgla brunatnego z kopalń grupy gorlickiej na wschód od Łaby 80 od sta,

9) od węgla brunatnego z wszelkich innych kopalń na wschód od Łaby 90 od sta,

10) od węgla brunatnego z kopalń okręgu Grimma 80 od sta,

11) od węgla z kopalń w okolicy Kassel 80 od sta,

12) od węgla brunatnego z wszelkich innych kopalń średnio niemieckich 90 od sta,

13) od węgla brunatnego z kopalń w Westerwald i na obszarze Hessji 25 od sta,

14) od węgla brunatnego z kopalń reńskich III 5 od sta,

15) od węgla brunatnego z kopalń Schwandorf i Schmidgaden—Schwarzenfeld w Bawarii 80 od sta,

16) od węgla brunatnego z kopalń Dettingen w Bawarii 60 od sta,

17) od węgla brunatnego z wszelkich innych kopalń bawarskich po prawej stronie Renu 50 od sta.

Od węgla, nie pochodzącego z wyżej wymienionych kopalń, należy pobierać od kamiennego 100, od brunatnego 90, zaś od węgla, którego pochodzenie nie da się stwierdzić, 100% podatku. Minister Skarbu Rzeszy jest uprawniony po wysłuchaniu Rady Węglowej i Rady Rzeszy zarządzić, aby od węgla krajowego, który niewątpliwie został wydobyty na innych obszarach kopalnianych, jak wyżej wymieniono, pobierano większy lub mniejszy procent podatku. To uprawnienie nie odnosi się do węgla kamiennego, wydobytego z kopalń górnośląskich, dolno saskich, z kopalń, z powyższemi sąsiadujących, i z kopalń westfalskich nad dolnym Renem.

5) po § 6 należy następujące postanowienia wstawić jako § 6a.

„§ 6a. Minister Skarbu Rzeszy jest uprawniony po wysłuchaniu Rady Węglowej i za zgodą Rady Rzeszy do znizienia albo podwyższenia normy podatkowej, wymienionej w § 6 ust. 1 zależnie od panujących stosunków gospodarczych a w szczególności wedle stanu waluty i kosztów przewozu; obniżenie musi nastąpić, jeżeli zażąda tego Rada Węglowa i Rada Rzeszy”.

6) w § 9 ust. 1 należy po słowie „z zagranicy” wstawić słowa: „i z obszarów, usuniętych, w chwili obecnej z pod suwerennej władzy podatkowej Rzeszy”.

7) w miejsce zdania 2) ust. 1 § 9 wchodzi następujące przepisy: jeżeli ta wartość w chwili przywozu jest wyższa, aniżeli:

a) przy węglu kamiennym wartość podatkowa grubego węgla tłustego z kopalń westfalskich nad dolnym Renem,

b) przy koksie $\frac{4}{3}$ wartości podatkowej, wymienionej pod a)

c) przy węglu brunatnym wartość podatkowa brykietów na opał domowy Centralnego Okręgu Węglowego średnio-niemieckiego, to nie bierze się za podstawę wymiaru ceny nabycia z doliczeniem kosztów, powstałych aż do granicy państwa, lecz wartość porównawczą, podaną pod a) b) c).

8) po § 9 należy jako § 9a wstawić następujący przepis:

Dla węgla, sprowadzonego z zagranicy i z obszarów, usuniętych w obecnej chwili z pod suwerennej władzy podatkowej Rzeszy, przeznaczonego wyłącznie do zaopatrywania okrętów w węgiel i niewątpliwie do tego celu używanego, może Minister Skarbu Rzeszy na czas trwania obecnej niedoli gospodarczej podatek obniżyć.

9) po § 37 należy wstawić następujący przepis, jako § 37a:

§ 37a. Kraje i gminy (związki gmin) nie mogą nakładać podatku na produkty kopalń węglowych, na kopalnie węgla i ich dochód, ani na prawo własności na kopalniach węgla.

Wyjątek stanowią powszechne podatki zarobkowe i powszechne podatki gruntowe, jakoteż opłaty na podstawie takich prywatnych regali, które w drodze ustawodawczej przechodzą na Państwo na zasadzie § 155 ustęp IV zdania II konstytucji.

Nie uważa się za podatki od prawa własności na kopalniach węgla takich powszechnych opłat, które nakładają lub zaprowadzają kraje celem uporządkowania powierzchni pól, albo celem popierania budowy nowych kopalń tytułem opłat za nadanie własności górniczych wedle obszaru tychże.

Opłaty od wydobywania i podobne świadczenia, opierające się na osobnych umowach, pozostają bez zmiany.

10) § 38 otrzymuje następujące brzmienie:

„Ustawa obowiązuje do 31-go marca r. 1923-go“.

Art. 2. Postanowienia § 37 ustawy o podatku od węgla z d. 8-go kwietnia r. 1917-go mają tu analogiczne zastosowanie. To odnosi się również do wszelkiej zwwyżki lub zniżki podatku, mającej nastąpić na podstawie § 6a.

Art. 3. Niniejsza ustawa wchodzi w życie od d. 1-go kwietnia r. 1922-go. Z tą chwilą traci moc obowiązująca ustawa o przedłużeniu ważności ustawy o podatku od węgla z d. 27-go* czerwca r. 1921-go. (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 766).

Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18-go listopada r. 1922-go Nr. 99, poz. 909.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 1-go listopada r. 1922-go za Nr. 6 590/22 W. B. w sprawie skarbowego podatku od węgla. Rozporządzeniem Rady Ministrów z d. 30-go października r. 1922-go rozszerzono z ważnością od d. 1-go listopada r. 1922-go niemiecką ustawę o podatku od węgla z d. 8-go kwietnia r. 1917-go, zmienioną ustawą z d. 8-go grudnia r. 1917-go i wreszcie ustawą z d. 20-go kwietnia r. 1922-go, obowiązującą obecnie na Górnym Śląsku, na cały obszar Rzeczypospolitej z tem, że podatek ten ma wynosić:

a) dla węgla kamiennego z kopalń, zagłębia Dąbrowskiego oprócz węgla z kopalń pracujących wyłącznie w pokładach nad i podredenowskich 20%,

b) dla węgla kamiennego z kopalń zagłębia Krakowskiego i węgla z pozostałych kopalń węgla kamiennego 12%,

c) dla węgla brunatnego z kopalń na obszarze Rzeczypospolitej poza Górnym Śląskiem, wartościowo według ceny sprzedaży węgla 5%.

Węgiel, brykiety i koks, sprowadzane z zagranicy, podlegają podatkowi w pełnej wysokości, t. j. według ceny nabycia z doliczeniem kosztów przewożenia z miejsca nabycia do granicy Rzeczypospolitej.

W myśl powyższych ustaw podlega podatkowi wszelki węgiel, wydobyty na obszarze Rzeczypospolitej, w chwili wysyłki z kopalni, użycia we własnym przedsiębiorstwie albo na swoje potrzeby.

Podatek jest płatny bezwzględnie z końcem miesiąca następnego po miesiącu, w którym zaszły powyższe okoliczności, uzasadniające obowiązek podatkowy.

W tym celu ma zarząd każdej poszczególnej kopalni najpóźniej do dnia 15-go miesiąca po wysyłce węgla względnie użyciu go we własnym przedsiębiorstwie lub na swoje potrzeby wnieść stosowne oznajmienie do właściwego Urzędu akcyz i monopolu państwowych względnie do Dyrekcji Okręgu Skarbowego, podając w niem: a) ilość węgla w tonach, b) sortyment, c) wartość jego względnie cenę sprzedaży przy każdym sortymencie osobno, d) tudzież kwotę przypadającego podatku.

Takie samo oznajmienie należy wnosić również co do węgla, zużytego we własnym przedsiębiorstwie jak i na swoje potrzeby.

Przypadający podatek ma być wpłacony do Kasy Skarbowej, wskazanej przez Ministerstwo Skarbu.

Podatkowi nie podlega węgiel: a) zużywany na utrzymanie ruchu kopalni, b) jakoteż węgiel, dawany na opał domowy na podstawie umowy o najem pracy albo na podstawie zwyczajnej osobom, zatrudnionym w kopalni, tudzież inwalidom górniczym i wdowom po górnikach na ich własne potrzeby; również węgiel, wydawany zarządom kopalń, o ile według przepisów górniczych o płacach i wynagrodzeniach istnieje obowiązek dawania im deputatu węglowego nie podlega podatkowi węglowemu.

Co do węgla, wolnego od podatku, należy wnosić takie same oznajmienie, jak wyżej podano z pominięciem rubryki kwota „przypadającego podatku“.

Celem uniknięcia ewentualnych pomyłek przy obliczaniu podatku od węgla zaznacza się, że wedle pisma Ministerstwa Przemysłu i Handlu z 31 X. L. W. G. 1817 następujące kopalnie podlegają podatkowi w wysokości 20%:

Ignacy (Mortimer)
Jadwiga (Klimontów II)
Jerzy
Modrzejów
Wiktor (Miłowice)
Władysław (Klimontów I)
Juljusz
Kazimierz
Jowisz
Saturn
Koszelew
Paryż
Czeladź (Piaski)
Reden
Hr. Renard
Grodziec II
Antoni.

Reszta kopalń zagłębia Dąbrowskiego jakoteż kopalnie zagłębia Krakowskiego, prócz zakładów Sierszańskich (kopalnie Artur i Krystyna), podlegają podatkowi od węgla w wysokości 12%.

Zakłady Sierszańskie mają opłacać aż do odwołania podatek ulgowy w wysokości 5% wartości względnie ceny węgla.

Blizsze szczegóły podane będą w rozporządzeniu

Rady Ministrów i rozporządzeniu wykonawczem do niego.

Za Ministra Skarbu: Podpis nieczytelny.

Pismo Ministerjum Skarbu Departamentu Akcyz i Monopoli z dnia 1-go listopada r. 1922-go za Nr. 6590/22. W. B. do Rady Zjazdu przemysłowców górniczych.

Stacja geologiczna w Dąbrowie Górniczej.

W Nr. 11-y *Przeglądu Górniczo-Hutniczego* z r. 1922-go jest umieszczony nader interesujący artykuł dr. Konstantego Tołwińskiego o stacjach doświadczalnych górniczo-geologicznych, artykuł, w którym autor, opierając się na wzorach amerykańskich, projektuje zorganizowanie podobnych stacji w Polsce dla obsługi różnych gałęzi naszego przemysłu górniczego.

Mojem zadaniem jest naszkicowanie schematu organizacji i działalności jednej z placówek tego typu, a mianowicie niedawno powstałej stacji Geologicznej w Dąbrowie Górniczej.

Celem tej stacji powinno być ześrodkowanie wszystkich materiałów, dotyczących budowy geologicznej całego Polskiego zagłębia węglowego, to jest całej polskiej części zagłębia węglowego Polsko-Śląskiego. Taki zakres terytorjalnej działalności stacji powinien być osiągnięty stopniowo. Obecnie stacja pracuje na terenie zagłębia Dąbrowskiego; w najbliższej przyszłości należy włączyć w sferę jej działalności zagłębie Krakowskie, stanowiące już obecnie z Dąbrowskiem jedną poniekąd całość przez wspólną organizację przemysłowo-górnica.

Pewne trudności może na razie napotkać projekt obsługiwanego przez stację Dąbrowską również i śląskiej części Polskiego zagłębia ze względu na odrębność organizacyjną przemysłu węglowego w tej dzielnicy; może powstać myśl urządzenia dla niej osobnej stacji. Zdaje się jednak nie ulegać wątpliwości, że dla celów należytego obsługiwanego całego zagłębia i racjonalnego spożytkowania środków i sił fachowych byłoby wskazaniem zogniskowanie całej pracy w jednej centralnej stacji geologicznej.

Powstaje następnie pytanie, co powinno być przedmiotem prac stacji: czy tylko górnictwo węglowe i związane z tem badanie utworów węglowych, czy też wszystkie minerały użyteczne i, co za tem idzie, badanie całości budowy geologicznej zagłębia Polskiego. Znowu zdaje się nieuniknionem ześrodkowanie na stacji wszystkich materiałów, dających całokształt miejscowych warunków geologicznych oraz budowy wszystkich miejscowych złóż minerałów użytecznych.

Działająca w ustalonym powyżej zakresie za-

dań stacja Geologiczna powinna znajdować się w zarządzie Państwowego Instytutu Geologicznego. Kwestja ta posiada poważne znaczenie zasadnicze, należy więc na niej nieco zatrzymać się. Ogrom zadań natury teoretycznej i praktycznej, powstających przed geologią polską przy jednocześnie nader ograniczonym liczebnie zespole geologicznym i nikłości tych środków materialnych, które w obecnych warunkach mogą być na prace geologiczne wydzielane, są pierwszym czynnikiem, który wskazuje konieczność możliwie ścisłego zespolenia prac i środków oraz ześrodkowania ich w jednym organie. Organem takim jest Instytut Geologiczny. Nowo powstały Polski Państwowy Instytut Geologiczny może, wzorując się na przykładach innych instytucji zagranicznych tego typu, wybrać dwie drogi dla swego dalszego rozwoju: albo stać się instytucją o charakterze czysto akademickim, naukowym, pozostawiając sprawy geologii praktycznej innym instytucjom, albo, zachowując ściśle charakter naukowy w metodach swej pracy, zbliżyć się do potrzeb życia praktycznego i stać się w swym specjalnym zakresie poważnym czynnikiem w rozwoju ekonomicznego życia kraju. W tych warunkach, w jakich Polska obecnie znajduje się, przy tem majątkowym znaczeniu, jakie dla kraju posiada rozwój kopalnictwa minerałów użytecznych, dla Instytutu jest wskazana jedynie droga druga, na którą powinien on konsekwentnie wstąpić. Tak pojmowane zadanie swe Instytut może jednak spełniać tylko przy trwałej łączności z organizacjami górniczo-przemysłowymi, przy stałym kontakcie z poszczególnymi ośrodkami kopalnictwa polskiego. Takim łącznikiem stanie się niewątpliwie sieć podległych Instytutowi stacji geologicznych. Jeżeli z jednej strony Instytut potrafi nadać należyłą powagę naukową pracom stacji, najlepiej zaopatrzyć je w należyty zespół pracowników i t. d., to z drugiej stacje te będą temi nerwami, które pozwolą Instytutowi czuć tętno życia przemysłowego, rozumieć jego potrzeby i znaleźć wspólny język dla omówienia szeregu spraw, gdzie żywa współpraca Instytutu i przemysłu górniczego będzie niezbędna.

Rozumiał to niewątpliwie Instytut, gdy już w

statucie swym wspomniał o organizacji podległych mu stacji geologicznych.

Dr. Tołwiński w swym artykule zdaje się być odmiennego zdania co do sprawy przynależności stacji; tak przynajmniej można rozumieć jego twierdzenie, że włączone do zakresu działalności tych ostatnich zagadnienia będą opracowywane i przez inne instytucje, w liczbie których wymienia i Instytut Geologiczny. Należy tu jednak zaznaczyć, że dr. Tołwiński, opierając się na wzorach amerykańskich, traktuje sprawę stacji szeroko, włączając w zakres ich zadań wiele spraw czysto technicznych (udoskonalenie metod hutniczych, badanie materiałów żelaznych, używanych przy wiertnictwie naftowym, i t. p.). Oczywiście przy takim ujęciu sprawy stacje te przekraczają całością swej pracy zakres działania instytucji geologicznych; to też w Ameryce są one podległe Urzędowi Górniczemu (Bureau of Mines) i noszą nazwę stacji doświadczalnych. Moje zdanie tyczy się oczywiście tylko stacji geologicznych, które opracowywałyby sprawy natury geologicznej lub geologiczno-technicznej, jako to: walka z zawodnieniem terenów naftowych, racjonalne z punktu widzenia właściwości geologicznych prowadzenie robót eksploatacyjnych i t. d. Przy szerszym zaś traktowaniu zakresu działalności stacji ich działalność geologiczną ze względu na odrębny charakter ich działalności należy również połączyć organizacyjnie z ogniskiem geologicznym.

W każdym więc razie dla stacji w Dąbrowie Górniczej, stacji geologicznej, należy utrzymać obecny status quo, mianowicie przynależność stacji do Państwowego Instytutu Geologicznego.

Przechodźmy do kwestji środków materialnych, potrzebnych dla utrzymania stacji. Instytut Geologiczny przy swym nader ograniczonym budżecie takich środków nie posiada. Obecne urządzenie stacji zostało pokryte przez Radę Zjazdu przemysłowców górniczych, Instytut zaś ze swej strony udzielił dla stacji kierownika w osobie jednego ze swych geologów, prowadzących w zagłębiu roboty letnie. Oczywiście dla prawidłowego działania stacji niezbędny jest stały zespół pracowników, który obsługiwałby ją w przeciągu całego roku. Zespół ten i nadal mógłby wydzielać Instytut, niezbędne jednak wydatki, związane z takim stałym prowadzeniem robót na stacji, musiałaby wziąć na siebie Rada Zjazdu.

Dla normalnej roboty na stacji oprócz kierownictwa niezbędny jest również zespół pracowników pomocniczych. Wobec jego braku i wobec znacznego terenu działalności stacji wypadłoby z konieczności przy zbieraniu materiałów geologicznych korzystać z pracy techników na poszczególnych kopalniach, polecając im zbieranie okazów, układanie przekrojów i t. p. System ten podwójnie nie jest wskazany. Popierwsze dla tego, że odrywa technicznych pracowników kopalnianych od ich właściwych obowiązków; powtórze zaś dla tego, że materiał, zebrany w ten sposób doraźnie przez ludzi,

naogół specjalnie nie obznajmionych z metodami badań geologicznych, przedstawiałby za pewnymi oczywiście wyjątkami dość niską wartość i w każdym razie byłby pod tym względem nader niejednorodnym. Należy więc całą pracę ześrodkować przy stacji, dając jej pracowników pomocniczych w postaci „kolektorów“ ze specjalnem przygotowaniem geologicznem.

Dla prawidłowego działania stacji w postawionym powyżej zakresie należałoby mieć kilku kolektorów, objeżdżających stale co pewien czas poszczególne części zagłębia. Na początek, licząc się ze stopniowym rozwojem prac na stacji, można ograniczyć się na jednym kolektorze.

Określając powyżej zadania stacji, wskazaliśmy ogólnikowo, że ma ona gromadzić materiały, dotyczące budowy geologicznej i złóż minerałów użytecznych w Polskim zagłębiu, gromadzić oczywiście w celu pewnego usystematyzowania i opracowania. Jak stacja ma z tego zadania wywiązać się?

Przedewszystkiem powinna ona zbierać wszystkie materiały, cechujące przekroje warstw w poszczególnych częściach zagłębia. Najbogatszy materiał pod tym względem poza odsłonięciami naturalnymi dają przecznice, szyby kopalniane i otwory wiertnicze. Te trzy kategorie robót górniczych winny być prowadzone na przyszłość przy stałej obserwacji ze strony stacji Geologicznej, a odpowiednie materiały w postaci próbek warstw przecinanych powinny być w niej gromadzone. Oczywiście dużą robotą będzie zebranie materiału z lat ubiegłych; przedewszystkiem da się to uskutecznić względem przecznic, które pozostają zwykle na znacznej przestrzeni nie zamurowane. Co do szybów i otworów, to w wyjątkowych tylko wypadkach uda się odnaleźć materiał faktyczny.

Drugim zadaniem w dziedzinie gromadzenia materiałów będzie specjalne zbieranie okazów węgli i innych minerałów użytecznych z różnych części zagłębia i z poszczególnych warstw i złóż. Robota ta musi być prowadzona planowo, tak żeby dała materiał popierwsze dla ustalenia typów węgli i innych minerałów i rozmieszczenia tych typów geograficznie i geologicznie pomiędzy poszczególnymi warstwami i złożami, a podrugie dla rozstrzygnięcia tych czy innych zagadnień, mających związek z powstaniem danych złóż. Oba wymienione zadania co do zbioru materiałów są złączone z kopalnictwem.

Trzecim zadaniem, tyczącem się już przeważnie powierzchni, będzie badanie materiałów budowlanych, nadających się do odbudowy w kamieniołomach, następnie badanie materiałów, mogących służyć, jako domieszki przy procesach metalurgicznych, i wreszcie na specjalną uwagę będą zasługiwały złoża piasku, nadającego się dla podsadzki płynnej.

Wreszcie stacja przy należytem jej zorganizowaniu powinna wziąć na siebie prowadzenie spe-

cialnej statystyki w zastosowaniu do danych geologicznych, t. j. nie według przedsiębiorstw czy też poszczególnych nadań, jak to zwykle ma miejsce, lecz według pewnych warstw lub przynajmniej pięter, według gatunków węgla i innych minerałów użytecznych, według pewnych typów złóż rud cynkowych, żelaznych i t. p.

Drugą sferą działalności stacji powinno być usystematyzowanie zebranych materiałów i ich opracowanie. Co do punktu pierwszego trzeba będzie zaprowadzić podział zagłębia na szereg poszczególnych terenów i pól celem należytego zobrazowania ich właściwości geologicznych przez zebrane okazy. Co zaś do opracowania materiałów, to częściowo będzie ono odbywało się na stacji, częściowo zaś w samym Instytucie w Warszawie (specjalne opracowania paleontologiczne, petrograficzne i t. d.). Na szczególną uwagę zasługuje przytem sprawa analiz chemicznych węgla, rud i innych minerałów użytecznych. Oczywiście byłoby nader pożądanem, żeby wszystkie te analizy, które mają znaczenie doraźne, jako mogące służyć za pewien wskaźnik przy dalszym prowadzeniu robót eksploatacyjnych, czy też poszukiwawczych, mogły być wykonywane na miejscu. Łączy się to znowu ze sprawą zorganizowania przy stacji własnego laboratorium lub na razie udzielenia możności korzystania ze stałej pomocy jednego z miejscowych laboratoriów*). Analizy, mające na celu systematyczne opracowanie materiałów, mogą naturalnie być wykonywane w urzędzonym odpowiednio laboratorium Instytutu Geologicznego w Warszawie.

W wyniku swych prac stacja będzie posiadała całokształt budowy geologicznej zagłębia, będzie miała dostateczny materiał do zipwentaryzowania jego zasobów mineralnych i zestawienia tych ostatnich w odpowiednio, jak to już wspomnieliśmy, ułożoną statystyką wydobywania.

W czym przy należytem zorganizowaniu stacji będzie wyrażała się jej praca realna dla geologii i górnictwa polskiego zagłębia?

Popierwsze materiały, zgromadzone i usystematyzowane, będą zawsze dostępne dla kierowników robót eksploatacyjnych i poszukiwawczych w zagłębiu celem porównania i zestawienia z danymi, otrzymanymi przy ich robotach.

Podrugie sam zespół pracowników stacji geologicznej będzie mógł być wzywany przez poszczególne przedsiębiorstwa dla wydania opinii w tych czy innych sprawach natury geologicznej, powstających w biegu robót.

Następnie stacja w swych sprawozdaniach peroryndycznych będzie umieszczała główne wyniki

swych prac, które staną się w ten sposób dostępne dla szerokiego ogółu.

Wreszcie dla obznajmienia osób, zainteresowanych z pracami stacji, będą organizowane odczyty przez pracowników naukowych stacji.

Szeroki będzie współdział stacji w systematycznych pracach Instytutu Geologicznego na terenie zagłębia. Z jednej strony stacja będzie służyła uczestnikom tych prac swymi materiałami, których otrzymanie przy kilkumiesięcznej letniej pracy polowej byłoby częściowo utrudnieniem; z drugiej strony roboty polowe geologów Instytutu dadzą bogaty plon dla zbiorów stacji, pozostawiając w niej dublikaty tych materiałów, które okazały się dla stacji potrzebne.

Jest jeszcze jedna dziedzina, w której udział pracowników stacji Geologicznej byłby wskazany, mianowicie w szeregu spraw, związanych z nadaniami górnictwem. Otrzymanie tych nadań i następnie utrzymanie ich w danym ręku jest związane z pewnymi robotami poszukiwawczymi lub eksploatacyjnymi, wykonanymi przez dane przedsiębiorstwo, czy też osoby prywatne.

Przy ocenie tych robót przez urzędy górnicze może być nieraz potrzebna ekspertyza geologiczna. Następnie cały otrzymany przy tych robotach materiał geologiczny winien być narówni z innymi materiałami użytkowany dla celów stacji geologicznej.

Należy jeszcze raz zauważyć, że wytwórcza praca stacji jest możliwa tylko przy ścisłym kontakcie z przemysłem górniczym zagłębia. Wyrazem tego kontaktu powinna być Rada stacji Geologicznej, złożona z przedstawicieli Rady Zjazdu przemysłowców górniczych i przedstawicieli Urzędu Górniczego. Rada ta wspólnie z kierownikiem stacji będzie rozpatrywała program prac, które mają być przez stację wykonane, oraz wysłuchiwała sprawozdań z robót już wykonanych; będzie ona dalej rozpatrywała budżet stacji i opiekowała się jego wykonaniem, wogóle będzie ona organem nadzorczym stacji.

Nie powinniśmy na razie pisać szczegółowych statutów stacji, tak samo jak nie powinniśmy występować odrazu z szerokimi planami jej działalności. Ważnem jest obecnie przystąpienie do pracy w skromnym chociażby narazie zakresie. Działalność stacji wykaże nam, w jakim kierunku winien iść jej dalszy rozwój. Wspólna praca z przemysłem pogłębi wzajemne zrozumienie się. Wierzmy, że ta nowa placówka wiedzy geologicznej zajmie w zagłębiu należne jej miejsce, że stanie się ona organiczną częścią tych miejscowych instytucji, które dla przemysłu pracują. Otworzy się wówczas niewątpliwie droga do dalszego rozwoju stacji.

Stefan Czarnocki.

*) Istnieje pracownia chemiczna państwowej szkoły górniczej i hutniczej w Dąbrowie Górniczej. Przegląd Górniczo-Hutniczy, r. 1922, Nr. 3, str. 109—111. Przyp. Redakcji.

Pogłębianie szybu przez warstwy kurzawki sposobem odwodnienia.

Pogłębianie szybów w warunkach normalnych jest robotą stosunkowo łatwą. Trudniejszą staje się ta praca, jeżeli ma się do czynienia z górotworem wodonośnym a jeszcze trudniejszą w luźnym górotworze wodonośnym. Górotwór taki może składać się ze żwiru albo z otoczków lub grubego albo drobnego piasku szlamowego i z rozmoczonego górotworu; takie warstwy nazywamy „kurzawką”. Pod właściwą kurzawką rozumiemy nadzwyczaj drobny wodą przesiąknięty piasek, który nie daje się szkarpować, ponieważ rozplywa się. Trudność i rodzaj pokonania kurzawki zależne są od różnych czynników, mianowicie: 1) wielkości ziarna, 2) jego miąższości, 3) zawartości wody, 4) głębokości, w której znajduje się, 5) jej parcia (naporu); pod parciem albo naporem rozumiemy w ogólności ciśnienie, pod którym pozostaje pokład kurzawki. Ciśnienie to może być spowodowane: 1) ciężarem nadkładu, szczególnie przy większej rozciągłości warstwy i plastycznego nadkładu, np. glina tłusta, 2) różnicą poziomu, przy uławiceniu niepoziomem, 3) znachodzeniem się gazów, 4) wreszcie może być parcie funkcją wymienionych dwóch lub wszystkich powodów. Tak np. w zagłębiu Karwińskim w kurzawce, znajdującej się między formacją węglową i trzeciorzędem, nagromadzone są znaczne ilości gazów, stojące pod wysokim ciśnieniem. Ponieważ wymienione powyżej momenty (1 — 3) mogą występować razem, przeto łatwo zrozumieć, że warstwy kurzawki mogą znajdować się pod znacznym ciśnieniem.

Sposoby pogłębiania szybów w piaskach dyluwialnych (kurzawce) stosują się do miąższości i zazwyczaj używane są: 1) robota wbijana, 2) obudowa spuszczana, 3) odwodnienie, 4) zamrożenie, 5) odwiercanie w martwej wodzie (tu należy system Honigmanna), 6) cementowanie.

Przebijanie warstw dyluwialnych napotyka często na trudności, ponieważ każde zmniejszenie objętości powodujeniżenie się terenu. Robotę wbijaną stosuje się przy niewielkiej miąższości i wtedy, gdy istnieje pewność udania się roboty, przyczem małe objawyniżenia się terenu nie odgrywają roli.

Obudowę opuszczaną używa się przy większej miąższości częstokroć z dobrym skutkiem.

Przy niezbyt wielkiej miąższości i braku gliny w piasku doprowadza system odwodnienia najłatwiej do celu i przemawia za nim taniaść oraz krótkość czasu. Według tego systemu, skombinowanego z obudową opuszczaną, przejechano warstwę kurzawki w Peterwałdzie na Śląsku.

Czasem jednak, np. na lewym brzegu Renu, znajdujące się warstwy kurzawki, spoczywające wprost na formacji węglowej, dosięgają miąższości

do 500 m i więcej. W takim razie nadawałby się tylko system zamrożenia, albo też najlepiej odwiercenie w martwej wodzie (system Honigmanna).

Cementowania próbowano poniekąd, ale zdaje się bez wyniku dodatniego.

System odwodnienia, jaki zastosował dyrektor inż. Czerniak przy pogłębianiu szybu w okolicy Rybnika na Śląsku Górnym, opisał on w w swoim odczycie, wygłoszonym w kwietniu r. 1917-go w grupie górniczej Towarzystwa inżynierów i architektów w Wiedniu.

Ponieważ roboty te były bardzo zajmujące i pouczające, pozwolę sobie przytoczyć je. Celem uniknięcia niespodzianek wykonano najpierw wiercenia próbne. Wiercenia te wykazały, że w 74 m znajduje się warstwa tłustej gliny, rozmoczona przyływem wody o grubości 7 m, potem kilka mniejszych warstewek kurzawki a na 220,5 m silnie napierająca kurzawka, z której woda z siłą wypływała, porywając za sobą piasek i gazy. Grubość tej warstwy wynosiła 7 m; w odległości 7 m nad tą warstwą napotkano 2 dm grubą również napierającą warstwę kurzawki. Należało przeto zdecydować się na system obudowy, który pewnie i w najkrótszym czasie doprowadziłby do celu. Wszystkie firmy specjalnie oświadczyły się za systemem zamrożenia. Ponieważ koszt były bardzo wysokie a czas, wyznaczony przez nie, długi, gdyż przeszło 2 lata, zastanawiano się, czy innym sposobem nie dałoby się dojść do celu. Użycie kesonów było z powodu wielkiego ciśnienia i zawartości gazów wykluczone, rozważono więc, czy nie dałoby się zastosować system odwodnienia.

Wiadomo, że piasek traci swe własności płynne i naporowe, jeżeli zawartość wody spadnie poniżej 15%. W tym celu należy przede wszystkim upewnić się, czy odwodnienie piasku jest wogóle możliwe. Pompowano więc wodę z otworu wiertniczego; po niedługim czasie pokazało się, że słup wody w otworze obniżył się o kilka metrów, „pozostając w tym stanie przez czas dłuższy, poczem powoli spadł. Przeprowadzono dalszą próbę; wypompowano wodę do 50 m niżej wylotu otworu i zaczękano, aż woda znowu podejdzie do wylotu, notując czas i powtarzając tę próbę kilkakrotnie. Gdy wyniki tych prób wykreślono w postaci linii krzywej, okazała się parabola. Następnie próbowano poziom wody utrzymywać w różnej wysokości, mierząc przyplawy wody w pewnych jednostkach czasu. Po wykreśleniu tych wyników okazała się znowu parabola. Było to dowodem, że dopływ wody był powolny i zmniejszający się według pewnego prawa. Czerpano usilnie wodę, tak że po dwóch miesiącach poziom wody doszedł do pokładu kurzawki a przyplaw wody

zmniejszył się o $0,54 \text{ m}^3$ na godzinę. Celem zapobieżenia zmniejszeniu się objętości około otworu przez porwany z wodą piasek zbudowano rurę filtrującą. Próbami temi przekonano się, że: 1) piasek można odwodnić, 2) po odwodnieniu piasek traci swoją własność naporową.

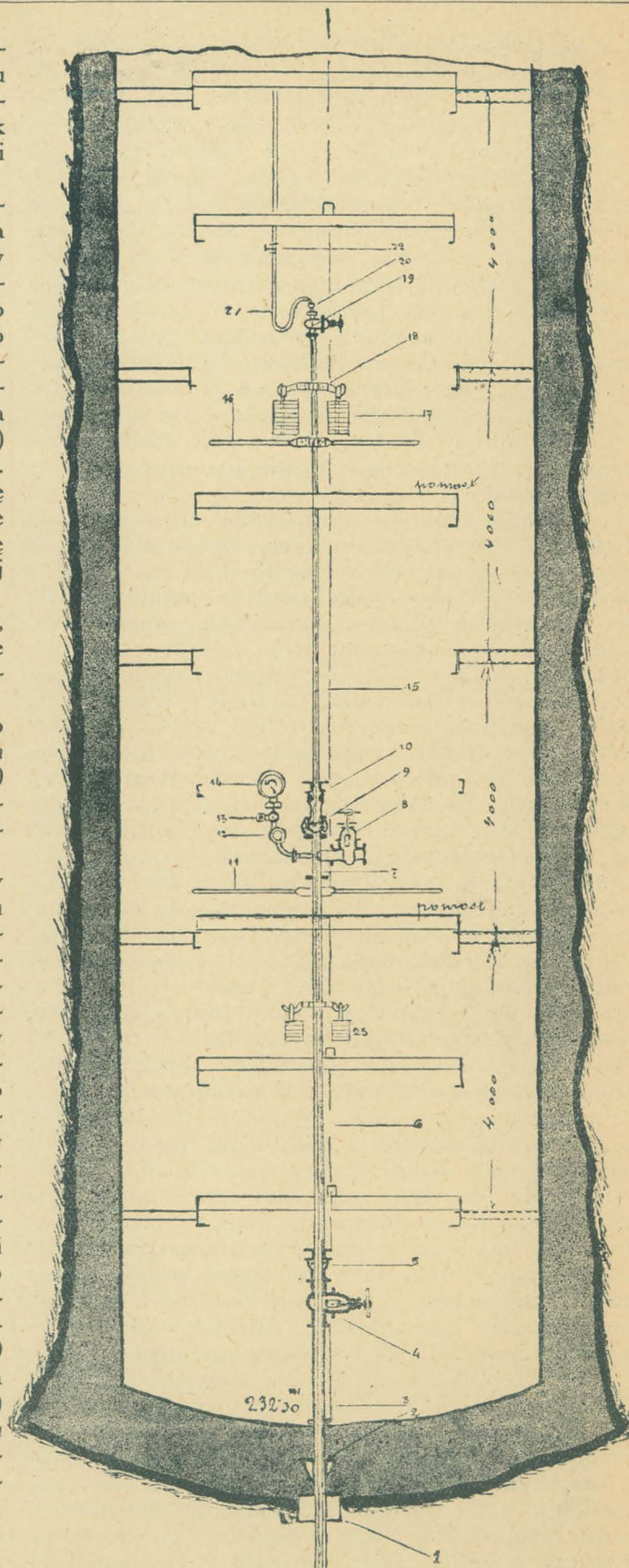
Ażeby możność odwodnienia jeszcze dalej zbadać, przeprowadzono dalszą próbę, która polegała na tem, że do rury, zamkniętej kołnierzem, w której umieszczone było sito, wbijano aż do połowy piasek, a drugą połowę wypełniano wodą. Po odjęciu kołnierza przepłynęła woda dość szybko przez piasek a po podniesieniu rury piasek nie rozpadł się, lecz przeciwnie pozostał cały cylinder piasku, co było dowodem, że: 1) piasek nie stawia przeszkody przejściu wody i daje odwodnić się, 2) piasek po odwodnieniu posiada dostateczną spójność.

Na podstawie tych wyników zdecydowano się pogłębić szyby o tyle, o ile jest to dopuszczalne ze względu na wdarcie się kurzawki, potem warstwę kurzawki odwodnić ze spodu szybu i użyć żelaznej obudowy opustowej.

Pogłębianie rozpoczęto w czerwcu r. 1914-go, budując w pierw nad szybem głównym rusztowanie dla tarcz linowych a przy szybie drugim (wentylacyjnym) całe rusztowanie szybowe.

Roboty przy pogłębianiu szybów wykonano żelazobetonem. W szybie głównym o średnicy 6 m wykonywano 2 m, w przecięciu 1,76 m dziennie. Na 70 m natrafiono 7 m grubą resztę tłustej gliny, co sprawiało wielkie trudności w pokonaniu, ponieważ glina ta wrastała do szybu.

Z powodu że warstwy gliny tłustej i warstwy piasków mają upad z południowego wschodu ku północnemu zachodowi, można było przyjąć, że warstwy węgla mają taki sam upad, że więc i kurzawkę oczekiwać należy w szybie głównym na głębokości około 235 m a w szybie pomocniczym na głębokości 210 m. Ażeby przy tak wielkiej średnicy szybu zabezpieczyć się przed przełamaniem, zaprzestano pogłębianie na 205 m i przygotowano urządzenia do odwodnienia. W tym celu zaopatrzone spód szybu 1 m grubą warstwą betonową w kształcie kopuły odwrotnej. W środku tej kopuły czyli tego zagłębienia zbudowano (rys. 1) rurę z łapami o średnicy 150 mm w świetle (2); celem utrzymania tej rury w promie osadzono ją na skrzyni drewnianej (1). Na wspomnianą rurę (2) nałożono drugą rurę (3) długości 1,5 m tej samej średnicy, poczem włączono zasuwę do zamykania (4) o średnicy 150 mm w świetle oraz dławik o średnicy 120 mm (5), na którym osadzono rurowanie (6). Na górnym końcu rurowania nasadzono krzyżulec (7) a na wylocie jego ramion o średnicy 120 mm i 60 m umocowano zamknięcie (8) i manometr. Przez zamknięcie (8) miała być odpuszczona woda, która podczas wiercenia wchodzi do rurowania. Na dalszym ramieniu krzyżulca nasadzono drugie zamknięcie (9) a nad tem dławik o średnicy 80 mm; przez dławik przechodziły ciągadła o średnicy 80 mm (15), mające

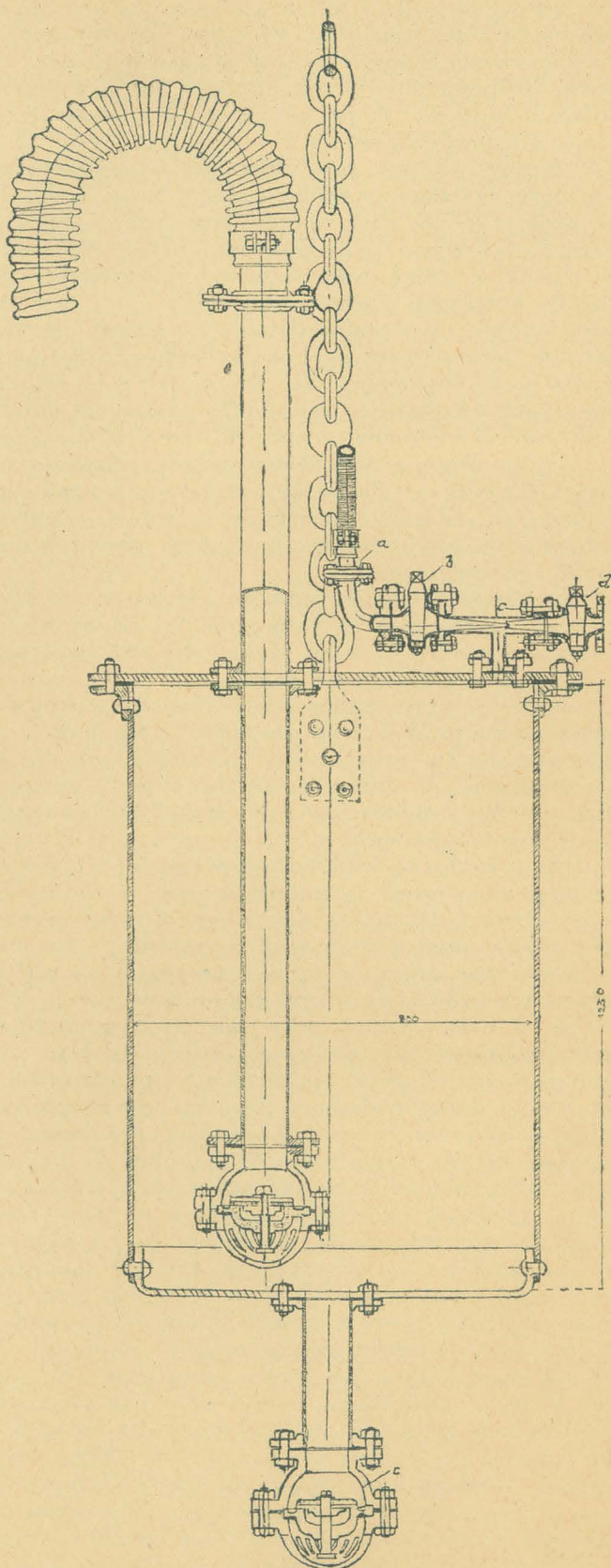
Rys. 1.

w górnym końcu zamknięcie o średnicy również 80 mm (19) i głowę dla płuczki (20) oraz węzownicę (21). Zamknięcie to miało na celu zamknąć otwór wiertniczy w razie usunięcia rurowania. Zamknięcie (10) miało ten sam cel przy wyciąganiu przyrządu wiertniczego po najechaniu piasku. Zamknięcie (8) miało za zadanie odpuścić wodę w tej mierze, o ile sprawność pomp pokonać ją może. Przez manometr miało sprawdzić się ciśnienie wody. Wiercenie odbywało się ręcznie z pomostu, znajdującego się w 12 m nad spodem szybu. Celem przyspieszenia ruchu ciagadeł i pokonania parcia wody i piasku umocowano na ramieniu (18) ciężary (17). Takie same urządzenie służyło do popuszczania rur (23). Pod wspomnianym pomostem 6 m niżej znajdował się drugi pomost, z którego obsługiwano dźwignią (11) zamknięcia na głowie rurowania oraz samo rurowanie.

Jak wspomniano, spodziewano się natrafić na warstwę kurzawki w głównym szybie na 235 m; ponieważ wiercenie przekroczyło o 30 m tę głębokość, nie natrafiając 2 dm warstwę znajdującej się 7 m nad grubą warstwą kurzawki, musiał więc upad płaszczyzny karbonu być większy, niż przypuszczano, że więc w szybie drugim natrafi się prędzej na warstwę kurzawki. Szyb ten doszedł już do 200 m, wobec czego rozpoczęto natychmiast wybetonowanie spodu na grubość 1,2 m i zbudowanie urządzenia do odwodnienia. Po ukończeniu tych robót rozpoczęto dalsze wiercenie; zaledwie pogłębiono 5 m, gdy nastąpił gwałtowny przypływ wody. Warstwa betonu została przełamana, a woda podniosła się z taką chyżością, że robotnicy zaledwie uratowali się; woda podniosła się około 80 m, poczem stanęła a wydzielanie się gazu trwało dalej. Pionowaniem przekonano się, że wdarł się również piasek, wypełniając szyb na 15 m.

W międzyczasie wiercono dalej w szybie głównym i osiągnięto głębokość 242,55 m a więc w 37,5 m wiercenia piasek, przyczem woda i gazy z silnym szmerem uchodziły z otworu wiertniczego, porywając z sobą piasek. Wyciągnięto więc prędko przyrząd wiertniczy i zamknięto zasuwę (10) i (8). Manometr wskazywał ciśnienie 6 atm. Wodę można było dowolnie odpuścić przez nastawienie zasuw (8). Celem usunięcia piasku wsadzono w rurowanie filtr z rur perforowanych, wsuniętych jedna w grugę z wypełnieniem sianem wolnych przestrzeni między temi rurami; filtr ten zapchał się jednak piaskiem i nie działał. Zdecydowano się pogłębić szyb na 11 m nad warstwą kurzawki, poczem wbudowano opisane urządzenie, zabezpieczając spód szybu 1,5 m grubą warstwą betonową.

W lutym r. 1916-go rozpoczęto wiercenie ponowne i osiągnięto w kilku dniach warstwę kurzawki, przyczem miały miejsce te same objawy, jak przedtem. Ażeby wyrzucić ciśnienie na piasek, wprowadzono znowu rury i osadzono je wraz z zasuwą tak wysoko, żeby nastąpiło wyrównanie ciśnienia. Jakkolwiek woda po otwarciu zasuw nie

Rys. 2.

była zupełnie wolną od piasku, jednak pozostała ilość porwanego piasku nie była niebezpieczna. Z zasuw (8) wypuszczono tyle wody, ile można było pokonać. Z czasem dopływ wody i ciśnienie zmniejszało się, tak że nasadzone rury można było usunąć. Po niedługim czasie dopływ wody zmalał i wylewała się woda tylko w pewnych okresach czasu wraz z gazem.

Ażeby przekonać się o miąższości kurzawki i o jej odwodnieniu, wiercono dalej aż do osiągnięcia karbonu. Ilość wypływającej wody wynosiła już tylko 36 m^3 w 24 godzinach, tak że można było przystąpić do odwodnienia i dalszego pogłębiania.

Bezpośrednio pod murem szybu rozpoczęto rozszerzanie dla żelaznego szybu opustowego. Szyb pogłębiono bez przeszkód aż do kurzawki. Z powodu upadu warstwy kurzawki pod kątem 30° była obawa istnienia wielkiego ciśnienia bocznego. Przy pogłębianiu szybu okazało się, że piasek był odwodniony i że boki dobrze trzymają się. Nie wbudowano więc tubingów, lecz pogłębianie dalej; robota szła bez trudności. W dolnej części warstwy kurzawki widoczne były szczeliny, z których woda od czasu do czasu wytryskała, ale w takiej mierze, że można ją było pokonać. W marcu osiągnięto pewny górotwór, tak że roboty wymagały mimo licznych przeszkód, spowodowanych stosunkami wojennymi, mało czasu, gdyż tylko $1\frac{2}{3}$ miesięcy.

Wracając do drugiego szybu, należy wspomnieć, że wobec tego, iż warstwy zapadały ku szybowi głównemu, miało to też wpływ i na pogłębienie tegoż. Ażeby odwodnienie przyspieszyć, czerpano z szybu wodę; w miarę odwodnienia spadek poziomu wody w szybie wentylacyjnym. Gdy osiągnięto piasek, okazało się, że jego spójność była tak wielka, iż można było po nim chodzić. Dalsze roboty przeprowadzono, jak w szybie głównym.

Ponieważ woda, zmieszana z piaskiem, niszczy ogromnie pompy, użyto pompę próżniową (rys. 2). Pompa ta składa się z zamkniętego kotła o zawartości około 1 m^3 , zawieszonego na łańcuchu. Na zewnętrznej stronie dna kotła znajduje się króciec

z koszem ssącym i wentylem a w kotle znajduje się rura również z koszem i wentylem, połączona z rurą wylewu. Na nakrywie umieszczony jest injektor pojedynczy dla powietrza zgęszczanego. Składa się on z rury w postaci *T* o średnicy 25 mm , z którą tak osadzone są dwie dysze koncentryczne, że dysza, do której wchodzi powietrze, wchodzi do dyszy, z której powietrze wychodzi. Króciec tej *T* rury jest w połączeniu z kotłem.

Działanie jest następujące: Kurek przepustowy (b), który za pomocą węży dla powietrza zgęszczanego (a) jest w połączeniu z przewodem powietrza zgęszczanego, otwiera się, jeżeli kurek przepustowy (d) jest otwarty, przyczem powietrze zgęszczone, wychodząc z pierwszej dyszy, zstępuje do drugiej dyszy i wytwarza w kotle próżnię $5-7 \text{ m}$ słupa wody. Przez to otwiera się wentyl spodni a piasek i woda wchodzi do kotła. Skoro woda przejdzie przez kurek (d), zamyka się go, przez co powietrze zgęszczone ciśnię na zawartość w kotle, która przez wentyl nożny (f) i rurę wylewu lub wężownicę (g) spływa do wiadra. Po wypróżnieniu kotła otwiera się kurek i całe postępowanie rozpoczyna się nanowo.

Napełnianie i wypróżnianie trwało zaledwie jedną minutę, tak że można było wydobyć na minutę $0,5 \text{ m}^3$.

Urządzenie to oddawało nadzwyczajne usługi i jest przy podobnych robotach bardzo zalecane. Z całego opisu wynika co następuje: 1) przy zakładaniu szybu, o ile teren nie jest znany, należy, szczególnie w trzeciorzędzie, zbadać nadkład przez sondowanie, aby być zabezpieczonym przed niespodziankami; 2) jeżeli będzie stwierdzone, że warstwy kurzawki przy większej miąższości okazują siłę wyporową, należy zbadać, czy odwodnienie jest możliwe, do czego opisane roboty wskazówkę mogą dać; jeżeli okaże się, że piasek może być odwodniony, wówczas można takie warstwy pokonać bez użycia kosztownych i długotrwałych sposobów, zyskując nie tylko na czasie, ale i na wydatkach.

Edward Windakiewicz.

KOPALNIA KLIMONTÓW I.

Plan odbudowy pokładu Reden na poziomie Nowa Upadowa.

(Metoda opracowywania planów odbudowy pokładów).

Ażeby uczynić zadość wezwaniu redakcji *Przeglądu Górniczo-Hutniczego* drukowania prac, „jakie bezpośrednio stykają się z życiem górniczym” na kopalniach „codziennie niemal nasuwa (*), zdecydowa-

*) *Przegląd Górniczo-Hutniczy*, r. 1921, Nr. 1, str. 1.

łem się ogłosić drukiem wyjątki ze swojego projektu rozbudowy kopalni Klimontów I, jaki opracowałem w r. 1921-ym za czasów pracy na tej kopalni. Wyjątki te tyczą się sprawy wyboru planu odbudowy w pokładzie.

O sposobach opracowywania najodpowiedniejszego dla danych warunków planu odbudowy w podręcznikach górnictwa mówi się bardzo mało. Zwykle spotykamy tylko opisy istniejących już sposo-

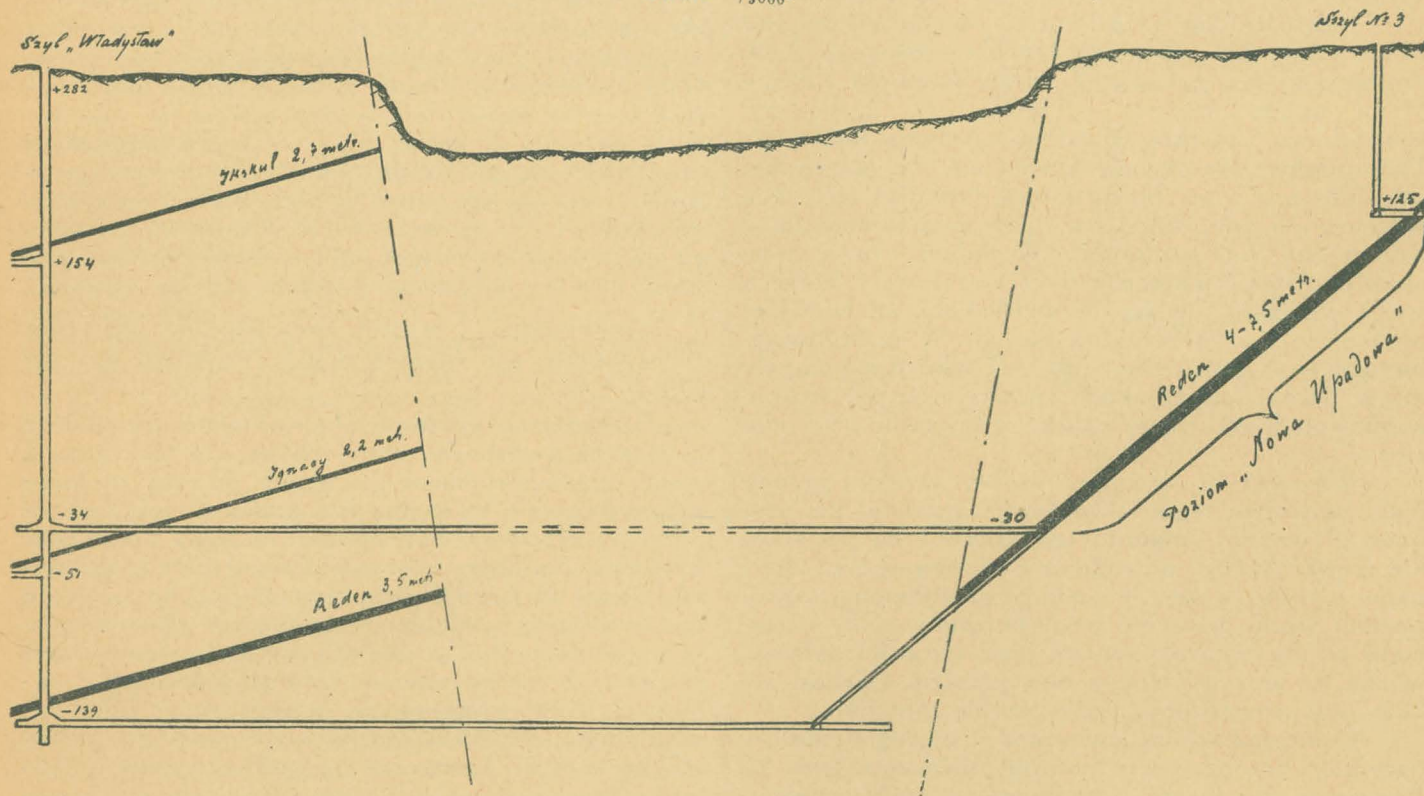
bów prowadzenia robót. Nie spotykamy natomiast metody, którą kierując się, mielibyśmy możliwość ocenić, dlaczego należy wybrać ten lub inny plan, i która pozwalałaby wypracowywać nowe kombinacje. Przypuszczam przeto, że koledzy, pracujący na kopalniach, którzy często muszą zastanawiać się, jaki z planów odbudowy byłby w tym lub innym wypadku najlepszy, zainteresują się metodą opracowania planów odbudowy, którą zastosowałem w swoim projekcie. Metodę tę podaję na przykładzie wy-

mi, zwanymi na kopalni „wschodni” i „zachodni” (rys. 2). Dane, cechujące tę część pokładu, są następujące: długość po rozciągłości 1300 m, wysokość, licząc po upadzie, 260 — 280 m, grubość pokładu od 4 m do 7,5 m, upad od 30° na górze do 40° na dole. Zapas węgla wynosi około 2 400 000 tonn.

Co do tej właśnie części *a b c d* (rys. 2) pokładu należy rozstrzygnąć, jaki z planów prowadzenia odbudowy byłby najstosowniejszy.

Przekrój schematyczny kopalni Klimontów I.

Skala $\frac{1}{5000}$.

Rys 1.

boru planu odbudowy dla pokładu Reden, poziomu Nowa Upadowa na kopalni Klimontów I.

Poziom pokładu Reden Nowa Upadowa (rys. 1); znajdujący się między +125 m i -30 m względem poziomu morza Bałtyckiego, jest drugim od linii wychodniej pokładu i leżącym niżej poziomem Upadowa. Jeszcze niżej znajduje się poziom trzeci, przez który dotychczas jest przeprowadzona jedna pochylnia, łącząca poziom Nowa Upadowa z poziomem 139 m z szymbem Władysław (rys. 1). Obecnie z chodnika podstawowego pokładu Reden na poziomie Nowa Upadowa (-30 m) prowadzona jest nowa przecznica w kierunku szymbu Władysław, która da drugie połączenie.

Dla odbudowy w terminie najbliższym przeznaczona jest ta część pokładu Reden na poziomie Nowa Upadowa, jaka znajduje się między uskokami

Pod planem odbudowy rozumie się nie sposób wybierania filarów (będziemy to nazywali systemem odbudowy), lecz całokształt robót przygotowawczych i wydobywanych w ich wzajemnym ustosunkowaniu się.

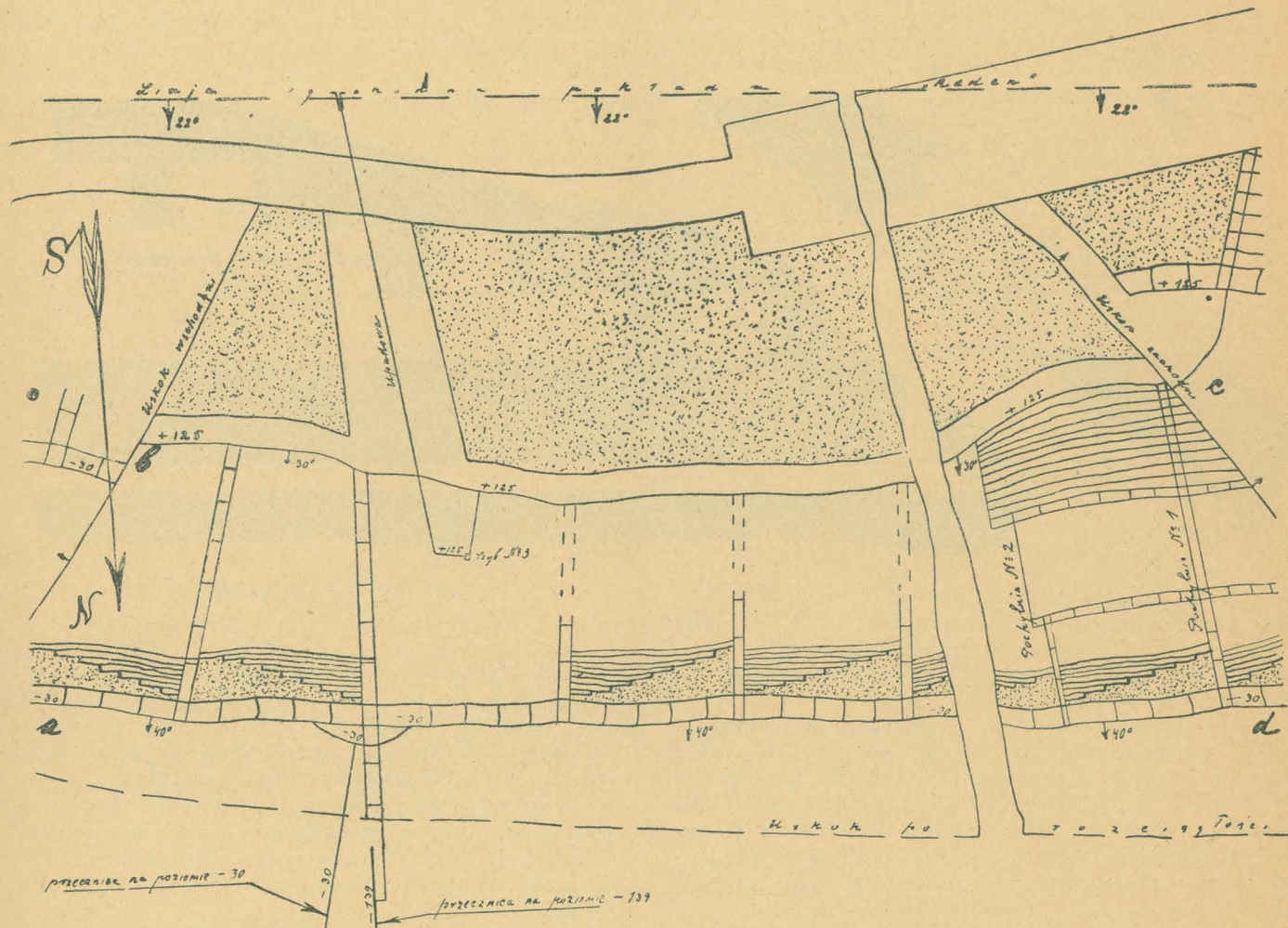
Dotychczas wykonano i częściowo zastosowano dwa plany. Plan początkowy polegał na tym, że po przebicju pierwszej pochylni, idącej w prostej linii na całą wysokość poziomu (rys. 2 pochylnia 1), i przeprowadzeniu w górnej części tej pochylni szeregu chodników zaczęto wydobywać węgiel sposobem ślaskim bez zamulania. Filary górne, jak ma to miejsce zwykle przy tym sposobie, wyprzedzały dolne. Wkrótce po rozpoczęciu wydobywania przekonano się, że trudno pracować jedną długą pochylnią, ciągnącą się przez całą wysokość poziomu (280 m) ze względu na małą wydajność takiej po-

chylni. Postanowiono wskutek tego przeprowadzić pochylnię łamaną, składającą się z trzech oddzielnych części, po których wozy stopniowo zjeżdżałyby na dół (rys. 2, pochylnia 2). Oprócz tego zdecydowano zamulać wybrane przestrzenie, co wywołało potrzebę zmiany porządku rozstawienia filarów, gdyż przy podsadźce mokrej zabierki dolne muszą wyprzedzać górne. Wszystkie filary, znajdujące się w skrzydle poziomym, miały być zgrupowane w trzy cykle (piętra) stosownie do liczby kolan pochylni

2) zaczęto rozcinać pochylniami, idącymi po linii upadu w kierunku jednolicie prostym przez całą wysokość poziomu, przeprowadzając je co każde 130–160 m, licząc po rozciągłości. Z każdego pola pochylnianego, jakie potworzą się, ma być wybierany węgiel zupełnie samodzielnie. System odbudowy rozumie się przytem ten sam, jaki stosowany jest oddawna na kopalni Upadowa, wydobywającej węgiel z pierwszego poziomu pokładu Reden, mianowicie zabierkami poziomymi w poprzek rozcią-

Plan schematyczny robót w pokładzie Reden na kopalni Klimontów I.

Skala $\frac{1}{5000}$.

Rys. 2.

a b c d rzut poziomu Nowa Upadowa.

łamanej. Cykle górne miały iść przodem, wskutek czego dolne znajdowałyby się pod przestrzeniami zamulonemi.

Wojna spowodowała zmianę kierowników właścicieli kopalni (Towarzystwa Sosnowieckiego).

Nowy sternik tego Towarzystwa opracował inny plan, który obecnie wykonywuje się.

Podług tego planu część pokładu a b c d (rys.

głości pokładu (rys. 3). Zabierki będą przesuwane po rozciągłości pokładu. Każdy przeto filar stopniowo wybiera pas węgla między pochylniami. Po ukończeniu jednego pasa filar będzie przenoszony na pas wyższy, znajdujący się nad wybranymi przestrzeniami. Ogólny kierunek odbudowy będzie przeto szedł z dołu do góry. Pierwsze zabierki będą założone tuż nad filarem oporowym, jaki ma być

zostawiony dla ochrony chodnika podstawowego. Ze względu na to, że robota będzie prowadzona z zamulaniem, zabierki dolne będą wysunięte w każdym polu pochylnianem naprzód. Każda pochylnia ma obsługiwać jedno lub dwa pola. Ogólny schemat robót widoczny jest na rysunku 2-im.

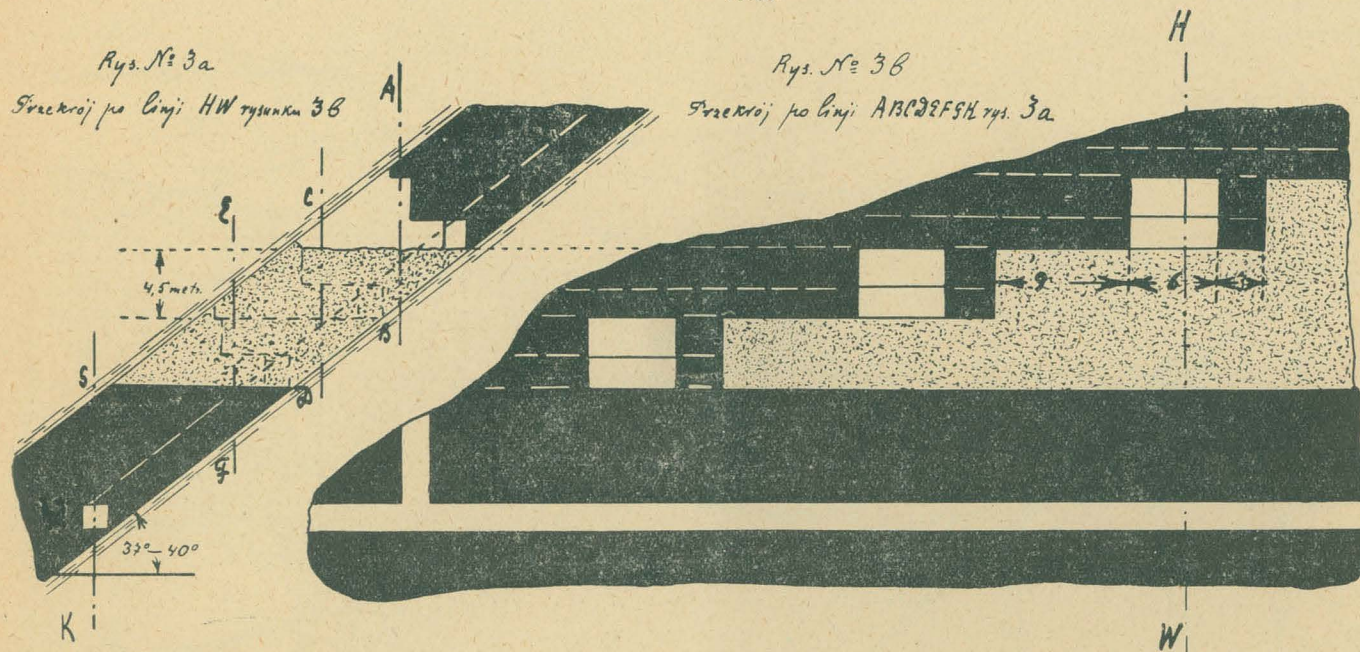
Ażeby wyrobić sobie własne zdanie o celowości przytoczonych powyżej sposobów roboty, postanowiłem wyświetlić w miarę możliwości wszechstronnie wszystkie za i przeciw rozmaitych planów,

kopalnia powinna wydobyć wszystek ten węgiel, równym 30 latom, termin, przyjęty dla umorzenia kosztu nowych urządzeń, wówczas wydobyć roczne, określone w zależności li tylko od zapasów widocznych, zupełnie pewnych, powinno wynosić 598 150 tonn rocznie.

Urządzenia kopalniane (drogi komunikacyjne, wyciągi), jak wykazał rachunek, którego nie przytaczam, są urządzone dla znacznie większego wydobycia, gdyż aż dla 927 000 tonn rocznie.

System odbudowy filarów.

Skala $\frac{1}{5000}$.

Rys. 3.

jakie mogłyby mieć zastosowanie przy odbudowie poziomu Nowa Upadowa.

Do pracy wziąłem się w porządku następującym: przedewszystkiem należało określić, dla jakiego wydobycia tworzyć plany. Ażeby to ustalić, należało wiedzieć, jakie wydobycie powinna dawać cała kopalnia i ile z tego ma przypadać na pokład Reden.

Wydobycie węgla na kopalni już istniejącej zależnem jest od zapasów minerału, jaki pozostał jeszcze nie wybrany, oraz od sprawności urządzeń.

Obliczenie zapasów węgla, zawartego w złożach, objętych nadaniami górnictwami kopalni Klimontów I, wykazało, że w trzech pokładach, jakie obecnie odbudowują się, znajduje się węgla, licząc w tonnach:

Cecha zapasów	N a z w a p o k ł a d u			
	Reden	Ignacy	Ikksul	Razem
widoczny . .	8 754 500	4 340 000	4 850 000	17 944 500
pewny . . .	4 236 000	2 000 000	2 250 000	8 486 000
możliwy . .	5 508 000	4 116 000	3 000 000	12 624 000
Razem .	18 498 500	10 456 000	10 100 000	39 054 500

O ile przyjąć czas, w przeciągu którego

Nic przeto nie stoi na przeszkodzie, ażeby podnieść wydobycie do tej normy (598 150 tonn), jaką określiliśmy w zależności od racjonalnej gospodarki zapasami. Normę tę można uważać jako maximum, do którego powinna dążyć kopalnia.

Minimum zaś wydobycia, jakie powinna dawać kopalnia Klimontów I, ustaliłem w sposób następujący:

Obecny rozchód węgla na kotłownię, nie licząc innych potrzeb własnych, stanowi około 18% całego wydobycia.

Podług statystyki rozchód węgla na potrzeby własne (kuźnia, kotłownia) wszystkich kopalń w zagłębiu Dąbrowskiem i na Śląsku Górnym, za przeciąg czasu od r. 1909 do r. 1913-go wynosił około 9%^{*)}. Spożycie węgla na potrzeby własne na kopalni Klimontów I przewyższa przeto w dwójnasób spożycie normalne w całym zagłębiu Dąbrowskiem oraz na Śląsku Górnym. Wykazuje to, że wydobycie obecne nie odpowiada urządzeniom, zakrojonym na większą skalę, i powinno być zwiększone przynajmniej dwukrotnie, t. j. winno wynosić $218\,025 \times 2 = 436\,050$ tonn.

^{*)} Przegląd Górniczo-Hutniczy, r. 1921, Nr. 1, str. 6.

Jest to minimum wydobycia, przy którym kopalnia będzie mogła dawać węgiel, możliwy do umieszczenia na rynku.

Z powyższego wynika, że mamy trzy cyfry, określające wydajność kopalni Klimontów I, mianowicie:

zupełnie pewne zapasy pozwalają brać 598 150 tonn
maszynami można wyciągnąć 927 000 tonn
względny ekonomiczny nakazują dawać 436 050 tonn
Wybieramy cyfrę 500 000 tonn

Przy większym wydobyciu należałoby powiększać roboty przygotowawcze, co przy zawilej budowie geologicznej i mogących zajść zatrzymaniach z powodu uskoków mogłoby narazić kopalnię na raptowne bardzo niepożądane skoki w wydobyciu. Natomiast wydobycie 500 000 tonn rocznie nie sprawi trudności w przygotowywaniu pól do odbudowy bez zbytecznego pośpiechu.

Zachodzi pytanie, z jakich pokładów i w jakim stosunku mamy otrzymywać 500 000 tonn rocznie?

Obecnie pokłady nadredenowskie (Ikskul i Ignacy) dają wydobycie dwa razy większe, aniżeli pokład Reden. Jest to zupełnie racjonalne postawienie sprawy, gdyż w czasach braku węgla należy starać się wydobyć gorsze gatunki węgla, które mogą nie mieć nabywców w czasach, kiedy rynek będzie przesycony. Panujący obecnie stan rynku węglowego należy przypuszczać, że zmieni się i niema powodów do myślenia, ażeby miał poprawić się w najbliższym okresie trzydziestoletniego istnienia kopalni. Wskutek tego trudności, jakie mogą powstać przy sprzedawaniu węgla nadredenowskiego, należy rozłożyć równomiernie na cały przeciąg istnienia kopalni, t.j. na przyjęte już przez nas 30 lat, kładąc wydobycie węglem z pokładu Reden. Najlepszym postawieniem sprawy będzie przeto takie, przy którym wydobycie roczne z pokładów będzie proporcjonalne do zawartych w nich zapasów.

Jakiem ono powinno być, widać z następującej tabliczki:

Nazwa pokładu	Zupełnie pewny (widoczny) zapas węgla w tonnach	Straty przy wydobyciu	Będzie wziętych za przeciąg 30 lat	Powinno być brane corocznie tonn	Decydujemy się corocznie brać okrągło tonn
Reden	8 754 500	5 ⁰ / ₁₀ (zamułka)	8 300 000	276 666	250 000
Ignacy	4 340 000	10 ⁰ / ₁₀ (i słabe piętro)	3 900 000	130 000	117 500
Ikskul	4 850 000	9 ⁰ / ₁₀ (lepsze piętro)	4 400 000	146 646	132 500
			16 600 000	553 332	500 000

Wydobycie roczne z pokładu Reden, dla jakiego muszą być robione wszystkie plany prowadzenia robót, ustalamy na 250 000 tonn.

Z jednego filara przy tych wymiarach, jakie wskazane są na rys. 3 (szerokość: zabierka 6 m + noga 3 m; wysokość 4,5 m), normalnie wychodzi na zmianę ośmiogodzinną 30 wozów, zawierających średnio po 0,7 tonny węgla każdy; na dobę przy dwóch zmianach $30 \times 2 = 60$ wozów, czyli $60 \times 0,7 = 42$ tonny. Rocznie (licząc 290 dni roboczych) wyjdzie z jednego filara $290 \times 42 = 12\,180$ tonn węgla.

Dla wydobycia 250 000 tonn musi być czyn-

nych dziennie $\frac{250\,000}{12 \times 180} = 20,5$ filarów.

Ażeby mieć pewność, że mogące zajść wypadki nie zmniejszą tej liczby, postanawiamy nakreślić plan robót na większą skalę i liczbę filarów, potrzebną dla wydobycia, przyjmujemy równą $20,5 + 50\%$ (20,5) = około 30.

Jak rozmieścić taką liczbę filarów w pokładzie Reden na poziomie Nowa Upadowa, żeby otrzymać jaknajlepsze wyniki, powinien wskazać właśnie plan odbudowy.

(c. d. n.).

Erazm Fryczkowski.

Bezpośrednie wytapianie żelaza kutego z rudy sposobem Basseta.

W ostatnim czasie na każdym prawie zebraniu górników i hutników mówi się o sprawie bezpośredniego wytapiania żelaza kutego z rudy. Tak np. na zjeździe III-im górników i hutników polskich w Katowicach poruszono tę sprawę w jednym z

odczytów. Prelegent wyciągnął z pogłoski o rozwiązaniu tego wielkiego zagadnienia przez francuskiego inżyniera Besseta wniosek, że Polska nie powinna troszczyć się już o koks, gdyż na miejscu dotychczasowych wielkich pieców powstaną zakła-

dy metalurgiczne, które będą wytwarzały według metody Basseta żelazo kute wprost z rudy zapomocą zwykłego węgla. Tak samo entuzjastycznie odnosi się do tej pogłoski profesor Mościcki w pracy swej, umieszczonej w *Przeglądzie Technicznym* z dnia 25-go kwietnia r. 1922-go. Według jego zdania nasze rudy żelazne, jako nisko procentowe i nieczyste, nie nadające się do przeróbki w wielkich piecach bez domieszki obcych rud bogatych i więcej wartościowych, z bardzo dobrym wynikiem stosowane być mogą w piecach Basseta, tak że niezalezimy się od rud, sprowadzanych z zagranicy, i znacznie powiększymy krajową wytwórczość żelaza. Według mniemania prof. Mościckiego z powodu tej nowej zdobyczy technologicznej wielkie piece wkrótce ustąpią a wraz z nimi także i koksownie, „gdyż dla całego systemu przyszedł nieodwołalny prawdziwy zmierzch”. Wobec takich zdań, wypowiedzianych z taką pewnością, należałoby wnioskować, że zakłady Basseta już są w ruchu wszędzie, że wyniki ruchu ich są dobre, że metalurgia żelaza i stali pracuje odąd znacznie oszczędniej. Jednak nawet na Śląsku Górnym ani w polskiej ani w niemieckiej części dotychczas nie słychać nic o zastąpieniu wielkich pieców przez piece Basseta.

Dlatego uważam za wskazane zapoznanie szerszego koła inżynierów górniczych i hutniczych na łamach *Przeglądu Górniczo-Hutniczego* bliżej z tą sprawą na podstawie znanych mi dotychczas dwóch prac, mianowicie 1) „Bezpośrednie wytapianie żelaza kutego z rudy według metody Basseta”. Prof. Ignacy Mościcki *Przegląd Techniczny* Nr. 17 z dnia 25 kwietnia r. 1922 i 2) „Das Basset verfahren zur direkten Eisenerzeugung”. Prof. Fritz Wüst, *Stahl und Eisen* Nr. 51, z d. 22 grudnia r. 1921-go. Poniżej nie będę badał dokładności rachunków prof. Wüsta ani prof. Mościckiego, ponieważ uważam obliczenia teoretyczne, nie oparte na wynikach praktycznych, za mało miarodajne. Teoria wszystkich znanych dotychczas procesów metalurgicznych opracowaną została po faktycznym wprowadzeniu procesów tych w praktykę. Tak było z teorią wielkiego pieca, następnie z teorią procesu bessemerowskiego i z teorią pieców martenowskich. Przedstawie więc tylko dane, na podstawie których czytelnik jest w stanie zapoznać się ze sposobem Basseta. Inżynier francuski Lucien P. Basset zastosował do wytapiania bezpośredniego żelaza z rud piec obrotowy w rodzaju znanych pieców cementowych najprzód w fabryce cementu Lavocat w Mantes obok Dennemont w pobliżu Paryża w r. 1920-ym. Powstało Towarzystwo akcyjne z kapitałem 60 000 000 franków w celu eksploatacji tego wynalazku.

Piec obrotowy Basseta ułożony jest skośnie pod kątem mniej więcej 6° na wałkach. Całkowita jego długość wynosi 40 m, średnica 2,5 m. W części dolnej piec ten rozszerza się w zbiornik żelaza i żuźla o długości 5 m i średnicy 4 m.

Do zbiornika w części dolnej pieca wprowa-

dza się zapomocą rurki spylony węgiel razem z powietrzem przegrzanem. Temperatura powietrza wynosi 1000° C. Węgiel, spalający się w zbiorniku, wytwarza tak wysoką temperaturę, że odtleniona poprzednio ruda stapia się a wytopione żelazo i żużel pozostają w zbiorniku w stanie płynnym. Do części górnej pieca obrotowego wprowadza się rudę, wapień i węgiel w ilości, wystarczającej do odtleniania rudy. Cała ta mieszanina rudy, wapienia i węgla musi posiadać postać proszku. Podczas gdy przy piecu wielkim koks służy równocześnie do wytwarzania wysokich temperatur i do odtleniania rudy, w piecach Basseta węgiel, wprowadzony do zbiornika, wytwarza wysoką temperaturę i ogrzewa piec, a węgiel, wprowadzany do części górnej pieca razem z rudą i wapniem, służy wyłącznie do odtleniania rudy.

Basset twierdzi, że węgiel spylony spala się wyłącznie na tlenek węgla CO i że wskutek tego strata żelaza na spalanie jest znikoma, gdyż 99% żelaza, zawartego w rudzie, wychodzi z pieca w postaci płynnego żelaza kutego; korzyści sposobu Basseta według dzienników francuskich mają być następujące: 1) zużycie węgla na 1 tonę żelaza ma wynosić 500 kg—600 kg, 2) oszczędność na zarobkach ma wynosić 75%, 3) koszt urządzenia mają być o 80% niższe; 4) koszt wytwórczości mają być o 50% niższe, niż przy sposobie dotychczasowym.

Prof. Wüst na podstawie dokładnych obliczeń twierdzi zupełnie co innego, a mianowicie:

1) Zużycie węgla do redukcji rudy wynosi na 1 tonę 372 kg

Zużycie węgla do ogrzewania pieca wynosi na 1 tonę 510 „

Razem 882 kg

2) Zarobki w markach złotych wynoszą przy wielkim piecu . . . 2,4 m. na 1 t „ „ gruszcze tomasowskiej 3,0 m. na 1 t

Razem 5,4 m. w porównaniu do 5,76 marek przy piecu Basseta.

3) Koszt urządzenia na 1 t wytwórczości rocznej wynoszą przy obecnym sposobie (wielki piec i zakład martenowski) 43,4 marek, przy sposobie Basseta 56,0 m., czyli o 12,6 marek więcej.

4) Koszt wytwórczości na 1 tonnę według dawnego sposobu wynoszą 65 marek, według sposobu Basseta 58,22 m., czyli o 6,78 marek mniej.

Co do wydajności żelaza na $1 m^3$ pojemności pieców podkreślić wypada, że piec wielki, pędzony powietrzem ogrzanym, wytwarza na 1 godzinę i na $1 m^3$ 21 kg surowca, podczas gdy wydajność pieca Basseta wynosi tylko 4 kg żelaza. Dla tej samej wytwórczości potrzeba 5 pieców Basseta na miejsce jednego pieca wielkiego tej samej pojemności. Prof. Wüst twierdzi, że proces Basseta może dać stal gotową tylko przy stosowaniu rud najczystszych. Nie można wyobrazić sobie, że np. fosfor lub siarka,

zawarte w rudzie, przechodzą zupełnie do żużla. Zdaje się, że wytwór, otrzymany z pieca Basseta, nie będzie przedstawiał zwykłego wytworu gotowego lecz tylko wytwór surowy, zależnie od jakości rudy odpowiednio zanieczyszczony a przeto wymagający dalszej przeróbki i oczyszczania. Prof. Wüst już w dniu 26 listopada r. 1920-go a więc przed dwoma laty omawiał sposób Basseta na zebraniu hutników w Düsseldorfie i wtedy nie wspominał o tem, czy rzeczywiście Basset wyrabia gotowe żelazo zlewne czy stal.

Prof. Mościcki podaje w przytoczonym powyżej artykule, że piec Basseta w Dennemont „produkuje już zupełnie przemysłowo 100 t żelaza kutego dziennie”.

Niestety prof. Mościcki nie wspomina ani słowem o zyskowności sposobu Basseta w porównaniu ze sposobem dotychczasowym. Sprawa zyskowności jest decydująca; tylko ona rozstrzygnie, czy mamy do czynienia z udaną próbą nową w znaczeniu laboratoryjnym, czy rzeczywiście ze sposobem, warunkującym zupełny przewrót w żelazohutnictwie.

Już od roku 1792-go spotykamy w historii żelazohutnictwa takie próby ciągle; w samych Niemczech udzielono dotychczas 75 patentów na bezpośrednie wytapianie żelaza kutego z rudy. W r. 1881-ym amerykańsin G. Duryee opatentował piec

obrotowy, zupełnie podobny do pieca Basseta, ale w praktyce ten piec nie dał żadnych wyników.

Sto lat pracują hutnicy i technicy nad zagadnieniem bezpośredniego wytapiania żelaza kutego z rudy; nie ulega wątpliwości, że wynalazek Basseta, uwieńczony dobrym skutkiem w praktyce, byłby największą zdobyczą techniki metalurgicznej, jakie dotychczas wogóle świat poznał. Dotychczasowe wynalazki w żelazohutnictwie sprowadzały się nie do wyteżonej pracy przez lat kilkadziesiąt, lecz tylko do przypadku. Piec wielki wynalazł nieznany dotychczas hutnik przypadkowo. Gruszka Bessemeta i Thomasa prawie od razu, od pierwszej próby zdobyły sobie sławę; tak samo piec martenowski, który powstał na zasadzie pieców, stosowanych do topienia szkła. Nie mogę pojąć, że przez dwa lata od czasu ogłoszenia wynalazku tak stosunkowo mało słyszeć się daje o wynalazku Basseta, że nie słychać nic o budowie zakładów Basseta i o zamykaniu wielkich pieców.

Dlatego radzę nie odnosić się za zbyt optymistycznie do tego wynalazku, lecz przeczekać, aż będą znane dokładnie wyniki praktyczne, i zbadać sprawę na miejscu samemu w Dennemont przez dobrego fachowca.

Na razie pozostaje dalszą bolączką hutnictwa naszego sprawa koksu i rud. Z tem w każdym razie liczyć się należy.

Jerzy Buzek.

Odbudowywanie kopalń, zniszczonych przez Niemców w zagłębiach Nord i Pas-de-Calais we Francji.*)

Zniszczenie. Sto trzy kopalnie, posiadające dwieście dwanaście szybów od 230 m do 704 m głębokich, znajdowały się na terenie, zajętem przez wojska niemieckie, i były mniej lub więcej systematycznie niszczone. Pozatem ucierpiały mniej lub więcej urządzenia na dwudziestu trzech kopalniach, do których Niemcy zbliżyli się lecz nie zajęli ich. Po wyjściu Niemców urządzenia na powierzchni zostały prawie doszczętnie zniszczone za wyjątkiem kilku budynków i kilku maszyn.

Wszystkie wieże nadszybowe z wyjątkiem trzech na kopalni Anzin i jednej na kopalni Douchy zostały obalone. Zniszczone zostały zupełnie lub doprowadzone do stanu nieużywalności prawie wszystkie maszyny ogólnej siły 280 000 k. p. z wyjątkiem trzech małych maszyn wyciągowych na kopalni Anzin, kilku małych haspli i nieznacznej liczby kotłów. Płóczki, sortownie i piece koksove zo-

stały zrujnowane. Osiemset kilometrów kolei kopalnianych zostały doprowadzone do stanu nieużywalności i sto trzy znaczne dzieła sztuki zostały zniszczone. Więcej niż szesnaście tysięcy mieszkań robotniczych zniszczono i tyleż mniej lub więcej uszkodzono.

Co się tyczy robót podziemnych spustoszenia okazały się jeszcze większe. Z dwustu dwunastu kopalń sto czterdzieści zostało podminowanych. W zagłębiu Nord pięć szybów (mianowicie trzy szyby kopalni Escarpelle, szyb Gayant na kopalni Aniche i szyb Thiers na kopalni Anzin) pękło lecz spowodowało słaby przypływ wody z wyjątkiem szybu Gayant, który odrazu udało się zatamować. W Pas-de-Calais pęknięcia (szpary) dosięgły 35 m kwadratowych przy głębokości od trzech do czterech metrów. Na miejsca zaś niektórych szybów (Nr. 8 bis kopalni Bithune, Nr. 9 i 16 kopalni Courrière, Nr. 3 kopalni Meurchin) utworzyły się leje o średnicy trzydziestu metrów; urządzenia nadszybowe zatoniły, kopalnie Meurchin, Carvin, Leus, Lié-

*) Streszczenie artykułu, umieszczonego w czasopiśmie *Revue de l'industrie minière*.

vin, Vimy, Drocourt zatoneły kompletnie, zanim zdołano naprawić obudowę wodonieprzenikliwą. Na kopalniach w Courrières udało się po wyjściu Niemców załatać szczeliny na siedemnastu szybach, zanim woda podniosła się; z powodu zniszczenia szybu Nr. 9 roboty nie są zupełnie zalane. Na innych kopalniach w Pas-de-Calais i na wszystkich w Nord można było załatać szczeliny, lecz woda, która przepłynęła przez te szczeliny do robót, jak również woda, która zbierała się w kopalniach z powodu braku środków odwadniających, zatopiła najgłębsze poziomy. Należało wypompować setki milionów metrów sześciennych wody; dla zobrazowania tej ilości może służyć Sekwana, która w czasie niskiego wodostanu potrzebowałaby trzech tygodni, aby odlać tę wodę.

Chodniki na dole nie naprawiane lub zatopione, powoli zawały się, tak że więcej niż trzy tysiące kilometrów chodników potrzebowało naprawy lub odnowienia. Zniszczone urządzenia przedstawiały w r. 1914-ym wartość 975 milionów franków. Aby je odbudować, potrzeba wydać około czterech miliardów franków.

Wydobycie węgla w kopalniach zniszczonych wynosiło dwadzieścia jeden milion ton rocznie, w tem 18½ milionów przypadało na kopalnie, zajęte przez Niemców. Wydobycie to stanowiło połowę wydobycia we wszystkich kopalniach we Francji. Wydajność kopalń została doprowadzona w początku r. 1919-go do zera i może być wznowiona stopniowo za cenę olbrzymich wysiłków.

Przygotowania do odbudowy. Zagadnienie odbudowy kopalń zniszczonych przedstawiało się w sposób następujący: Do kopalń nie zatopionych należało zejść jaknajprędzej, aby zapewnić utrzymanie i odwadnianie. Przeszkodą temu był brak maszyn i wież nadszybowych jak również energii zasilającej. Niemożliwe było przywieźć ani maszyn, ani żadnych innych potrzebnych narzędzi z powodu zniszczenia kolei żelaznych.

W kopalniach zatopionych należało przede wszystkim naprawić obudowę wodonieprzenikliwą i odwieść olbrzymie ilości wody. Przyczyny powyżej przytoczone stały również na przeszkodzie temu zadaniu. Sprawę odbudowy przestudowano i przygotowano się do niej, zanim kraj został zwolniony od nieprzyjaciela. W r. 1917-ym właściciele kopalń, zajętych przez Niemców, utworzyli spółkę i powołali komisję administracyjną kopalń zajętych, której polecono przestudowanie spraw ogólnych, związanych z odbudową. Komisja ta powołała do życia: 1) komisję techniczną, która miała za zadanie przestudowanie i zbadanie, jakie urządzenia (maszyny i t. p.) podlegały zastąpieniu, i zamówiła je; 2) Towarzystwo elektryczne kopalń zajętych, któremu polecono prowizoryczne zaopatrzenie kopalń wspomnianych w energję elektryczną; 3) Towarzystwo prywatne odwodnienia kopalń, zajętych przez Niemców, które zawarło umowę z Rządem w sprawie odwodnienia; 4) Związek kopalń Północy i Pas-

de-Calais, który zaciągnął wspólną pożyczkę, wynoszącą miliard dwieście milionów franków, odkąd Państwo przestało od d. 1 lutego r. 1921-go dawać zaliczki na odbudowę.

Środki zachowawcze. Najbliższem zadaniem po uwolnieniu kopalń była naprawa szczelin w szybach, gdzie było to możliwe, aby powstrzymać przyływ wody i zatapianie kopalń.

Koleje żelazne. Główna robota przy odbudowie kolei żelaznych była wykonana na początku roku 1919-go; przy pomocy armji angielskiej zbudowano mosty prowizoryczne, które potem zostały zamienione na stałe. Obecnie (mowa o lutym r. 1922-go) pozostaje odbudować 212 kilometrów na ogólną długość około 800 kilometrów.

Uprzątnięcie gruzów. Zanim przystąpiono do odbudowy, należało usunąć gruzy. Praca ta jest prawie ukończona i będzie kosztowała około 116 milionów franków. Da się uzyskać z powrotem materiału użytecznego wartości 25 milionów franków. Gdy odbudowano główne koleje żelazne i oczyszczono gruzy, można było przystąpić do odbudowy urządzeń na powierzchni.

Wieże nadszybowe. 194 szyby miały wieże nadszybowe, nie licząc szybów pomocniczych, na których wieże były murowane lub drewniane.

Jak wspomniano wyżej, 4 tylko zostały nie-
tknięte, 56 można było naprawić, 22 zbudowano nowych z żelaza, 21 z żelazobetonu, 10 wymurowano, 81 należy zbudować; w tej liczbie 64 są zbudowane prowizorycznie z drzewa, głównie w Courrières, Lens, Meurchin i Liévin.

Widzimy, że znaczna liczba wież nadszybowych została wybudowana z żelazobetonu, co objaśnia się tem, że materiał ten w roku 1920-ym kosztował taniej, niż żelazo. Strony ujemne żelazobetonu w porównaniu z żelazem polegają na tem, że mniej nadaje się on do napraw i przeróbek jak również mniej jest odporny na wstrząśnienia, lecz na szybach pomocniczych, gdzie przeważnie zastoso-
sowano go, nie daje się odczuwać tych braków.

Maszyny i hasple. Aby można było zejść do kopalni, potrzebne były hasple lub maszyny ciągnikowe oraz źródła energii.

Na kopalniach nie zatopionych, gdzie należało jaknajszybciej dostać się do robót podziemnych, użyto środków, jakie były pod ręką, mianowicie kołowrotów ręcznych, parowozów, które dostarczyły parę dla małych haspli parowych, zapomnianych przez Niemców podczas zniszczenia. Późtem załatano kotły najmniej uszkodzone. Kopalnie Anzin i Douchy zużytkowały kilka starych maszyn parowych, które wyszły z użycia i, będąc złożone w warsztatach, pozostały po Niemcach. W ten sposób można było uniknąć powiększenia się szkód w robotach podziemnych na kopalniach, które nie były zatopione, i zacząć wydobywanie węgla, tak potrzebnego w kraju, gdzie był brak opału.

Najprzód zamówiono maszyny niezbędniejsze. Obecnie na 189 szybach są maszyny ogólnej

siły 58 000 k. p., a mianowicie: 36 maszyn parowych od 140 do 1 200 k. p., 35 haspli parowych nieznacznej siły, mianowicie: 1 na 225, 1 na 140 i reszta od 25 do 100 k. p., 2 elektryczne maszyny wyciągowe, mianowicie: na szybie Darcy 1 200 k. p. i na szybie Nr. 4 kopalni Drocourt 950 k. p., 47 haspli elektrycznych po 430 k. p., 8 haspli elektrycznych po 250 k. p. (Towarzystwo Anzin), 12 haspli elektrycznych od 25 do 350 k. p., 49 haspli elektrycznych 90 k. p., Na pięćdziesięciu z przytoczonych szybów są maszyny pomocnicze, mianowicie: 46 haspli parowych od 12 do 150 k. p., 5 haspli elektrycznych 90 k. p., 10 haspli elektrycznych od 22 do 150 k. p. Przytoczona liczba maszyn zwiększyła się przez ustawienie czterech dużych maszyn parowych na kopalniach Anzin i l'Escapelle oraz 8 haspli elektrycznych o sile 430 k. p. i 1 haspla elektrycznego o sile 250 k. p. (kopalnie Anzin). W biegu jest jeszcze tylko kilka dużych maszyn wyciągowych na kopalniach w Norel i d'Ostricourt. Zastosowano maszyny parowe a nie elektryczne, które są tańsze i zajmują mniej miejsca, ponieważ udało się użyć stare kotły, które można było naprawić. Na kopalniach, gdzie urządzenia przedwojenne miały być zmienione i gdzie odwodnienie wymagało dłuższego czasu, co jest powszechnym zjawiskiem w Pas-de-Calais z wyjątkiem kopalni d'Ostricourt, przewidziano elektryfikację kopalni. Elektryfikacja pozwoli na tanie wytwarzanie energii w dużych centralach elektrycznych. Haspel o sile 430 k. p. wystarczy dla wydobywania 600 t węgla dziennie. Dla większych kopalni zamówiono elektryczne maszyny wyciągowe dla wyciągu systemu Koepe lub z bębniami stożkowymi.

Należy zwrócić uwagę na następujące szczególności: Hasple elektryczne o sile 430 k. p., przeznaczone dla kopalni o średnim wydobywaniu lub dla szybów pomocniczych, hasple o sile 250 k. p., przeznaczone dla kopalni o małym wydobywaniu, należących do Towarzystwa d'Anzin o sile 90 k. p., przeznaczone ostatecznie jako hasple zapasowe, wszystkie są jednakowej budowy, co ułatwiło ich ustawienie i pozwoliło przedniej wykonać.

Energia elektryczna. Dla poruszania maszyn potrzebna była energia elektryczna.

W okręgu Nord można było odbudowywać centrale w miarę potrzeb; zwracano się o energię do stacji elektrycznych, nie należących do kopalni, lecz które odbudowywały się jednocześnie. Obecnie wszystkie kopalnie w Nord z wyjątkiem Vicoigne posiadają jedną centralę elektryczną. Urządzenie posiada siłę 32 000 k. w. i nie wystarcza dla zapotrzebowania 275 000 kilowat-godzin na dzień; 65 000 kilowat-godzin dziennie kupuje się z zewnątrz.

W Pas-de-Calais, gdzie wszystko było zniesione i gdzie odwadnianie wymagało olbrzymiej siły, dostarczenie energii, będąc jednym z najpilniejszych zadań, nie mogło być uzależnione od ostatecznej odbudowy centrali elektrycznych. Rozwiązanie po-

legało na rozdziale pomiędzy kopalnie energii, którą można było uzyskać z centrali Towarzystwa Béthune. W tym celu centrala została powiększona przez ustawienie dwóch generatorów prądu o sile 5 000 k. w. Towarzystwo elektryczne kopalni węgla zbudowało prowizoryczną sieć elektryczną długości 150 kilometrów. Sieć tę wybudowano kosztem Państwa, jest więc własnością Rządu. Sieć ta służy dla dostarczania prądu z Bully. W dalszym ciągu potrzeby wspólne były zaspakajane przez odbudowę centrali na kopalniach d'Ostricourt (1 700 k. w.) i na szybach Nr. 10 i Nr. 8 towarzystwa Courrières (700 i 2 600 k. w.). Źródła energii elektrycznej były powiększone przez odbudowę ogólnej sieci elektrycznej, która pozwalała sieci kopalnianej otrzymywać w Bully energię z elektrowni, nie należących do kopalni, a szczególnie przez odbudowę dla użytku ogólnego centrali w Hémin-Liétard o sile 24 000 k. w. Centrala ta została umieszczona w gmachu starej elektrowni Towarzystwa Dourges i przejdzie na własność tegoż Towarzystwa d. 1 stycznia r. 1924-go. Obecnie sieć kopalniana dostarcza dziennie średnio 325 000 kilowat-godzin, z których 75 000 kilowat-godzin otrzymuje się z zewnątrz przez Bully. Poza centralę w Courrières i Ostricourt wytwarzają po 25 000 i 21 000 kilow.-godz. dziennie, które zużywają u siebie. Na przyszłość rozpoczęto budowę dużych centrali od 30 000 do 60 000 k. w. przez Towarzystwo Courrières w Harnes, Towarzystwo Lens w Vendin (gdzie wkrótce będzie rozporządzały 30 000 k. w.) i przez Towarzystwo Liévin w Elen. Nadanie górnicze Drocourt otrzyma prąd z centrali w Beuvry zapomocą specjalnej linii elektrycznej.

Z początku projektowano budowę jednej wielkiej centrali dla wszystkich zniszczonych kopalni w Pas-de-Calais, lecz później zatrzymano się na budowie mniejszych centrali na każdym dużym nadaniu górniczym; centrale te będą połączone. Chociaż koszt uruchomienia 1 kilowatta będzie droższy, jednakże kopalnie będą miały możliwość spalania gorszych gatunków węgla, a ta okoliczność, że stacje będą mogły łączyć się, zmniejszy prawdopodobieństwo ogólnego zatrzymania się w razie uszkodzenia którejkolwiek stacji.

Odwadnianie (odtopianie kopalni). Środki powyższe umożliwiły dostanie się do robót na poziomach nie zatopionych. Należało odwodnić bądź to poziomy głębsze lub też całe zatopione kopalnie w Pas-de-Calais; należało też doprowadzić szyby do stanu wodonieprzenikliwego. W departamencie Nord na kopalniach Ostricourt i Vimy, które zostały częściowo tylko zatopione, robota nie przedstawiała trudności. Jak tylko hasple lub maszyny wyciągowe zaczęły działać, wodę bądź odlewano kubłami (kadziami), bądź ustawiano elektryczne pompy pionowe, o ile zapas wody był znaczny. Jedynie na szybie Gayant I kopalni węgla d'Aniche robota była trudna; na szybie tym była bowiem zniszczona obudowa nieprzenikliwa, a przeto z początku szyb był zasypany podsadzką, nie przepusz-

czającą wody; potem szyb został zamrożony i obecnie w toku jest rozszerzenie szybu i zamiana obudowy wodonieprzenikliwej. Obecnie skończono odtapianie w Azincourt, Douchy, Thivencelles i Vimy. W Ostricourt przygotowuje się piętro na szybie Nr. 4. W Escarpelle pozostaje odwodnić niższe poziomy na wszystkich szybach; robota będzie ukończona w roku 1922-im. W Aniche pozostaje jeszcze odwodnić szyby Flines, Saint-Louis, Fénilon i stary szyb Roncourt. W Anzin odwadniają się niższe poziomy na pięciu szybach: Amauzy, d'Arenberg, Dutemple, Roeula i Bleuse Borne; poza tem pozostaje odwodnić nieduże roboty w najniższych poziomach na szybach l'Enclos, d'Andiffret, Pasquier, Lambrecht, Haveluy i Casimir Pèrier. W Crespin pozostaje odwodnić tylko szyb Nr. 2, który był pogłębiany.

Wydatki na odwodnienie kopalń, o których jest mowa powyżej, wyniosły w r. 1921-ym około 20 milionów franków; na roboty, które pozostaje jeszcze wykonać, potrzeba będzie jeszcze około 12 milionów franków. Niema potrzeby spieszyć z nimi, dopóki robotnicy są zajęci na poziomach już odwodnionych. Według przewidywania większość robót będzie ukończona w r. 1922-im.

W Pas-de-Calais zagadnienie odwodnienia okazało się daleko obszerniejszem i trudniejszym; wskutek połączenia kopalń z sobą należało zespolić działania; brak energii elektrycznej jak również niedostateczna sieć kanałów na powierzchni, przez które mogłaby odpływać woda, stanowiły też ogromne trudności. Wszystkie te przyczyny skłoniły kopalnie zatopione do utworzenia prywatnego Towarzystwa odwodnienia kopalń, które zawarło w dniu 5-ym lutego r. 1920-go umowę z Rządem. Państwo oddało do rozporządzenia Towarzystwa odwodnienia prowizoryczną sieć elektryczną jak również pewien zapas narzędzi do odwadniania, składający się z 42 pomp elektrycznych pionowych (6 systemu Zulcer od 340 do 700 k. p., które podnoszą wodę na 240 m, 8 systemu Zulcer o sile 400 k. p. na 375 m, 1 systemu Zulcer o sile 250 k. p. na 250 m, 12 systemu Boving o sile 660 k. p. na 240 m, 15 systemu Rateau o sile 550 k. p. na 375 m), 35 kołowrotów elektrycznych podnośnej siły 37 i 42 t dla zawieszenia pomp i rur wodnych, 45 lin (kablów) dla zawieszenia, 46 kablów dla prądu elektrycznego i 16 000 metrów bieżących rur. Wartość powyższego inwentarza wynosi około 19 milionów franków; jest on własnością Państwa.

Na kopalniach, które zostały zatopione do powierzchni, nie można było myśleć o odwodnieniu przyływu wody, która przechodziła przez szczeliny w obudowie wodonieprzenikliwej. Tylko w Drocourt udało się z trudem przy pomocy pomp obniżyć poziom wody i naprawić szczeliny w obudowie.

Na kopalniach w Lens, Meurchin i Liévin, gdzie czterdzieści jeden szybów było połączonych z sobą i gdzie na trzydziestu sześciu obudowa wo-

donieprzenikliwa była połamana, należało większe szczeliny zakorkować pod wodą. To udało się zrobić przy pomocy cementowania; na piętnastu szybach, gdzie ten sposób zastosowano, wywiercono naokoło otwory od 80 do 100 m głębokie, przez które wtryskiwano cement; w ten sposób utworzono coś w rodzaju wodonieprzenikliwego rękawa naokoło szybu. Robota trwała średnio 3 miesiące dla każdego szybu i kosztowała około 500 000 franków, nie licząc 500 — 1 000 t cementu. W ten sam sposób postąpiono na szybach Nr. 8 i Nr. 8 bis w Bethune.

Na innych szybach można było naprawić szczeliny w obudowie wodonieprzenikliwej na sucho z wyjątkiem szybów, których wyloty przedstawiały leje; w tym wypadku leje były zasypane materiałem na zaprawie cementowej i dopiero w tym korku zrobiono wylot szybu. Szczególnie trudnym był do naprawy szyb Nr. 9 w Courrières; należało wykonać tu robotę bardzo trudną i zależną od przypadku, aby móc naprawić podobne zniszczenie.

Gdy obudowa szybów została naprawioną o tyle, że nie przepuszczała wody, i gdy niezbędne narzędzia i materiały zostały dostarczone, wówczas można było rozpocząć odtapianie w Dourges w czerwcu r. 1920-go, następnie w lipcu w Courrières, we wrześniu w Drocourt, w październiku w Cavrin i w grudniu r. 1920-go w Lens, Liévin i Meurechin. Duże postępy zrobiono do końca roku 1921-go.

W Dourges pozostaje odwodnić najniższy poziom na dwóch szybach i poziom przygotowujący się na trzech szybach.

W Courrières kopalnia 8—16, wysunięta najdalej na północ, była zawsze odosobniona od innych i odtapianie jej jeszcze nie rozpoczęło się. Inne kopalnie były połączone zawsze; w miarę obniżania się wody odosabniano stopniowo kopalnie: 6—14, 13—18 i 21—22; na tych kopalniach poziomy udbudowy są osuszone. Inne kopalnie tworzą obecnie dwa osobne okręgi, mianowicie: 1) Okrąg południowo-wschodni, który posiada pięć kopalń (2, 3—15, 4—11, 5—12 i 10—20) i w którym woda odpompowana do poziomu 316 m głębokości i gdzie wkrótce będzie odpompowany poziom odbudowy pomiędzy 324 a 408 m głębokości; kopalnia 5—12 będzie wkrótce odosobniona od innych. 2) Okrąg środkowy, posiadający kopalnie 7—19 i 9—17, na których wodę odpompowywano do głębokości 255 m; ponieważ w tym okręgu na kopalniach był zapas węgla w górnych poziomach, przeto nie spieszo się z odwadnianiem.

W Drocourt we wszystkich połączonych szybach woda jest odpompowana do 600 m. Wkrótce będą odwodnione poziomy odbudowy. W Lens, Meurechin należy odróżnić dwa okręgi: W okręgu północnym pięć szybów niegłębokich już odwodniono (14 bis i 10 Lens, 2, 6 i 7 w Meurechin). Na innych szybach tego okręgu woda obniżyła się w Meurechin do 170 m; w Lens do 215 m. Na szybach południowych w Lens, które są połączone z sobą

ale oddzielone od poprzednich uskokiem, woda znajduje się na poziomie 212 m. Wśród nich trzy płytsze szyby są osuszone; na reszcie poziomy wydobywalne są osuszone do połowy.

Szyby w Liévin nie są połączone z poprzednimi, ale pięter osuszonych jeszcze nie mają; woda obniżyła się do 228—280 m. Odbudowa znajdowała się na 290, 400 i 480 m.

Liczba szybów odwadniających na kopalniach w Pas-de-Calais wynosiła w październiku r. 1921-go 25 i w końcu roku 20. Na każdym szybie pracuje jedna lub w miarę potrzeby dwie pompy. Projektowano odlewać 13 000 m³ wody na godzinę, t. j. tyle, ile mogło przepłynąć przez kanały. Skutkiem uszkodzenia pomp, braku energii i innych przeskód ilość ta osiągnięta nie została; największa ilość wynosiła w r. 1920-ym 10 000 m³ na godzinę. Ku końcowi r. 1921-go ilość wody odlewanej spadła do 5 600 m³ na godzinę. Pompy zabierały siłę około 6 500 k. w.

Do końca r. 1921-go wydatkowano na odwadnianie 128 milionów franków (zakup maszyn, cementowanie i odlew wody) i odlano 47 000 000 m³ wody, która stanowi przypuszczalnie połowę. Wydatki przewidywane jeszcze obliczone są na 100 000 000 franków. Woda odlewana nasycona jest przez H₂S, który powstał prawdopodobnie wskutek działania siłków, pochodzących z pirytu, na drzewo obudowy (materia organiczna).

Wentylatory. Do szybów, które nie zostały zupełnie zatopione, można było zejść na początku roku 1919-go. Do szybów, które były zupełnie zatopione i gdzie należało obniżyć poziom wody do pierwszych podszybi, udało się zejść ku końcowi roku 1920-go i w ciągu r. 1921-go. Powietrze, które pozostawało w robotach izolowane przez wodę, było prawie zupełnie pozbawione tlenu i nasycone kwasem węglowym. Należało wprowadzać stopniowo świeże powietrze. Wszystkie wentylatory były jednak zniszczone. Na początku naprawiono te, które były najmniej uszkodzone, lub też posługiwano się małymi wentylatorami, a gdzie można było, przewietrzaniem naturalnem.

Przy zamówieniu nowych wentylatorów, aby ułatwić ich dostarczenie, wybrano kilka jednakowych typów, a mianowicie: trzydzieści dwa systemu Leflaire, dwadzieścia pięć systemu Rateau i trzydzieści cztery systemu Dujardin a budowy Berry. Pierwsze wentylatory zostały dostarczone z dużym opóźnieniem w połowie r. 1921-go. Obecnie na 39 szybach wentylacyjnych ustawiono po jednym wentylatorze i na 21 po dwa; 17 wentylatorów montuje się.

Kompresory. Należało również jaknajprędzej uruchomić kopresory, które były potrzebne dla prowadzenia robót w kamieniu, dla poruszania haspli i wentylatorów na dole jak również dla przewietrzania miejscowego. Urządzenia powietrza sprężonego mają być zbudowane dla otrzymywania 120—150 m³ powietrza wessanego na 1 t wydobycia.

Udało się naprawić niewielką liczbę małych kompresorów na kopalniach d'Anzin i de Crespin. Dla innych kopalń trzeba było zamówić nowe kompresory, przyczem postarano się zmniejszyć liczbę typów, aby mieć możność wykonywania ich serjami. Okazało się, że najbardziej odpowiadają warunkom ekonomicznym kompresory odśrodkowe na 120 m³ powietrza wessanego na minutę (90 k. p.) jak również kompresory tłokowe na 55 m³ powietrza na minutę; do tych ostatnich dodano małe kompresory (16 m³ powietrza na minutę na 110 k. p.). Na dużych kopalniach ustawiono kompresory odśrodkowe o wydajności 180 m³ na minutę lub większe. Z początku zamówiono serję kompresorów Leflaire i Ingersoll'a o wydajności 16 m³ oraz kompresory: Ingersoll, Sautter Harli, Bellis i Rateau na 55 m³.

Obecnie pracuje 105 kompresorów niskiego ciśnienia, poruszanych elektrycznością, a mianowicie: 74 kompresory małe od 14 do 15 k. p. i 31 kompresorów średnich na 300—400 i 500 k. p.; oprócz tych 17 kompresorów o sile 300—400 k. p. ustawia się. Powyższe maszyny mogą wessać około 3 500 m³ powietrza na minutę a po ustawieniu wspomnianych siedemnastu ilość powietrza zwiększy się do 4 400 m³ na minutę.

Urządzenie ostateczne, potrzebne dla wydobywania normalnego, powinno być obliczone na 11 500 m³ powietrza wessanego na minutę. Ogólna siła takiego urządzenia wyniesie około 90 000 k. p.

Odbudowa robót podziemnych. Wentylatory i kompresory umożliwią prowadzenie odbudowy robót podziemnych. Robota ta będzie jednakowoż bardzo długa i kłopotliwa. Należy wziąć pod uwagę, że drzewo zgniło, chodniki zarabowały się na ogromnej przestrzeni. Odbudowa tych chodników jest trudna i posuwa się wolno (1 m a często 0,5 m na dzień). Z drugiej strony należy pamiętać i o tem, że liczba przodków, które można obłożyć, jest nieznaczna, a liczba ludzi, których można posłać, ograniczona, tak że wkrótce będzie osiągnięta szybkość odbudowy, której nie można zwiększyć. Gdy uprzytomni się, że należy naprawić (przebudować) 3 160 kilometrów chodników w większym lub mniejszym stopniu zarabowanych, zrozumimy ogrom zadania!

Na kopalniach w Ostricourt i Dourges (w Nord) pozostawało niezatopionych około 1 000 kilometrów chodników. Ponieważ na kopalniach, do których udało się zejść na początku r. 1919-go, pracowano do ostatnich czasów, przeto chodniki były w dobrym stanie. Jednakowoż brak lub niedostateczność środków wyciągowych uniemożliwił wydajną robotę i szkody powiększyły się. Obecnie naprawiono już 620 kilometrów bieżących chodników, t. j. $\frac{2}{3}$. Około 2 160 kilometrów chodników zostało zatopionych, w tem 417 kilometrów w Nord i 1 743 kilometry w Pas-de-Calais. Chodniki te są naprawiane w miarę odwadniania. Zdawałoby się, że nie należałoby odwadniać chodników tych, zanim nie będą one potrzebne do odbudowy, lecz

przeciwnie, pozostawić je pod ciśnieniem wody, która w części byłaby przeciwwagą ciśnienia skał. Jednakowoż okazało się, że budynek, który pod wodą zgnął, lecz trzymał się, po osuszeniu i zetknięciu się z powietrzem załamywał się. Odbudowa tej liczby chodników przedstawia olbrzymie trudności, będzie trwała długo i będzie bardzo kosztowna. Obecnie odbudowano w Nord 127 kilometrów chodników zatopionych, t. j. mniej więcej $\frac{1}{4}$ część ogólnej długości. W Pas-de-Calais odbudowano około 98 kilometrów chodników, t. j. $\frac{1}{18}$ część. Odbudowano następujące roboty dołowe: w Ostricourt więcej niż $\frac{3}{4}$, w Anzin więcej niż $\frac{2}{3}$, w Aniche połowę, w Azincourt, Crespin, Douchy i

Thivencelles trzecią część, w Escarpelle i Dourges piątą część, w Courrières dziesiątą część, a jeżeli wziąć pod uwagę nowe roboty wykonane, wówczas razem stanowi to $\frac{1}{5}$. Na innych kopalniach rozpoczęto odbudowę.

Wydobycie. Wydobywanie węgla rozpoczęło, jak tylko można było dostać się do węgla, nadającego się do odbudowy. Często, zanim odwodniono poziom wydobywalny z przed wojny, brano węgiel z poziomów wyższych, gdzie zostały pewne zapasy, lub też odbudowywano pokłady cienkie, które przed wojną były uważane za nie nadające się do odbudowy wskutek lichego węgla.

Tablica porównawcza wydobywania węgla.

	Przed wojną			Początek wznowienia wydobywania	Wydobycie w grudniu r. 1921-go	Porównanie ze średnim wy- dobyciem mie- sięcznym w r. 1913-ym	Kategoria wydobywania
	Liczba kopalń	Liczba szybów	Średnie miesięczne wydobywanie				
Crespin	2	3	6 019	Maj 1919	6 222	102 ⁰ / ₁₀	1
Thivencelles	2	4	14 807	Marzec 1919	10 180	69	4
Vicoigne	2	4	8 176	Wrzesień 1919	5 230	64	5
Anzin	20	49	253 470	Styczeń 1919	150 906	60	6
Douchy	3	9	29 615	Czerwiec 1919	9 309	30	11
Flines	2	2	10 335	—	—	0	16
Aniche	12	27	174 407	Luty 1919	133 460	76	3
Azincourt	1	3	7 552	Sierpień 1919	4 234	56	7
Escarpelle	7	11	62 523	Styczeń 1920	33 421	53	8
Ostricourt	4	6	58 963	Kwiecień 1919	57 340	97	2
Dourges	5	10	110 282	Kwiecień 1920	52 443	48	9
Carvin	1	3	22 132	Sierpień 1921	1 103	5	13
Courrières	10	21	249 820	Październik 1920	85 518	34	10
Drocourt	3	5	51 255	Wrzesień 1921	1 161	2	14
Meurchin	4	7	39 215	} Październ. 1920	22 412	7	12
Lens	16	30	299 017				
Liévin	7	14	156 677	Wrzesień 1921	1 876	1	15
Vimy	1	2	—	—	—	—	—
Béthune	1	2	—	—	—	—	—

		W y d o b y c i e r o c z n e			
		1913	1919	1920	1921
Nord		6 813 761	552 626	1 951 487	3 538 881
Kopalnie, zajęte w Pas-de-Calais		11 848 766	33 235	478 636	1 826 381
		18 662 527	585 861	2 430 123	5 365 262

		W y d o b y c i e m i e s i ę c z n e				Porównanie grudnia r. 1921 ze średnią mie- sięczną r. 1913
		Grudz. 1913	Grudz. 1919	Grudz. 1920	Grudz. 1921	
Nord		567 813	101 530	224 938	352 962	62 ⁰ / ₁₀
Pas-de-Calais		987 311	8 350	98 661	221 853	22 ⁰ / ₁₀
		1 555 124	109 880	323 599	574 813	31 ⁰ / ₁₀

Ponieważ w latach 1919 i 1920 w kraju odczuwano wielki brak węgla, głód węglowy, należało przeto jaknajprędzej rozpocząć wydobywanie z kopalń mniej zniszczonych. Kopalnie w Nord, szczególnie Anzin i Aniche oraz Ostricourt w Pas-de-Calais, które były w stanie rozpocząć wydobywanie, wykonały olbrzymi wysiłek, aby zadośćuczynić potrzebom kraju. Na Anzin wydobywanie zwiększyło się w dwójnasób w przeciągu roku 1920-go, podnosząc się od 67 143 t w grudniu roku 1919-go do 117 251 t w grudniu r. 1920-go, na kopalniach Aniche wydobywanie podwoiło się w ciągu 3-ch miesięcy, a mianowicie w kwietniu roku 1920-go wynosiło 28 768 t a w lipcu 60 465 t i to nie zważając na to, że w maju był strajk. Wydobywanie na Ostricourt zwiększyło się trzy razy w przeciągu trzech miesięcy, mianowicie: 24 200 t w lipcu r. 1920-go i 74 200 t w październiku r. 1920-go. Jakkolwiek w r. 1921-ym głód węglowy nie tylko ustał, lecz przeciwnie nastąpiły złe warunki dla zbytu węgla, jednakowoż towarzystwa, najwięcej dotknięte klęską zniszczenia, starały się wydobywać węgla jaknajwięcej, aby zadośćuczynić potrzebom własnym oraz aby wywrzeć dodatni wpływ na zatrudnionych pracowników.

Obecnie wszystkie kopalnie wydobywają węgiel w ilości 31% wydobywania przedwojennego.

Sortownie i płóćki. Z początku otrzymywano węgiel niesortowany, ponieważ sortownie i płóćki były zniszczone; węgiel był brudny. Dopiero w drugiej połowie r. 1920-go naprawa posuwała się o tyle, że można było większą część wydobywania sortować i płóćkać. Obecnie na kopalniach w Nord i Ostricourt sortownie i płóćki prawie zupełnie odbudowano; nieznaczna ilość będzie wykończona w pierwszej połowie r. 1922-go z wyjątkiem drugiej połowy ogromnej płóćki kopalni Aniche, która zacznie działać dopiero w końcu roku 1922-go.

W Pas-de-Calais odbudowano płóćkę tylko na kopalniach Dourges; na innych kopalniach płóćki ustawiają się.

Brykietownie. Brykietownie na kopalniach w Thivercelles, Anzin, Aniche, Ostricourt i Carvin odbudowują się, zaczynając od roku 1920-go, w miarę wzrostu wydobywania:

r. 1913 . . .	1 231 895 t
„ 1920 . . .	475 304 t
„ 1921 . . .	877 641 t

Koksownie. Ze względu na stan rynku koksowego nie spieszo się bardzo z odbudową koksowni. Towarzystwo Anzin uruchomiło w końcu r. 1919-go jedną baterję pieców koksowych w Thiers i dwie w Blignières.

W Towarzystwie Crespin naprawiono dwie baterje pieców koksowych, w Douchy trzy, w Azincourt jedną i w Lens jedną. Żadna z wymienionych koksowni nie została uruchomiona; dopiero w styczniu r. 1922-go ma być zapalona baterja w Crespin. Odbudowa koksowni trwa w dalszym ciągu:

w Lens odbudowuje się druga baterja pieców koksowych a w Dourges budują się na starym miejscu dwie baterje. Dotychczas wytwarzano koks jedynie w Anzin:

r. 1919 . . .	8 100 t
„ 1920 . . .	73 514 t
„ 1921 . . .	73 666 t

Mieszkania dla robotników. Równoległe z odbudową powierzchni i dołu trzeba było odbudować mieszkania, aby mieć możność ulokowania pracowników, których liczba zwiększała się w miarę postępowania robót.

Kopalnie, które były zajęte przez Niemców, posiadały 33 700 mieszkań; 16 500 mieszkań zrujnowano a resztę mniej lub więcej uszkodzono. W okolicach Pas-de-Calais, które najwięcej ucierpiało i gdzie nie pozostało ani jednego miasta z przed wojny, pracownicy przez dłuższy czas musieli mieszkać w barakach lub piwnicach. Obecnie wszystkie mieszkania uszkodzone zostały naprawione, 5 800 mieszkań zrujnowanych zostało odbudowane, 2 500 zbudowano nowych na nowym miejscu i 860 buduje się.

Na kopalniach w Nord i Ostricourt odbudowano 11 380 mieszkań przedwojennych. Ze względu na to, że wskutek skrócenia po wojnie dnia roboczego trzeba będzie zwiększyć liczbę ludzi zatrudnionych, wybudowano jeszcze 1 350 domów a 1 000 buduje się.

Na kopalniach w Lens i Liévin prawie połowa domów przedwojennych została zrujnowana (na ogólną liczbę 8 500 domów zrujnowano 4 400). Szybka odbudowa tych mieszkań była dziełem bardzo trudnym, jednakowoż posuwa się dobrze naprzód; w Lens jest już 3 000 domów i w Liévin około 1 100.

Na kopalniach w Courrières, gdzie na 3 800 mieszkań przedwojennych odbudowano 3 000, a także na kopalniach Dourges, Drocourt i Carvin, mniej dotkniętych klęską zniszczenia, prawie wszystkie mieszkania odbudowano.

Liczba robotników. W końcu r. 1921-go liczba zatrudnionych robotników była następująca:

	Nord	Pas-de-Calais	Razem
Robotnicy dołowi (wydobywanie i odbudowa)	24 954	15 581	40 535
Robotnicy na powierzchni			
wydobywanie	11 650	6 087	17 737
odbudowa	3 098	7 715	10 813
Robotnicy przedsiębiorstw, zajętych odbudową powierzchni .	1 730	7 215	8 945
	41 432	36 598	78 030
w r. 1913-ym	34 044	56 558	90 602

Na ogólną liczbę 78 030 robotników przypada: 2 086 Polaków, 1 984 Belgijczyków i 867 Włochów.

Wydatki. Wszystkie wymienione powyżej roboty kosztowały olbrzymie sumy, mianowicie:

Oczyszczenie powierzchni (za potrąceniem wpływów)	91 milionów franków
Odwodnienie	148 „ „
Odbudowa	1 987 „ „

Razem . 2 226 milionów franków

Państwo przyjęło na swój rachunek oczyszczenie powierzchni, odwodnienie i oprócz tego 1 050 milionów franków, wydatkowanych na odbudowę. Reszta wydatków została pokryta przez zaciągnięcie pożyczki a około 12 milionów franków otrzymano ze źródeł specjalnych niektórych towarzystw.

Zakończenie. Dwa i ćwierć miljarda wydatków!

Trzy lata pracy, trzy lata walki z trudnościami technicznymi i finansowymi, o jakich nie można było pomyśleć!

Ponury wielce obraz maluje podany powyżej opis zniszczenia, dokonanego przez wojska niemieckie w zagłębiach Nord i Pas-de-Calais we Francji. Na rozkaz naczelnego dowództwa armji niemieckiej, na komendę oficerów artylerji niemieckiej, zniszczono owoce mozolnej pracy kilku pokoleń ludzkich, zrównano z ziemią domy mieszkalne i budynki przemysłowe, zatopiono kopalnie, pozbawiono dachu nad głową i możliwości pracy liczne rzesze ludzi. I kto tego zniszczenia dokonał? Dokonał go naród niemiecki, który szczycić się może swoją dawną kulturą, rozwojem rolnictwa i przemysłu, godnym naśladowania przez inne narody porządkiem i ładem we wszystkich dziedzinach swego życia, naród, który wydał wielu genialnych uczonych, artystów i poetów. Dokonane we Francji czyny Niemców były jakimś obłędem, szałem niszczycielskim: na wzór barbarzyńców starożytnych oraz dzikich ludów wschodnich Niemcy niszczyli we Francji wszystko, i to, co mogło przeszkadzać działaniom wojennym, i to, co działaniom tym nie przeszkadzało. Na wschodzie w Polsce zbombardowano otwarte miasto Kalisz oraz zniszczono masyzny kopalniane w zagłębiu Dąbrowskiem; przypomina to dzieje zburzenia Kartaginy i Jerozolimy.

Ten szal niszczycielski opanował niestety Niemców nie po raz pierwszy w historii ich dziejów. Niszczyli oni w wieku IX-ym i X-ym mienie i dobytek spokojnych ludów słowiańskich nad Łabą (Elbą) i Odrą, aż powstrzymało ich zjednoczenie się rodów plemienia Polan nad Wartą i Gopłem, niszczyli oni, odziani w płaszcze z krzyżami, chrześcijańskie wsie i miasta mazowieckie, krzewili ogniem i mieczem wiarę chrześcijańską wśród Litwinów. Płowce i Grunwald podcięły na długie lata nisz-

W przeciągu tych trzech lat szczególne trudności napotymano w pierwszej połowie, kiedy to po wojnie kraj zaledwo przychodził do siebie i nie miał dostatecznych sił i środków technicznych, gdyż był wyczerpany wojną.

Pod koniec tych trzech lat zostały przeżycone największe trudności i niepowodzenia, jakie napotkano przy odbudowie zniszczonych kopalń, tak że ostateczna odbudowa jest już tylko kwestją czasu. Ogrom robót podziemnych, jakie należy wykonać, jak również brak robotników mogą tylko odroczyć chwilę, kiedy kopalnie rozwiną całą swoją zdolność wytwórczą, lecz najtrudniejsze już zrobiono. Więcej niż ćwierć chodników naprawiono i wydobyte wynosi trzecią część przedwojennego. Kopalnie są zaopatrzone we wszystkie środki techniczne, które ułatwią szybkie dokonanie olbrzymiego dzieła odbudowy.

Wincenty Wołejko.

czyielskie zapędy Niemców w kierunku wschodnim i pozostała im tylko droga pokojowego opanowywania ziem polskich w imię hasła „Drang nach Osten“. Wzrastająca stopniowo z biegiem czasu potęgą Brandenburgji i połączenie się jej z hołdującami Polsce Prusami Królewskimi, wzmacnianie wojska i sprawności państwowej, hołdowanie zasadzie, iż „cel uświęca środki“, podkopywanie przez Prusy bytu politycznego i ekonomicznego Polski pod pozorami przyjaźni i uległości, czasowa niemoc Rzeczypospolitej Polskiej w końcu wieku XVIII-go, nadzwyczajna przebiegłość i kilkunastoletnia wytrwała praca króla-filozofa doprowadziły do tego, iż Rosja i Austria, jakkolwiek przeciwnie były rozbirowi Polski, zgodziły się na ten krok; Rosja była przeciwna rozbirowi dlatego, iż uważała Polskę, jako jedyną swoją zdobycz, a pomiędzy Polską i Austrią od czasu złączenia z nią Czech i Węgier nie tylko nie było żadnych spraw spornych, lecz istniały nawet węzły, łączące te państwa. Fryderyk II po dokonaniu zamierzonego dzieła mógł z właściwym sobie cynizmem powiedzieć: „Polska stała się komunją, łączącą ewangelika, schizmatyka i katolika“.

Traktat wersalski nie tylko nie zabrał Niemcom ani piędzi ziemi rdzennie niemieckiej, lecz pozostawił nawet w ich posiadaniu wiele ziem, zamieszkałych od wieków przez ludność obcą i kolonizowanych jedynie przez przybyszów niemieckich. Z tem Niemcy muszą pogodzić się i jednocześnie wynagrodzić straty z tytułu zniszczeń, dokonanych przez nich podczas ostatniej wojny. Pracą pokojową, w której Niemcy są godnymi naśladowania mistrzami, osiągną oni nie tylko należną wielkiemu narodowi potęgę, lecz jednocześnie szacunek i uznanie innych narodów.

WYDOBYCIE WĘGLA w POLSCE

w sierpniu r. 1922-go (w tonnach).

Śląsk Górny.

Nazwa okręgu górniczego i kopalni	Sierpień r. 1922-go	Przeciętne wydobycie miesięczne w r. 1921-ym	Przeciętne wydobycie miesięczne w r. 1913-ym	Nazwa okręgu górniczego i kopalni	Sierpień	Przeciętne wydobycie miesięczne w r. 1921-ym	Przeciętne wydobycie miesięczne w r. 1913-ym
Okrąg górniczy Katowicki.				Okrąg górniczy Rybnicki.			
Alwinegrube	888	—	—	Anna	52 074	35 004	46 252
Barbara	6 655	91	—	Blücher	15 547	8 906	—
Boerschächte	41 298	38 141	59 144	Charlotte	87 426	65 515	87 106
Brade	28 698	25 877	28 984	Donnersmarck	34 283	23 867	31 075
Carlssegen	11 520	8 220	20 100	Dubensko	46 311	36 773	40 118
Cleophas	60 200	58 465	90 577	Emma—Römer	118 328	90 620	104 261
Emanuelssegen	29 664	27 035	36 025	Friedrich—Schächte	3 300	2 641	—
Emiliegrube	593	—	—	Hoym—Laura	33 346	22 442	15 417
Fanny u. Neue Hohenlohe	5 553	3 255	4 337	Knurów	42 228	30 321	48 637
Ferdinand	58 031	53 288	88 480	Reinbaben	42 325	26 276	37 131
Fürstengrube	18 550	13 418	—				
Georg	31 765	24 148	35 110	Razem	475 168	342 365	409 997
Giesche u. Carmer	141 206	110 059	213 887				
Gott mit uns	17 435	13 398	21 169	‰ wydobycia w r. 1913-ym	115,89	83,50	100,00
Heinrichsfreunde	14 789	10 741	2 123				
Heinrichsglück	18 260	13 660	14 394	Okrąg górniczy Huty Królewskiej.			
Laurahüttegrube	59 982	50 403	72 676	Aschenhorn	31 551	28 316	47 115
Maks	61 717	48 545	71 023	Brandenburg	58 600	47 670	77 031
Mysłowice	65 030	52 023	87 972	Deutschland	47 207	42 717	85 736
Neu Glückauf	18 443	13 447	17 971	Eminenz	28 057	16 378	28 404
Neu Przemsza	28 250	23 280	30 188	Friedensgrube	48 005	42 158	60 066
Oheim	66 744	53 281	51 896	Godulla	34 191	31 803	—
Prinzengrube	21 947	13 921	—	Gotthard	38 062	33 236	—
Richterschächte	65 055	61 364	96 649	Graf Franz	36 951	29 578	7 748
Silesia	16 209	12 321	15 351	Gräfin Laura	60 497	53 360	80 713
Razem	888 482	728 381	1 057 956	Hillebrand	25 982	21 741	45 146
‰ wydobycia w r. 1913-ym	83,98	68,84	100,00	König	172 576	156 213	239 983
Okrąg górniczy Tarnow- skich Gór.				Lithandra	21 160	20 545	29 326
Andalusia	37 247	24 419	2 503	Matylda	56 421	51 312	66 927
Florentyna	56 320	48 929	69 461	Menzelschacht	31 261	25 552	37 999
Radzionków	64 711	50 285	70 298	Schlesien	44 430	42 942	80 742
Razem	158 278	123 633	142 262	Wolfgang	37 625	28 250	53 388
				Razem	772 436	671 771	940 324
‰ wydobycia w r. 1913-ym	111,25	86,90	100,00	‰ wydobycia w r. 1913-ym	82,14	71,27	100,00

Wydobycie węgla kamiennego w okręgu górnictw Dąbrowskim w sierpniu r. 1922-go.

Nazwa kopalni i miejscowość	Rok 1922		Rok 1921	
	Sierpień	Od początku roku do d. 31-go sierpnia r. 1922-go	Sierpień	Od początku roku do d. 31-go sierpnia r. 1921-go
Kopalnie głębokie.				
Feliks w Niemcach	2 500	18 760	1 120	7 632
Flora w Gołonogu	28 126	194 502	23 722	165 598
Ignacy w Zagórze	21 982	141 116	19 177	127 416
Jadwiga w Klimontowie	238	5 260	1 133	8 862
Jerzy w Nivce	38 464	269 769	27 310	198 699
Juljusz w Niemcach	30 000	199 500	28 000	192 800
Kazimierz w Niemcach	32 630	242 590	27 070	216 520
Paryż i Koszelew w Dąbrowie	55 113	391 997	40 908	297 119
Modrzejów w Modrzejowie	9 182	53 894	4 494	22 060
Reden w Dąbrowie	26 663	190 976	20 137	151 718
Władysław w Klimontowie	25 798	170 775	15 257	111 721
Razem	270 696	1 879 139	208 328	1 500 145
Kopalnie płytkie.				
Alwina I w Nivce	3 495	15 191	1 405	12 104
Alwina II w Nivce	1 949	11 538	734	8 428
Barbara w Nivce	998	3 224	7	2 361
Batory w Dąbrowie	1 401	5 491	84	132
Franciszek w Dąbrowie	1 296	6 448	191	445
Halina w Nivce	5 180	35 061	4 398	38 758
Helena w Nivce	2 052	13 298	2 388	18 481
Hieronim w Dąbrowie	1 170	11 499	568	7 143
Irena w Dańdówce	6 483	46 568	3 127	24 174
Jadwiga II w Nivce	—	—	3 318	32 227
Jarosław w Nivce	—	121	21	749
Jawor w Dąbrowie	578	1 082	—	—
Joanna w Cieślach	754	7 448	626	4 351
Józef I w Burkach	3 878	26 859	2 410	16 696
Józef II w Dąbrowie	1 052	14 794	1 892	16 621
Karol w Zagórze	5 098	37 473	2 201	13 952
Katarzyna w Dąbrowie	1 722	10 603	172	335
Kołataj w Dąbrowie	1 086	6 352	577	4 589
Lech w Dąbrowie	3 376	19 443	2 342	12 178
Leszek w Cieślach	680	2 878	64	90
Lilit w Ostrowach	6 248	39 846	4 007	26 156
Mikołaj w Gołonogu	290	2 988	206	2 765
Orion w Sosnowcu	7 060	49 548	5 413	34 300
Porąbka w Zagórze	1 438	10 772	1 231	8 912
Stanisław w Dąbrowie	4 086	29 636	2 831	25 534
Staszyc w Zagórze	2 026	17 026	3 623	23 688
Szyb Nr. 34 w Dąbrowie	836	11 048	1 032	7 557

Nazwa kopalni i miejscowość	Rok 1922		Rok 1921	
	Sierpień	Od początku roku do d. 31-go sierpnia r. 1922-go	Sierpień	Od początku roku do d. 31-go sierpnia r. 1921-go
Wańczyków w Józefowie	3 058	23 372	2 467	9 737
Wojciech w Porąbce	2 098	9 886	253	387
Zdzisław w Strzemieszycach	659	5 599	464	3 282
Razem .	71 047	475 092	48 052	356 132
Kopalnie głębokie	270 696	1 879 139	208 328	1 500 145
Kopalnie płytkie	71 047	475 092	48 052	356 132
Ogółem .	341 743	2 354 231	256 380	1 856 277
% wydobywania w r. 1913-ym	138,07	112,01	103,58	88,32

Okręg górniczy Sosnowiecki.

Nazwa kopalni i miejscowość	Rok 1922		Rok 1921	
	Sierpień	Od początku roku do d. 31-go sierpnia r. 1922-go	Sierpień	Od początku roku do d. 31-go sierpnia r. 1921-go
Kopalnie głębokie.				
Antoni w Łagiszy	7 141	50 758	3 913	25 926
Czeladź w Czeladzi	58 612	397 509	46 284	327 939
Grodziec I w Grodźcu*)	8 421	53 282	5 482	38 249
Grodziec II w Grodźcu	35 432	270 446	27 538	211 002
Hrabia Renard w Sosnowcu	65 183	481 801	52 130	395 998
Jowisz w Wojkowicach**)	34 564	262 499	27 530	190 909
Mars w Łagiszy	2 976	20 308	1 198	5 134
Saturn w Czeladzi	51 061	403 002	39 677	282 554
Wiktor w Milowicach	50 090	352 604	40 215	283 085
Razem .	308 480	2 292 209	243 967	1 760 796
Kopalnie płytkie.				
Adela w Łagiszy	187	2 332	—	—
Andrzej II w Strzyżowicach	2 297	13 502	1 189	8 605
Bory w Grodźcu	—	4 293	725	6 008
Psary w Psarach	—	—	259	2 912
Tadeusz w Psarach	1 834	9 367	646	4 104
Wanda w Grudkowie	—	642	835	6 898
Razem .	4 318	30 136	3 654	28 527
Kopalnie głębokie	308 480	2 292 209	243 967	1 760 796
Kopalnie płytkie	4 318	30 136	3 654	28 527
Ogółem .	312 798	2 322 345	247 621	1 789 323
% wydobywania w r. 1913-ym	103,29	94,39	81,77	72,73

*) Łącznie z odkrywką Bory.

**) Łącznie z odkrywką Aleksandra.

Okrąg górniczy Krakowski.

Miejscowość i nazwa kopalni	Rok 1922		Rok 1921	
	Sierpień	Od początku roku do d. 31-go sierpnia r. 1922-go	Sierpień	Od początku roku do d. 31-go sierpnia r. 1921-go
Sobieski w Borach	15 703	119 054	14 790	129 943
Andrzej w Brzeszczach	28 454	190 424	25 996	173 252
Fortuna w Dąbrowie	—	2 986	2 940	13 479
Szczotki (Pokładowa) w Dąbrowie	1 083	5 692	—	—
Mieszko w Filipowicach	490	2 462	203	699
Państwowa w Jawiszowicach	10	178	123	123
Fryderyk August w Jaworznie	497	7 691	—	—
Jan Kanty w Jaworznie	7 816	53 708	4 746	29 728
Kościuszko w Jaworznie	20 611	164 315	16 918	135 646
Piłsudski w Jaworznie	42 614	323 327	32 678	272 390
Janina w Libiążu	22 231	143 236	14 240	93 534
Bolesław w Rudnie	531	3 590	650	1 734
Artur w Sierszy	18 122	216 145	21 873	152 747
Wanda w Sierszy	3 845	22 826	1 844	22 630
Państwowa w Spytkowicach	—	—	—	—
Kmita w Tenczynku	2 751	19 667	2 289	18 505
Krystyna w Tenczynku	7 777	55 272	5 422	40 836
Zbyszek w Trzebini	1 662	4 666*)	—	—
Razem	174 497	1 335 239	144 712	1 085 246
% wydobycia w r. 1913-ym	106,25	101,62	88,11	82,59

Nadto wzięto ze zwałów.

Piłsudski w Jaworznie	—	—	134	20 572
Artur w Sierszy	—	—	211	2 002
Wanda w Sierszy	—	—	—	—
Razem	—	—	345	22 574

*) Łącznie z niewykazaniem w swoim czasie wydobyciem w kwietniu, wynoszącym 259.1 ton.

Obrót węglem w kopalniach węgla kamiennego w Państwie Polskiem w sierpniu r. 1922-go (w tonnach).

Zagłębia i okręgi górnice	Pozostałość z poprzed- niego miesiąca	Skreślono, jako węgiel bezwartościowy	Wydobycie	Otrzymano z innych źródeł	Ilość węgla do rozporzą- dzenia (2+4+5-3)	R o z c h ó d						Pozosta- łość na zwałach na następ- ny mie- siąc (6-13)	
						Z b y t			Z u ż y c i e				Ogółem (9 + 12)
						W kraju	Wywóz za granice	Razem (7 + 8)	Cele kopalni	Deputaty	Razem (10+11)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Śląsk Górny.													
O. G. Katowicki .	227 700	10 779	888 482		1 105 403	398 783	364 757	763 540	89 000	16 301	105 301	868 841	236 562
„ Huta Królewska	148 853	—	772 436	—	921 289	416 909	273 105	690 014	55 279	14 461	69 740	759 754	161 535
„ Rybnicki .	70 582	4 736	475 168		541 014	161 814	231 269	393 083	50 125	11 119	61 244	454 327	86 687
„ Tarnowskie Góry	24 461	—	158 278		182 739	46 706	86 369	133 075	15 500	2 592	18 092	151 167	31 572
Razem .	471 596	15 515	2 294 364	—	2 750 445	1 024 212	955 500	1 979 712	209 904	44 473	254 377	2 234 089	516 356
% rozchodu . .	21,10	0,69	103,27	—	123,11	45,84	42,76	88,61	9,39	1,99	11,38	100,00	23,11
% wydobywania . .	20,55	0,67	100,00	—	119,87	44,64	41,64	86,28	9,14	1,93	11,08	97,37	22,50
Zagłębie Dąbrowskie													
O. G. Dąbrowski .	64 055	—	341 743	79	405 877	262 801	25 803	288 604	29 131	9 359	38 490	327 094	78 783
„ Sosnowiecki .	41 434	—	312 798	1 200	355 432	260 989	18 408	279 397	21 982	7 633	29 615	309 012	46 420
Razem .	105 489	—	654 541	1 279	761 309	523 790	44 211	568 001	51 113	16 992	68 105	636 106	125 203
% rozchodu . .	16,58	—	102,89	0,20	119,68	82,34	6,95	89,29	8,03	2,67	10,70	100,00	19,68
% wydobywania . .	16,11	—	100,00	1,72	116,31	80,02	6,75	86,77	7,80	2,59	10,40	97,18	19,12
Zagłębie Krakowskie													
	28 147	187	174 497	637	203 094	132 342	22 219	154 561	23 556	6 029	29 585	184 146	18 948
% rozchodu . .	15,28	0,10	94,76	0,34	110,28	71,87	12,06	83,93	12,79	3,27	16,06	100,00	10,28
% wydobywania . .	16,13	0,11	100,00	0,36	116,38	75,84	12,73	88,57	13,49	3,45	16,95	105,52	10,85
Ogółem: .	605 232	15 702	3 123 402	1 916	3 714 848	1 680 344	1 021 930	2 702 274	284 573	67 494	352 067	3 054 341	660 507
% rozchodu . .	19,81	0,51	102,26	0,06	121,62	55,01	33,45	88,47	9,31	2,20	11,52	100,00	21,62
% wydobywania . .	19,37	0,50	100,00	0,05	118,93	53,79	32,71	86,51	9,11	2,16	11,27	97,78	21,14

Wydobycie węgla brunatnego w sierpniu r. 1922-go

Nazwa okręgu, kopalni i miejscowość	Rok 1922		Rok 1921	
	Sierpień	Od początku roku do d. 31-gosierpnia r. 1922-go	Sierpień	Od początku roku do d. 31-gosierpnia r. 1921-go
Okrąg górniczy Częstochowski.				
Adela w Nieradzie	1 566	7 666	—	—
Gustaw w Zawierciu	1 198	8 167	612	8 832
Helena w Zawierciu	357	601	—	—
Julek w Zawierciu	—	—	—	4 156
Kamilla w Ciągowicach	1 206	6 882	2 921	22 772
Ludwika w Zawierciu	1 715	14 094	2 627	14 705
Łazy w Łośnicach	304	4 776	616	6 127
Łośnice w Łośnicach	210	5 510	940	7 305
Nierada w Nieradzie	—	50	—	3 945
Niwa w Zawierciu	1 035	7 869	955	5 931
Teodor w Siewierzu	1 626	8 406	1 330	9 990
Tymoteusz w Mierzęcicach	—	341	69	132
Wysoka w Wysokiej	1 392	7 492	1 707	16 079
Zygmunt Jan Karol i Hugo w Porębie	5 920	42 589	7 104	44 364
Razem	16 529	114 443	18 881	144 338
% wydobywania w r. 1913-ym	163,34	111,71	186,58	140,89

Okrąg górniczy Stanisławowski.				
Leopold (Zygmunt) w Dżurowie	240	1 993	236	1 795
Handlowa w Glińsku	—	—	—	50
Alfred II (Roman II) w Potyliczu	82	1 101	398	3 588
Rudy Żelazne w Potyliczu	10	181	15	2 400
Razem	332	3 275	649	7 833
% wydobywania w r. 1913-ym	10,33	13,13	20,82	31,40

Była Dzielnica Pruska.				
Aleksandra w Gostyczynie	—	296	301	648
Montanja w Gostyczynie	1 112	6 242	335	5 331
Olga w Gostyczynie	—	—	53	424
Klara IV w Sierakowie	2 458	13 891	2 163	8 805
Razem	3 570	20 429	2 852	15 208

Wydobycie węgla kamiennego i brunatnego w Państwie Polskiem w sierpniu r. 1922-go.

Zagłębia i okręgi górnicze	S i e r p i e ń					Od początku roku do d. 31-go sierpnia				
	r. 1922		r. 1921		r. 1913	r. 1922		r. 1921		r. 1913
	tonny	⁰ / ₁₀ wydoby- cia w r. 1913-ym	tonny	⁰ / ₁₀ wydoby- cia w r. 1913-ym	tonny	tonny	⁰ / ₁₀ wydoby- cia w r. 1913-ym	tonny	⁰ / ₁₀ wydoby- cia w r. 1913-ym	tonny
Węgiel kamienny.										
Śląsk Górny.										
Okrąg Katowicki	888 482	83,98	728 381 ^{*)}	68,84	1 057 956 ^{*)}	—	—	—	—	—
„ Huty Królewskiej	772 436	82,14	671 771 ^{*)}	71,44	940 324 ^{*)}	—	—	—	—	—
„ Rybnicki	475 168	115,89	342 365 ^{*)}	83,50	409 997 ^{*)}	—	—	—	—	—
„ Tarnowskie Góry	158 278	111,25	123 633 ^{*)}	86,90	142 262	—	—	—	—	—
Razem	2 294 364	89,95	1 866 050 ^{*)}	73,16	2 550 539	—	—	—	—	—
Zagłębie Dąbrowskie.										
Okrąg Dąbrowski	341 743	138,07	256 380	103,58	247 514	2 354 231	112,01	1 856 277	88,32	2 101 637
„ Sosnowiecki	312 798	103,29	247 621	81,77	302 820	2 322 345	94,39	1 789 323	72,73	2 460 160
Razem	654 541	118,93	504 001	91,58	550 334	4 676 576	102,51	3 645 600	79,91	4 561 797
Zagłębie Krakowskie.										
Ogółem:	174 497	106,25	144 712	88,11	164 232	1 335 239	101,62	1 085 246	82,59	1 313 860
Ogółem:	3 123 402	95,66	2 514 763	77,01	3 265 105	—	—	—	—	—
Węgiel brunatny.										
Okrąg Częstochowski	16 529	163,34	18 881	186,58	10 119	114 443	111,71	144 338	140,89	102 441
„ Stanisławowski	322	10,33	649	20,82	3 117	3 275	13,13	7 833	31,40	24 938 ^{*)}
Była dzielnica Pruska	3 570	—	2 852	—	—	20 429	—	15 208	—	—
Razem	20 421	154,28	22 382	169,09	13 236	138 147	108,45	167 379	131,40	127 379

*) Z przeciętnej liczby miesięcznej wydobywania całorocznego.

Obrót węglem w kopalniach węgla brunatnego w Państwie Polskim w sierpniu r. 1922-go.

Okręgi górnicze	Pozostałość z poprzed- niego miesiąca	Skreślono, jako węgiel bezwartościowy	Wydobycie	Otrzymano z innych źródeł	Ilość węgla do rozpo- rządzenia (2+4+5-3)	R o z c h ó d							Pozostałość na zwalach na miesiąc następny (6-13)
						Z b y t			Z u ż y c i e			Ogółem (9+12)	
						W kraju	Zagranicę	Razem (7+8)	Cele kopalni	Deputy	Razem (10+11)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Okrąg Częstochowski	9 159	—	16 529	26	25 714	14 597	364	14 961	1 988	746	2 734	17 695	8 019
Okrąg Stanisławowski	5	—	322	—	327	233	—	233	11	44	55	288	39
Była Dzielnica Pruska	290	—	3 570	—	3 860	2 517	—	2 517	895	32	927	3 444	416
. Razem .	9 454	—	20 421	26	29 901	17 347	364	17 711	2 894	822	3 716	21 427	8 474
% rozchodu	44,16	—	95,36	0,12	139,54	80,95	1,69	82,65	13,50	3,83	17,34	100,00	39,54
% wydobywania	46,29	—	100,00	0,13	146,42	84,94	1,78	86,72	14,17	4,02	18,19	104,92	41,49

Obrót brykietami w brykietowniach w Państwie Polskim w sierpniu r. 1922-go.

Nazwa brykietowni	Pozostałość z poprzed- niego miesiąca	Skreślono, jako bezwar- tościowe	Wytwórczość	Ilość brykietów do roz- porządzenia (2+4-3)	R o z c h ó d							Pozostałość na miesiąc następny (5-12)
					Z b y t			Z u ż y c i e			Ogółem (8+11)	
					W kraju	Zagranicę	Razem (6+7)	Cele brykie- towni	Deputy	Razem (9+10)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Königsgrube	1 084	—	4 519	5 603	65	5 247 ^{*)}	5 312	66	—	66	5 378	225
Oheim	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Römergrube	110	—	8 677	8 787	3 501	5 236 ^{**)}	8 737	—	—	—	8 737	50
Razem .	1 194	—	13 196	14 390	3 566	10 483 ^{***)}	14 049	66	—	66	14 115	275
⁰ / ₀ rozchodu	8,45	—	93,48	101,94	25,26	74,26	99,53	0,46	—	0,46	100,00	1,94
⁰ / ₀ wytwórczości	9,04	—	100,00	109,04	27,02	79,44	106,46	0,50	—	0,50	106,96	2,08

*) Z tej ilości 4 180 tonn do Niemiec, 997 tonn do Austrii Niemieckiej i 70 tonn do wolnego miasta Gdańska.

**) „ 3 044 „ do Niemiec i 2 192 „ do Austrii Niemieckiej.

***) „ 7 224 „ do Niemiec, 3 189 „ do Austrii Niemieckiej i 70 tonn do wolnego miasta Gdańska.

Obrót koksu w koksowniach w Państwie Polskiem w sierpniu r. 1922-go (w tonnach).

Nazwa koksowni	Pozostałość z poprzed- niego miesiąca	Skreślono, jako koks bezwartościowy	Wytwórczęść	Ilość koksu do rozpo- rządzenia (2+4—3)	R o z c h ó d							Pozostałość na miesiąc następny (5—12)
					Z b y t			Z u ż y c i e			Ogółem (8+11)	
					W kraju	Zagranicę	Razem (6+7)	Cele koksowni	Deputaty robotnicze	Razem (9+10)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Czerwionka	1 816	—	5 345	7 161	5 612	—	5 612	40	—	40	5 652	1 509
Emmagrube	9 804	—	16 067	25 871	7 110	8 862	15 972	—	—	—	15 972	9 899
Falvahütte	400	—	5 693	6 093	5 818	20	5 838	—	—	—	5 838	255
Friedenschütte	11 654	—	26 128	37 782	25 624	1 008	26 632	—	—	—	26 632	11 150
Gottardschacht	505	—	8 783	9 288	7 848	938	8 786	—	—	—	8 786	502
Hubertushütte	3 634	—	8 230	11 864	5 682	1 881	7 563	—	—	—	7 563	4 301
Knurów	2 550	995	18 232	19 787	9 268	7 488	16 756	31	—	31	16 787	3 000
Königshütte	1 122	—	8 354	9 476	7 524	—	7 524	—	—	—	7 524	1 952
Wolfganggrube	14 879	—	18 534	33 413	7 433	9 535	16 968	—	—	—	16 968	16 445
Razem .	46 364	995	115 366	160 735	81 919	29 732	111 651	71	—	71	111 722	49 013
% rozchodu	41,49	0,89	103,26	143,87	73,32	26,61	99,93	0,06	—	0,06	100,00	43,87
% wytwórczości	40,18	0,87	100,00	139,32	71,00	25,77	96,77	0,05	—	0,05	96,84	42,48

Zbyt koksu z koksowni w Państwie Polskiem w sierpniu r. 1922-go (w tonnach).

Z b y t	G a t u n k i						Razem	⁰ / ₀ zbytu ogólnego
	Grube	Kostka I i II	Orzech I i II	Miał	Groszek	Koksik		
I. W kraju.								
Na Śląsku Górnym	47 389	272	1 109	4 778	494	1 678	55 720	49,90
W reszcie Polski	20 329	2 447	1 853	1 197	445	—	26 271	23,54
Razem w kraju	67 718	2 719	2 962	5 975	939	1 678	81 991	73,44
II. Zagranicę.								
Do części niemieckiej Śląska Górnego	1 589	84	140	599	—	—	2 412	2,15
„ Prus Wschodnich	227	40	76	557	20	—	920	0,82
„ reszty Niemiec	5 160	3 195	4 037	1 521	1 241	315	17 469	15,63
Razem do Niemiec	6 976	3 319	4 253	4 677	1 261	315	20 801	18,60
Do Austrii Niemieckiej	2 447	433	998	—	30	—	3 908	3,49
„ Szwecji	913	75	12	—	—	—	1 000	0,89
„ wolnego miasta Gdańska	3 026	247	425	30	35	—	3 763	3,36
„ wolnego miasta Kłajpedy	130	20	20	—	—	—	170	0,15
„ Rumunji	—	—	—	40	—	—	40	0,03
„ Węgier	50	—	—	—	—	—	50	0,04
Razem do innych krajów	6 566	775	1 455	70	65	—	8 931	7,96
Razem zagranicę	13 542	4 094	5 708	4 747	1 326	315	29 732	26,06
Ogółem	81 260	6 813	8 670	10 722	2 265	1 193	111 723	100,00
[%] / ₀ zbytu ogólnego	72,73	6,09	7,76	9,59	2,02	1,81	100,00	—

PRZEMYSŁ WĘGLOWY w POLSCE

w październiku r. 1922-go.

Węgiel kamienny.

Zagłębie Dąbrowskie.

Nazwa kopalni	Właściciel lub dzierżawca	Rok 1921		Rok 1922		W r. 1922 wydobyto węgla więcej (+) albo mniej (—), niż w r. 1921			
		Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Październik		Od początku roku do 31-go paździer.	
		T o n n y				0/ 0		Tonny	0/ 0
Jerzy . . .	Tow. Sosnowieckie	27 814	253 999	35 102	340 502	+ 7 288	+ 26	+ 86 503	+ 34
Modrzejów .	" "	4 119	30 650	9 508	72 058	+ 5 389	+ 131	+ 41 408	+ 135
Władysław .	" "	16 136	143 338	26 396	221 429	+ 10 260	+ 64	+ 78 091	+ 54
Jadwiga I .	" "	1 300	10 973	383	5 987	— 917	— 70	— 4 986	— 45
Ignacy . . .	" "	17 734	164 802	21 368	183 324	+ 3 634	+ 20	+ 18 522	+ 11
Wiktor . . .	" "	41 174	362 268	48 141	448 063	+ 6 967	+ 17	+ 85 795	+ 24
Saturn . . .	" Saturn	42 377	366 108	54 886	509 557	+ 12 509	+ 29	+ 143 449	+ 39
Jowisz . . .	" "	22 445	213 568	35 501	330 917	+ 13 056	+ 58	+ 117 349	+ 55
Mars	" "	1 237	7 653	2 969	26 223	+ 1 732	+ 140	+ 18 570	+ 243
Aleksandra	" "	5 802	33 078	—	—	— 5 802	— 100	— 33 078	— 100
Kazimierz .	" Warszawskie	24 430	266 800	32 140	304 910	+ 7 710	+ 32	+ 38 110	+ 14
Juljusz . . .	" "	26 500	244 300	30 100	257 300	+ 3 600	+ 14	+ 13 000	+ 5
Feliks . . .	" "	1 420	10 222	2 950	24 210	+ 1 530	+ 108	+ 13 988	+ 137
Hr. Renard	" Hrabia Renard	55 410	507 637	66 573	612 242	+ 11 163	+ 20	+ 104 605	+ 21
Paryż . . .	" Francusko-Włoskie	42 313	385 803	57 179	505 941	+ 14 866	+ 35	+ 120 135	+ 31
Koszelew .	" " "								
Czeladź . .	" Czeladzkie	41 607	411 443	54 477	503 212	+ 12 870	+ 31	+ 91 769	+ 22
Grodziec II	" Grodzieckie	31 794	271 998	36 051	342 874	+ 4 257	+ 13	+ 70 876	+ 26
Flora . . .	" Flora	23 345	212 236	27 103	247 435	+ 3 758	+ 16	+ 35 199	+ 17
Reden . . .	" Francusko-Rosyjskie	20 900	193 284	28 970	247 193	+ 8 070	+ 39	+ 53 909	+ 28
Antoni . . .	" Łagisza	4 480	35 897	8 530	66 698	+ 4 050	+ 90	+ 30 801	+ 86
Grodziec I .	Dzierż. Tow. Solvay	6 521	50 411	8 609	70 564	+ 2 088	+ 32	+ 20 153	+ 40
Orion . . .	" M. Mejtis	4 703	43 669	8 567	65 444	+ 3 864	+ 82	+ 21 775	+ 50
Stanisław .	" Wyganowski i S-ka	3 384	31 764	3 891	37 433	+ 507	+ 15	+ 5 669	+ 18
Strzyżowice	" Tad. Wyganowski i S-ka	1 521	11 485	670	16 231	— 851	— 56	+ 4 746	+ 41
Helena . . .	" S. Szonert i J. Trepka	1 887	22 060	2 831	18 233	+ 944	+ 50	— 3 827	— 17
Wańczyków	" Jaworski i Ska	2 768	14 362	3 421	30 611	+ 653	+ 24	+ 16 249	+ 113
Lilit	" Konopka i Grodecki	4 265	34 545	5 978	51 096	+ 1 713	+ 40	+ 16 551	+ 48
Józef II . .	" Knothe i Przedpełski	2 258	21 523	2 199	19 095	— 59	— 3	— 2 428	— 11
Irena	" " "	2 712	29 473	7 377	60 364	+ 4 665	+ 172	+ 30 891	+ 105
Staszyc . .	" " "	1 931	28 326	2 187	21 566	+ 256	+ 13	— 6 760	— 24
Wojciech .	" " "	1 453	2 496	2 329	14 881	+ 876	+ 60	+ 12 385	+ 496
Mikołaj . .	" L. i J. Wartakowie	370	3 293	172	3 393	— 198	— 53	+ 100	+ 3
Lech	" A. Piwowar i S-ka	1 830	14 962	3 924	27 013	+ 2 094	+ 114	+ 12 051	+ 80
Hieronim . .	" J. Winnicki	1 005	10 210	1 212	13 818	+ 207	+ 21	+ 3 608	+ 35

Nazwa kopalni	Właściciel lub dzierżawca	Rok 1921		Rok 1922		W r. 1922 wydobyto węgla więcej (+) albo mniej (—), niż w r. 1921			
		Paździer.	Od począt-ku roku do 31 paździer.	Paździer.	Od począt-ku roku do 31 paździer.	Październik		Od początku roku do 31-go paździer.	
		T o n n y				‰		Tonny	‰
Halina . . .	Dzierż. Modzelewski i Filipczyński	4 483	47 609	5 060	45 025	+	577	+ 13	— 2 584 — 5
Józef I . . .	„ Józef Jurhoff	2 837	22 034	3 724	34 198	+	887	+ 31	+12 164 + 55
Porąbka . . .	„ Stanisław Pawłowski	1 134	11 237	1 144	13 295	+	10	+ 1	+ 2 058 + 18
Karol	„ Rechnic	2 526	18 021	5 390	48 121	+	2 864	+ 113	+30 100 + 167
Jarosław . . .	„ Tow. Praca	—	748	—	121	—	—	—	— 627 — 84
Jadwiga II . .	„ W. Modzelewski	3 859	39 699	—	—	—	3 859	— 100	—39 699 — 100
Alwina I . . .	„ St. Krodkiewski	2 715	16 616	6 236	25 726	+	3 521	+ 130	+ 9 110 + 55
Alwina II . .	„ Jakób Czapelski	1 751	11 011	2 055	15 323	+	304	+ 17	+ 4 312 + 39
Barbara . . .	„ Z. Zwoliński	672	3 308	697	4 863	+	25	+ 4	+ 1 555 + 47
Bory	„ J. Szperling	1 213	8 247	—	4 293	—	1 213	— 100	— 3 954 — 48
Adela	„ Łaznowski i S-ka	—	—	158	2 634	+	158	+ —	+ 2 634 + —
Wanda	„ „ „	678	8 361	—	642	—	678	— 100	— 7 719 — 92
Szyb Nr. 34 .	„ P. St. Urbańczykowie	1 158	9 644	2 030	14 906	+	872	+ 75	+ 5 262 + 55
Zdzisław . . .	„ L. Rusinowicz	520	4 383	723	6 986	+	203	+ 39	+ 2 603 + 59
Kołątaj . . .	„ Niczewski i S-ka	855	6 199	940	8 170	+	85	+ 10	+ 1 971 + 32
Psary	„ T-wo Psary w Krakowie	256	3 418	—	—	—	256	— 100	— 3 418 — 100
Tadeusz . . .	„ A. Szczypiński	581	5 359	900	11 669	+	319	+ 55	+ 6 310 + 118
Telmut	„ Malinowski i S-ka	1 010	7 272	235	8 567	—	775	— 77	+ 1 295 + 18
Leszek	„ A. Ostrowski	255	435	762	4 200	+	507	+ 199	+ 3 765 + 865
Katarzyna . .	„ J. Kasprzyk i S-ka	657	1 471	1 573	13 807	+	916	+ 139	+12 336 + 839
Batory	„ Kowalski i S-ka	97	255	966	8 169	+	869	+ 896	+ 7 914 + 3 103
Franciszek . .	„ Świerzewski i S-ka	340	959	821	8 425	+	481	+ 141	+ 7 466 + 778
Jawor	„ L. Stechman	—	—	506	2 241	+	506	+ —	+ 2 241 + —
Krystyna . . .	„ Bem i S-ka	—	—	230	230	+	230	+ —	+ 230 + —
Ksawery . . .	„ Wejtko i Wijasiński	—	—	85	85	+	85	+ —	+ 85 + —
Razem .		516 542	4 670 922	665 929	5 981 513	+	149 387	+ 29	+1310591 + 28

Podług gatunków wydobyte węgla kamiennego wynosiło :

Gatunki węgla	Październik r. 1922-go		Od początku roku do 31-go października r. 1922	
	T o n n y	‰	T o n n y	‰
Gruby	135 149	20,30	1 240 650	20,74
kostka I	114 681	17,22	1 053 531	17,62
kostka II	54 320	8,16	431 033	7,20
orzech I	69 051	10,37	595 295	9,95
orzech II	42 972	6,45	400 243	6,69
orzech III	41 116	6,17	439 081	7,34
pospółka	55 406	8,32	532 716	8,91
miał	120 099	18,03	1 073 474	17,95
niesortowany	33 135	4,98	215 490	3,60
Razem .	665 929	100,00	5 981 513	100,00

Wysypano na zwal kamienia, łupku i węgla nieużytecznego 34713 tonn.
Przypada na jedną tonnę węgla wydobytego 0,05 tonn kamienia

Podług właścicieli lub dzierżawców wydobycie węgla kamiennego w zagłębiu Dąbrowskiem wynosiło:

Właściciel lub dzierżawca	Rok 1921		Rok 1922		W r. 1922 wydobyto węgla więcej (+) albo mniej (—) niż w r. 1921							
	Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Październik		Od początku roku do 31-go października					
					T o n n y		% /o	Tonny	% /o			
Towarzystwo Sosnowieckie . . .	108 277	966 030	140 898	1 271 363	+	32 621	+	30	+	305 333	+	32
„ Saturn . . .	71 861	620 407	93 356	866 697	+	21 487	+	30	+	246 290	+	40
„ Warszawskie . . .	52 350	521 322	65 190	586 420	+	12 840	+	24	+	65 098	+	12
„ Hrabia Renard . . .	55 410	507 637	66 573	612 242	+	11 163	+	20	+	104 605	+	21
„ Francusko-Włoskie . . .	42 313	385 803	57 179	505 941	+	14 866	+	35	+	120 138	+	31
„ Czeladzkie . . .	41 607	411 443	54 477	503 212	+	12 870	+	31	+	91 769	+	22
„ Grodzieckie . . .	31 794	271 998	36 051	342 874	+	4 257	+	13	+	70 876	+	26
„ Flora . . .	23 345	212 236	27 103	247 435	+	3 758	+	16	+	35 199	+	17
„ Francusko-Rosyjskie . . .	20 900	193 284	28 970	247 193	+	8 070	+	39	+	53 909	+	28
„ Łagisza . . .	4 480	35 897	8 530	66 698	+	4 950	+	90	+	30 801	+	86
„ Solvay . . .	6 521	50 411	8 609	70 564	+	2 088	+	32	+	20 153	+	40
Dzierżawca M. Mejtłis . . .	4 703	43 669	8 567	65 444	+	3 864	+	82	+	21 775	+	50
„ Wyganowski i S-ka . . .	4 905	43 249	4 561	53 664	—	344	—	7	+	10 415	+	24
„ S. Szonert i J. Trepka . . .	1 887	22 060	2 831	18 233	+	944	+	50	—	3 827	—	17
„ Jaworski i S-ka . . .	2 768	14 362	3 421	30 611	+	653	+	24	+	16 249	+	113
„ Konopka i Grodecki . . .	4 265	34 545	5 978	51 096	+	1 713	+	40	+	16 551	+	48
„ Knothe i Przedpełski . . .	8 354	81 818	14 092	115 906	+	5 738	+	69	+	34 088	+	42
„ L i J. Wartakowie . . .	370	3 293	172	3 393	—	198	—	53	+	100	+	3
„ A. Piwowar i S-ka . . .	1 830	14 962	3 924	27 013	+	2 094	+	114	+	12 051	+	80
„ J. Winnicki . . .	1 005	10 210	1 212	13 818	+	207	+	21	+	3 608	+	35
„ Modzelewski i Filipczyński . . .	4 483	47 609	5 060	45 025	+	577	+	13	—	2 584	—	5
„ Józef Juroff . . .	2 837	22 034	3 724	34 198	+	887	+	31	+	12 164	+	55
„ Stanisław Pawłowski . . .	1 134	11 237	1 144	13 295	+	10	+	1	+	2 058	+	18
„ Rechnic . . .	2 526	18 021	5 390	48 121	+	2 864	+	113	+	30 100	+	167
„ Tow. Praca . . .	—	748	—	121	—	—	—	—	—	627	—	84
„ W. Modzelewski . . .	3 859	39 699	—	—	—	3 859	—	100	—	39 699	—	100
„ St. Krodkiewski . . .	2 715	16 616	6 236	25 726	+	3 521	+	130	+	9 110	+	55
„ Jakób Czapelski . . .	1 751	11 011	2 055	15 323	+	304	+	17	+	4 312	+	39
„ Z. Zwoliński . . .	672	3 308	697	4 863	+	25	+	4	+	1 555	+	47
„ J. Szperling . . .	1 213	8 247	—	4 293	—	1 213	—	100	—	3 954	—	48
„ P. St. Urbańczykowie . . .	1 158	9 644	2 030	14 906	+	872	+	75	+	5 262	+	55
„ L. Rusinowicz . . .	520	4 383	723	6 986	+	203	+	39	+	2 603	+	59
„ Niczewski i S-ka . . .	855	6 199	940	8 170	+	85	+	10	+	1 971	+	32
„ T-wo Psary w Krakowie . . .	256	3 418	—	—	—	256	—	100	—	3 418	—	100
„ A. Szczypiński . . .	581	5 359	900	11 669	+	319	+	55	+	6 310	+	118
„ Malinowski i S-ka . . .	1 010	7 272	235	8 567	—	775	—	77	+	1 295	+	18
„ A. Ostrowski . . .	255	435	762	4 200	+	507	+	199	+	3 765	+	865
„ J. Kasprzyk i S-ka . . .	657	1 471	1 573	13 807	+	916	+	139	+	12 336	+	839
„ Łaznowski i S-ka . . .	678	8 361	158	3 276	—	520	—	77	—	5 085	—	61
„ Kowalski i S-ka . . .	97	255	966	8 169	+	869	+	896	+	7 914	+	3 103
„ Świerzewski i S-ka . . .	340	959	821	8 425	+	481	+	141	+	7 466	+	778
„ L. Stechman . . .	—	—	506	2 241	+	506	+	—	+	2 241	+	—
„ Bem i S-ka . . .	—	—	230	230	+	230	+	—	+	230	+	—
„ Wejtko i Wijasiński . . .	—	—	85	85	+	85	+	—	+	85	+	—

W dniu 1-ym października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla kamiennego
na kopalniach wynosiła 98 356 tonn
W przeciągu października r. 1922-go złożono na zapas węgla kamiennego 47 819 „
„ „ „ wzięto z zapasu „ „ 29 265 „
W końcu października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla kamiennego
na kopalniach wynosiła 116 910 tonn

Węgiel kamienny.**[Zagłębie Krakowskie.**

Nazwa kopalni	Właściciel lub dzierżawca	Rok 1921		Rok 1922		W r. 1922 wydobyto węgla więcej (+) albo mniej (—), niż w r. 1921			
		Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Październik		Od początku roku do 31-go paździer.	
		T o n n y				‰		Tonny	‰
Kościusko	Jaworznickie gwarectwo węglowe . .	15 669	167 586	25 819	212 632	+ 10 150	+ 65	+ 45 046	+ 27
Piłsudski		37 518	341 820	44 865	408 836	+ 7 347	+ 20	+ 67 016	+ 20
Jan Kanty		4 669	39 536	7 887	68 720	+ 3 218	+ 69	+ 29 184	+ 74
Fryderyk-August	Dzierż. B. Frischer	—	—	353	3 046	+ 353	—	+ 3 046	—
Szczotki	Jaworznickie gwarectwo węglowe . .	2 299	18 783	777	10 108	— 1 522	— 66	— 8 675	— 46
Artur	Galicyjskie zakłady górnicze w Sierszy	21 862	195 624	22 174	255 896	+ 312	+ 1	+ 60 272	+ 31
Krystyna		5 286	51 768	7 636	70 087	+ 2 350	+ 44	+ 18 319	+ 35
Mieszko		344	582	—	2 830	— 344	— 100	+ 2 248	+ 386
Wanda	Dzierż. F. Stempel	1 481	27 061	3 079	29 311	+ 1 598	+ 108	+ 2 250	+ 8
Andrzej	Gwarectwo węglowe Brzeszcze . .	23 507	219 065	29 642	246 626	+ 6 135	+ 26	+ 27 561	+ 13
Sobieski	Tow. górnicze i przemysł. w Borach .	14 760	156 816	15 025	147 096	+ 265	+ 2	— 9 720	— 6
Janina	„ Galicyjskie w Libiążu	12 937	121 334	21 092	181 449	+ 8 155	+ 63	+ 60 115	+ 49
Kmita	Józef Hromek	2 078	23 001	2 162	23 320	+ 84	+ 4	+ 319	+ 1
Spytkowice	Dyrekcja krajowych kopalń węgla . .	—	—	—	—	—	—	—	—
Bolesław	Towarzystwo węglowe w Tenczyнку .	—	—	518	4 431	+ 518	—	+ 4 431	—
Niedzieliska	Dzierż. B. Frischer	—	—	531	2 533	+ 531	—	+ 2 533	—
Zbyszek	Spółka Akcyjna „Osada górniczo-przemysłowa Trzebinia“	—	—	1 825	6 588	+ 1 825	—	+ 6 588	—
Razem . .		142 410	1 362 976	183 385	1 673 509	+ 40 975	+ 29	+ 310 533	+ 23

Podług gatunków wydobyte węgla kamiennego wynosiło:

Gatunki węgla	Październik r. 1922-go		Od początku roku do 31-go października r. 1922	
	T o n n y	‰	T o n n y	‰
gruby	41 280	22,51	378 555	22,62
kostka I	13 541	7,38	129 612	7,75
kostka II	25 535	13,92	246 863	14,75
orzech I	22 593	12,32	209 419	12,51
orzech II	17 344	9,46	175 583	10,49
orzech III	5 400	2,95	46 227	2,76
pospółka	17 938	9,78	175 115	10,47
miął	26 749	14,59	260 942	15,59
niesortowany	13 005	7,09	51 193	3,06
Razem .	183 385	100,00	1 673 509	100,00

Wysypano na zwal kamienia, łupku i węgla nieużytecznego 31 767 tonn.

Przypada na jedną tonnę węgla wydobytego 0,17 tonn kamienia.

W dniu 1-ym października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla brunatnego
na kopalniach wynosiła 15 712 tonn

W przeciągu października roku 1922-go złożono na zapas węgla brunatnego 12 307 „

„ „ „ „ wzięto z zapasu „ „ 4 718 „

W dniu 31-ym października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla brunatnego
na kopalniach wynosiła 23 301 tonn

Węgiel brunatny.

Zagłębie Dąbrowskie.

Nazwa kopalni	Właściciel lub dzierżawca	Rok 1921		Rok 1922		W r. 1922 wydobyto węgla więcej (+) albo mniej (—), niż w r. 1921			
		Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Październik		Od początku roku do 31-go paździer.	
		T o n n y				‰		Tonny	‰
Zygmunt Jan Karol . .	T-wc Poręba	8 734	60 452	6 572	55 141	— 2 162	— 25	— 5 311	— 9
Ludwika . .	J. Mejer i S-ka	2 935	20 630	1 399	16 699	— 1 536	— 52	— 3 931	— 19
Julek . . .	„ „	—	3 741	—	—	—	—	— 3 741	— 100
Kamilla . .	Jan Zawadzki	3 222	29 903	1 353	9 658	— 1 869	— 58	— 20 245	— 68
Teodor . .	B-cia Holenderski i S-ka	1 756	13 132	1 779	11 792	+ 23	+ 1	— 1 340	— 10
Gustaw . .	T-wo Sosn. fabr. rur i żel.	1 183	11 549	1 720	11 354	+ 537	+ 45	— 195	— 2
Wysoka . .	„ Wysoka	1 684	19 841	2 257	11 425	+ 573	+ 34	— 8 416	— 42
Nierada . .	Cederbaum i Oppenheim	—	3 944	—	50	—	—	— 3 894	— 99
Łośnice . .	Makiela i S-ka	1 064	9 544	379	5 982	— 685	— 64	— 3 562	— 37
Paulina . .	M. Weitzen	1 449	8 599	1 397	10 258	— 52	— 4	+ 1 659	+ 19
Łazy . . .	F. Orman	976	7 928	294	5 453	— 682	— 70	— 2 475	— 31
Tymoteusz .	Polsko-Ameryk. Kompanja Węglowa .	297	632	—	341	— 297	— 100	— 291	— 46
Adela . . .	W. Modzelewski	—	—	1 623	10 966	+ 1 623	+ —	+ 10 966	+ —
Helena . .	Jan Zawadzki	—	—	448	1 375	+ 448	+ —	+ 1 375	+ —
Razem . .		23 300	189 895	19 221	150 494	— 4 079	— 17	— 39 401	— 21

Podług gatunków wydobyte węgla brunatnego wynosiło :

Gatunki węgla	Październik r. 1922-go		Od początku roku do 31-go października r. 1922	
	T o n n y	‰	T o n n y	‰
gruby	29	0,15	572	0,38
kostka I	547	2,85	1 596	1,06
kostka II	483	2,51	828	0,55
orzech I	—	—	535	0,36
orzech II	51	0,27	68	0,05
orzech III	—	—	82	0,05
pospółka	7 887	41,03	69 679	46,30
miał	248	1,29	1 172	0,78
niesortowany . . .	9 976	51,90	75 962	50,47
Razem .	19 221	100,00	150 494	100,00

Wysypiano na zwał kamienia, łupku i węgla nieużytecznego 1 148 tonn.
Przypada na jedną tonnę węgla wydobytego 0,06 tonn kamienia.

W dniu 1-ym października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla kamiennego
na kopalniach wynosiła 5 036 tonn

W przeciągu października roku 1922-go złożono na zapas węgla kamiennego. 3 347 „

„ „ „ „ wzięto z zapasu „ „ 2 216 „

W dniu 31-ym października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla kamiennego
na kopalniach wynosiła 6 167 tonn.

Węgiel brunatny.

Okrag Stanisławowski.

Nazwa kopalni	Właściciel lub dzierżawca	Rok 1921		Rok 1922		W r. 1922 wydobyto węgla więcej (+) albo mniej (—) niż w r. 1921.			
		Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Październik		Od początku ro- ku do 31 paździer.	
		T o n n y				%	Tonny	%	
Alfred i Ed- ward . .	Spółka „Rudy żelazne“ we Lwowie .	126	3 144	—	181	— 126	— 100	— 2 963	— 94
Roman II .		580	3 426	130	1 231	— 450	— 78	— 2 195	— 64
Leopold . .		Z. i A. Litiński	—	—	195	2 390	+ 195	+ —	+ 2 390
Razem .		706	6 570	325	3 802	— 381	— 54	— 2 768	— 42

Podług gatunków wydobyte węgla brunatnego wynosiło:

Gatunki węgla	Październik r. 1922-go		Od początku roku do 31-go października r. 1922	
	T o n n y	‰	T o n n y	‰
Gruby	—	—	—	—
kostka I	—	—	—	—
kostka II	—	—	—	—
orzech I	—	—	—	—
orzech II	—	—	—	—
orzech III	—	—	—	—
pospółka	325	100,00	3 802	100,00
miał	—	—	—	—
niesortowany	—	—	—	—
Razem .	325	100,00	3 802	100,00

Wysypano na zwał kamienia, łupku i węgla nieużytecznego — tonn.

Przypada na jedną tonnę węgla wydobytego — tonn kamienia.

W dniu 1-ym października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla brunatnego
na kopalniach wynosiła 39 tonn.

W przeciągu października roku 1922-go złożono na zapas węgla brunatnego — „

„ „ „ „ wzięto z zapasu „ „ 32 „

W dniu 31-ym października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla brunatnego
na kopalniach wynosiła 7 tonn.

Węgiel brunatny.

Była dzielnica Pruska.

Nazwa kopalni	Właściciel lub dzierżawca	Rok 1921		Rok 1922		W r. 1922 wydobyto węgla więcej (+) albo mniej (—) niż w r. 1921.			
		Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Paździer.	Od począt- ku roku do 31 paździer.	Październik		Od początku ro- ku do 31 paździer.	
		T o n n y						0/ 0	Tonny
Sieraków	Towarzystwo akcyjne Sierakowskie	4 333	16 796	3 103	19 006	— 1 230	— 28	+ 2 210	+ 13
Montonja	Wilhelm Krüger	—	—	892	7 928	+ 892	+ —	+ 7 928	+ —
Razem . .		4 333	16 796	3 995	26 934	— 338	— 8	+10 138	+ 60

Podług gatunków wydobyte węgla brunatnego wynosiło:

Gatunki węgla	Październik r. 1922-go		Od początku roku do 31-go października r. 1922	
	T o n n y	0/ 0	T o n n y	0/ 0
Gruby	—	—	2 244	8,33
kostka I	464	11,61	2 279	8,46
kostka II	—	—	—	—
orzech I	—	—	—	—
orzech II	—	—	—	—
orzech III	—	—	—	—
pospółka	—	—	—	—
miał	286	7,16	1 661	6,17
niesortowany	3 245	81,23	20 750	77,04
Razem	3 995	100,00	26 934	100,00

Wysypano na zwał kamienia, łupku i węgla nieużytecznego — tonn.

Przypada na jedną tonnę węgla wydobytego — tonn kamienia.

W dniu 1-yim października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla brunatnego

na kopalniach wynosiła 303 tonn.

W przeciągu października r. 1922-go złożono na zapas węgla brunatnego — „

„ „ „ wzięto z zapasu „ „ 218 „

W dniu 31-yim października roku 1922-go pozostałość wydobytego węgla brunatnego

na kopalniach wynosiła 85 tonn.

Ogólne wydobyte węgla w Polsce w październiku r. 1922-go wynosiło:

Miesiąc	WĘGIEL KAMIENNY			WĘGIEL BRUNATNY				Wogóle
	Zagłębie Dąbrowskie	Zagłębie Krakowskie	Razem	Zagłębie Dąbrowskie	Okrąg Stani- sławowski	Była dzielnica pruska	Razem	
	T O N			N Y				
Październik	665 929	183 385	849 314	19 221	325	3 995	23 541	872 855
Od początku roku do 31 października	5 981 513	1 673 509	7 655 022	150 494	3 802	26 934	181 230	7 836 252

Rozchód węgla kamiennego w zagłębiu Dąbrowskiem w październiku r. 1922-im był następujący:

a) Wysłka węgla.

R o d z a j w y s y ł k i	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wysłano kolejami żelaznemi	131 547	101 432	43 087	57 199	37 246	37 260	52 913	69 702	14 401	544 787
Wysłano drogą wodną	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem . .	131 547	101 432	43 087	57 199	37 246	37 260	52 913	69 702	14 401	544 787
Z ilości powyższej wywieziono za granicę	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46 338
Wysyłka w kraju	—	—	—	—	—	—	—	—	—	498 449

b) Sprzedaż węgla na kopalniach.

R o d z a j s p r z e d a ż y	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wydano w sprzedaży drobnej	1 303	8 262	2 550	1 141	3 425	1 505	610	813	31	19 640
Odstawiono wózkami, furmankami do zakładów własnych	95	576	1 207	3 183	1 229	1 012	705	866	—	8 873
Razem . .	1 398	8 838	3 757	4 324	4 654	2 517	1 315	1 679	31	28 513

c) Zużycie własne węgla.

R o d z a j z u ż y c i a	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Cele techniczne kopalni (kotły par., kuźnia i t. p.)	278	1 568	1 346	242	799	1 122	1 170	48 710	149	55 384
Ogrzewanie zabudowań kopalnianych	96	289	231	109	—	—	—	4	—	729
Deputat dla wszystkich zatrudnionych na kopalni	1 830	2 554	5 899	7 177	273	217	8	4	—	17 962
Razem . .	2 204	4 411	7 476	7 528	1 072	1 339	1 178	48 718	149	74 075

d) Rozchód ogólny.

Rodzaj rozchodu	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wysyłka	131 547	101 432	43 087	57 199	37 246	37 260	52 913	69 702	14 401	544 787
Sprzedaż na kopalniach	1 398	8 838	3 757	4 324	4 654	2 517	1 315	1 679	31	28 513
Zużycie własne	2 204	4 411	7 476	7 528	1 072	1 339	1 178	48 718	149	74 075
Razem . .	135 149	114 681	54 320	69 051	42 972	41 116	55 406	120 099	14 581	647 375

Rozchód węgla kamiennego w zagłębiu Krakowskim w październiku r. 1922-im był następujący:

a) Wysyłka węgla.

R o d z a j w y s y ł k i	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			P o s p ó ł k a	M i a ł	N i e s o r t o - w a n y	R a z e m
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wysłano kolejami żelaznemi	36 951	12 900	19 812	20 548	13 983	4 550	13 085	9 354	4 757	135 940
Wysłano drogą wodną	992	—	—	—	—	—	—	—	—	992
Razem . .	37 943	12 900	19 812	20 548	13 983	4 550	13 085	9 354	4 757	136 932
Z ilości powyższej wywieziono za granicę	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11 687
Wysyłka w kraju	—	—	—	—	—	—	—	—	—	125 245

b) Sprzedaż węgla na kopalniach.

R o d z a j s p r z e d a ż y	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wydano w sprzedaży drobnej	1 389	474	925	124	22	—	154	2 286	—	5 374
Odstawiono wózkami, furmankami do zakładów własnych	42	11	11	39	269	—	152	642	—	1 166
Razem . .	1 431	485	936	163	291	—	306	2 928	—	6 540

c) Zużycie własne węgla.

R o d z a j z u ż y c i a	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Cele techniczne kopalni (kotły par., kuźnia i t. p.)	715	—	221	803	3 065	850	4 395	14 467	639	25 155
Ogrzewanie zabudowań kopalnianych	101	38	14	15	—	—	44	—	—	212
Deputat dla wszystkich zatrudnionych na kopalni	1 090	118	4 552	1 064	5	—	108	—	20	6 957
Razem . .	1 906	156	4 787	1 882	3 070	850	4 547	14 467	659	32 324

d) Rozchód ogólny.

R o d z a j r o z c h o d u	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wysyłka	37 943	12 900	19 812	20 548	13 983	4 550	13 085	9 354	4 757	136 932
Sprzedaż na kopalniach	1 431	485	936	163	291	—	306	2 928	—	6 540
Zużycie własne	1 906	156	4 787	1 882	3 070	850	4 547	14 467	659	32 324
Razem . .	41 280	13 541	25 535	22 593	17 344	5 400	17 938	26 749	5 416	175 796

Rozchód węgla brunatnego w zagłębiu Dąbrowskiem w październiku r. 1922-im był następujący:

a) Wysyłka węgla.

R o d z a j w y s y ł k i	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wysłano kolejami żelaznemi	—	129	405	—	51	—	5 944	248	2 738	9 515
Wysłano drogą wodną	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	—	129	405	—	51	—	5 944	248	2 738	9 515
Z ilości powyższej wywieziono za granicę	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67
Wysyłka w kraju	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9 448

b) Sprzedaż węgla na kopalniach.

R o d z a j s p r z e d a ż y	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wydano w sprzedaży drobnej	—	239	7	—	—	—	432	—	2 186	2 864
Odstawiono wózkami, furmankami do zakładów własnych	—	—	—	—	—	—	214	—	2 673	2 887
Razem . .	—	239	7	—	—	—	646	—	4 859	5 751

c) Zużycie własne węgla.

R o d z a j z u ż y c i a	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Cele techniczne kopalni (kotły par., kuźnia i t. p.)	—	—	—	—	—	—	1 011	—	923	1 934
Ogrzewanie zabudowań kopalnianych	—	35	—	—	—	—	5	—	8	48
Deputat dla wszystkich zatrudnionych na kopalni	29	144	71	—	—	—	281	—	317	842
Razem . .	29	179	71	—	—	—	1 297	—	1 248	2 824

d) Rozchód ogólny.

Rodzaj rozchodu	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wysyłka	—	129	405	—	51	—	5 944	248	2 738	9 515
Sprzedaż na kopalniach	—	239	7	—	—	—	646	—	4 859	5 751
Zużycie własne	29	179	71	—	—	—	1 297	—	1 248	2 824
Razem . .	29	547	483	—	51	—	7 887	248	8 845	18 090

Rozchód węgla brunatnego w Małopolsce wschodniej w październiku r. 1922-go wynosił 357 tonn, które były wysłane kolejami żelaznymi w granicach Polski.

Rozchód węgla brunatnego w byłej dzielnicy Pruskiej w październiku r. 1922-im był następujący:

a) Wysłka węgla.

R o d z a j w y s y ł k i	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wysłano kolejami żelaznemi	—	280	—	—	—	—	—	36	2 110	2 426
Wysłano drogą wodną	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem . .	—	280	—	—	—	—	—	36	2 110	2 426
Z ilości powyższej wywieziono za granicę	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wysłka w kraju	—	280	—	—	—	—	—	36	2 110	2 426

b) Sprzedaż węgla na kopalniach.

R o d z a j s p r z e d a ż y	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wydano w sprzedaży drobnej	—	25	—	—	—	—	—	—	628	653
Odstawiono wózkami, furmankami do zakładów własnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem . .	—	25	—	—	—	—	—	—	628	653

c) Zużycie własne węgla.

R o d z a j z u ż y c i a	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Cele techniczne kopalni (kotły par., kuźnia i t. p.)	—	154	—	—	—	—	—	250	696	1 100
Ogrzewanie zabudowań kopalnianych	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Deputat dla wszystkich zatrudnionych na kopalni	—	2	—	—	—	—	—	—	29	31
Razem . .	—	159	—	—	—	—	—	250	725	1 134

d) Rozchód ogólny.

R o d z a j r o z c h o d u	G a t u n k i w ę g l a									
	Gruby	Kostka		O r z e c h			Po- spółka	Miał	Niesorto- wany	Razem
		I	II	I	II	III				
T o n n y										
Wysyłka	—	280	—	—	—	—	—	36	2 110	2 426
Sprzedaż na kopalniach	—	25	—	—	—	—	—	—	628	653
Zużycie własne	—	159	—	—	—	—	—	250	725	1 134
Razem . .	—	464	—	—	—	—	—	286	3 463	4 213

Wydobycie węgla w miesiącu październiku w latach ubiegłych w porównaniu z wydobyciem za miesiąc październik r. 1922-go wynosiło:

Węgiel kamienny.

Rok	Z a g ł ę b i e D ą b r o w s k i e						Z a g ł ę b i e K r a k o w s k i e									
	Wydobycie			Wydobyto więcej (+) albo mniej (—)			Wydobycie			Wydobyto więcej (+) albo mniej (—)						
	Paździer.	Od po- czątku roku do 31-go paździer.	Październik r. 1922 w porównaniu z latami poprzed- nimi	Od początku roku do 31-go paździer.			Październik	Od po- czątku roku do 31-go paździer.	Październik r. 1922 w porównaniu z latami poprzed- nimi	Od początku roku do 31-go paździer.						
T o n n y			% /0	T o n n y			% /0	T o n n y			% /0	T o n n y			% /0	
1912	567 981	5 113 007	+ 97 948	+ 17	+ 868 506	+ 17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1913	603 327	5 729 009	+ 62 602	+ 10	+ 252 504	+ 4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1914	109 563	4 446 566	+ 556 366	+ 508	+ 1 534 947	+ 34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1915	347 161	2 061 572	+ 318 768	+ 92	+ 3 919 941	+ 190	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1916	455 834	4 380 701	+ 210 095	+ 46	+ 1 600 812	+ 36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1917	503 736	4 080 827	+ 162 193	+ 32	+ 1 900 686	+ 47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1918	271 260	4 033 948	+ 394 669	+ 145	+ 1 947 565	+ 48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1919	485 911	3 739 909	+ 180 018	+ 37	+ 2 241 604	+ 60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1920	379 923	4 051 773	+ 286 006	+ 75	+ 1 929 740	+ 48	111 937	1 141 038	+ 71 448	+ 64	+ 532 471	+ 47	—	—	—	—
1921	516 542	4 670 922	+ 149 387	+ 29	+ 1 310 591	+ 28	142 410	1 362 976	+ 40 975	+ 29	+ 310 532	+ 23	—	—	—	—

Węgiel brunatny.

Z a g ł ę b i e D ą b r o w s k i e						
Rok	Wydobycie		Wydobyto więcej (+) albo mniej (—)			
	Paździer.	Od po- czątku roku do 31-go paździer.	Październik r. 1922 w porównaniu z latami poprzed- nimi	Od początku roku do 31-go paździer.		
T o n n y			% /o	T o n n y		% /o
1912	12 575	124 036	+ 6 646	+ 53	+ 26 458	+ 21
1913	14 690	128 815	+ 4 531	+ 31	+ 21 679	+ 17
1914	5 033	97 283	+ 14 188	+ 282	+ 53 211	+ 55
1915	3 549	51 207	+ 15 672	+ 442	+ 99 287	+ 194
1916	7 430	67 767	+ 11 791	+ 159	+ 82 727	+ 122
1917	16 219	127 855	+ 3 002	+ 18	+ 22 639	+ 18
1918	17 635	155 107	+ 1 586	+ 9	— 4 613	— 3
1919	22 352	167 871	— 3 131	— 14	— 17 377	— 10
1920	18 565	194 589	+ 656	+ 3	— 44 095	— 23
1921	23 300	189 895	— 4 079	— 17	— 39 401	— 21

R. P.

SPOŻYCIE WĘGLA POLSKIEGO

w miesiącu wrześniu r. 1922-go.

Węgiel kamienny.

Kopalnie większe.

Zagłębie Dąbrowskie.

Rodzaje odbiorców	Rok 1922			
	Wrzesień		Od początku roku do d. 30-go września	
	Tonny	‰	Tonny	‰
Koleje żelazne	179 813	35	1 620 451	40
Wojskowość	9 610	2	102 046	2
Inne instytucje państwowe	4 881	1	41 173	1
Żegluga	517	—	2 672	—
Koksownie	—	—	10	—
Kopalnie rud i kopalnie nie mające węgla własnego	4 107	1	41 580	1
Przemysł naftowy	2 782	—	13 212	—
Przemysł solny	186	—	1 762	—
Przemysł metalurgiczny żelazny	24 535	5	186 500	4
Przemysł metalurgiczny innych metali	4 206	1	30 325	1
Przemysł mechaniczny i metalowy	13 359	3	107 136	3
Przemysł cukrowniczy	14 415	3	70 989	2
Przemysł włókienniczy	46 082	9	353 649	9
Przemysł cementowy i ceramiczny (cementownie, cegielnie, wapienniki)	26 275	5	186 553	5
Przemysł garbarski i przetworów zwierzęcych	141	—	5 244	—
Rolnictwo i przetwory rolne (browary, młyny, go- rzelnie)	13 594	3	120 168	3
Przemysł chemiczny	18 433	3	107 239	3
Przemysł papierniczy	10 923	2	101 267	2
Inne gałęzie przemysłu	17 233	3	152 071	4
Gazownie, elektrownie, wodociągi i tramwaje bezpo- średnio oraz za pośrednictwem zarządów miast	30 386	6	242 425	6
Opał domowy oraz składy węgla dla użytku do- mowego	19 212	4	136 067	3
Pośrednicy	42 393	8	250 065	6
Wywóz za granicę	31 934	6	186 712	5
Razem	515 117	100	4 059 316	100

Kopalnie mniejsze.

Węgiel kamienny.

Zagłębie Dąbrowskie.

Rodzaje odbiorców	Rok 1922			
	Wrzesień		Od początku roku do d. 30-go września	
	Tonny	%	Tonny	%
Koleje żelazne	124	—	12 661	2
Wojskowość	—	—	615	—
Inne instytucje państwowe	613	1	5 574	1
Żegluga	356	—	10 865	2
Koksownie	—	—	624	—
Kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego	404	1	2 185	—
Przemysł naftowy	399	—	4 354	1
Przemysł solny	247	—	457	—
Przemysł metalurgiczny żelazny	25	—	1 335	—
Przemysł metalurgiczny innych metali	109	—	1 043	—
Przemysł mechaniczny i metalowy	621	1	5 672	1
Przemysł cukrowniczy	7 660	10	36 611	7
Przemysł włókienniczy	12 521	16	90 587	16
Przemysł cementowy i ceramiczny (cementownie, cegielnie, wapienniki)	4 809	6	34 401	6
Przemysł garbarski i przetworów zwierzęcych	744	1	4 609	1
Rolnictwo i przetwory rolne (browary, młyny, go- rzelnie)	3 874	5	34 315	6
Przemysł chemiczny	3 759	5	12 614	2
Przemysł papierniczy	1 128	1	10 392	2
Inne gałęzie przemysłu	6 613	8	54 583	10
Gazownie, elektrownie, wodociągi i tramwaje bez- pośrednio oraz za pośrednictwem zarządów miast	3 867	5	31 379	6
Opał domowy oraz składy węgla dla użytku do- mowego	8 108	10	40 490	7
Pośrednicy	19 351	24	110 476	20
Wywóz za granicę	4 881	6	56 891	10
Razem	80 213	100	562 733	100

Wszystkie kopalnie.

Węgiel kamienny.

Zagłębie Dąbrowskie.

Rodzaje odbiorców	Rok 1922			
	Wrzesień		Od początku roku do d. 30-go września	
	Tonny	0/0	Tonny	0/0
Koleje żelazne	179 937	30	1 633 112	35
Wojskowość	9 610	2	102 661	2
Inne instytucje państwowe	5 494	1	46 747	1
Żegluga	873	—	13 537	—
Koksownie	—	—	634	—
Kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego	4 511	1	43 765	1
Przemysł naftowy	3 181	—	17 566	—
Przemysł solny	433	—	2 219	—
Przemysł metalurgiczny żelazny	24 660	4	187 835	4
Przemysł metalurgiczny innych metali	4 315	1	31 368	1
Przemysł mechaniczny i metalowy	13 980	2	112 808	3
Przemysł cukrowniczy	22 075	4	107 600	2
Przemysł włókienniczy	58 603	10	444 236	9
Przemysł cementowy i ceramiczny (cementownie, cegielnie, wapienniki)	31 084	5	220 954	5
Przemysł garbarski i przetworów zwierzęcych	885	—	9 853	—
Rolnictwo i przetwory rolne (browary, młyny, go- rzelnie)	17 468	3	154 483	3
Przemysł chemiczny	22 192	4	119 853	3
Przemysł papierniczy	12 051	2	111 659	3
Inne gałęzie przemysłu	23 846	4	206 654	5
Gazownie, elektrownie, wodociągi i tramwaje bez- pośrednio oraz za pośrednictwem zarządów miast	34 253	6	273 804	6
Opał domowy oraz składy węgla dla użytku do- mowego	27 320	5	176 557	4
Pośrednicy	61 744	10	360 541	8
Wywóz za granicę	36 815	6	243 603	5
Razem	595 330	100	4 622 049	100

Węgiel kamienny.

Zagłębie Krakowskie.

Rodzaje odbiorców	Rok 1922			
	Wrzesień		Od początku roku do d. 30-go września	
	Tonny	%	Tonny	%
Koleje żelazne	46 182	34	483 454	41
Wojskowość	4 042	3	36 321	3
Inne instytucje państwowe	3 598	3	13 867	1
Żegluga	—	—	20	—
Koksownie	—	—	—	—
Kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego	994	1	8 625	1
Przemysł naftowy	376	—	7 783	1
Przemysł solny	4 854	4	43 471	4
Przemysł metalurgiczny żelazny	225	—	5 432	—
Przemysł metalurgiczny innych metali	466	—	3 216	—
Przemysł mechaniczny i metalowy	84	—	1 801	—
Przemysł cukrowniczy	731	1	6 969	1
Przemysł włókienniczy	42	—	2 416	—
Przemysł cementowy i ceramiczny (cementownie, cegielnie, wapienniki)	9 652	7	64 619	5
Przemysł garbarski i przetworów zwierzęcych	253	—	1 317	—
Rolnictwo i przetwory rolne (browary, młyny, gorzelnie)	1 739	1	28 987	2
Przemysł chemiczny	1 379	1	17 946	2
Przemysł papierniczy	616	1	4 494	—
Inne gałęzie przemysłu	1 499	1	14 704	1
Gazownie, elektrownie, wodociągi i tramwaje bezpośrednio oraz za pośrednictwem zarzą- dów miast	7 247	5	56 319	5
Opał domowy oraz składy węgla dla użytku domowego	29 076	21	179 521	15
Pośrednicy	5 231	4	69 978	6
Wywóz za granicę	17 297	13	141 009	12
Razem	135 583	100	1 192 269	100

Węgiel brunatny.

Zagłębie Dąbrowskie.

Rodzaje odbiorców	Rok 1922			
	Wrzesień		Od początku roku do d. 30-go września	
	Tonny	o/ %	Tonny	o/ %
Koleje żelazne	—	—	634	1
Wojskowość	—	—	—	—
Inne instytucje państwowe	—	—	62	—
Żegluga	—	—	63	—
Koksownie	—	—	—	—
Kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego	27	—	119	—
Przemysł naftowy	589	4	1 124	1
Przemysł solny	—	—	33	—
Przemysł metalurgiczny żelazny	1 429	10	13 197	14
Przemysł metalurgiczny innych metali	51	—	197	—
Przemysł mechaniczny i metalowy	—	—	179	—
Przemysł cukrowniczy	49	—	531	1
Przemysł włókienniczy	6 536	48	42 568	47
Przemysł cementowy i ceramiczny (cementownie, cegielnie, wapienniki)	1 581	12	10 003	11
Przemysł garbarski i przetworów zwierzęcych	15	—	139	—
Rolnictwo i przetwory rolne (browary, młyny, gorzelnie)	74	1	1 955	2
Przemysł chemiczny	94	1	1 054	1
Przemysł papierniczy	—	—	60	—
Inne gałęzie przemysłu	929	7	3 301	4
Gazownie, elektrownie, wodociągi i tramwaje bezpośrednio oraz za pośrednictwem zarzą- dów miast	79	1	590	1
Opał domowy oraz składy węgla dla użytku domowego	1 024	8	4 674	5
Pośrednicy	664	5	7 296	8
Wywóz za granicę	472	3	3 415	4
Razem	13 613	100	91 194	100

WYKAZ ILOŚCI WĘGLA,

wysłanego kolejami żelaznymi z kopalń węgla w zagłębiu Dąbrowskiem w półroczu letnim r. 1922-go

(za czas od dnia 1-go kwietnia do dnia 30-go września r. 1922-go).

Nazwa kopalni	Rok 1921		Rok 1922		W półroczu letnim r. 1922-go wysłano więcej (+) albo mniej (—), niż w półroczu letnim r. 1921-go.			
	Półrocze letnie	Przypada na dzień roboczy	Półrocze letnie	Przypada na dzień roboczy				
	T o n n y				0 / 0			
Jerzy . . .	113 374	766	149 529	1 038	+	36 155	+	32
Modrzejów .	12 831	87	35 494	246	+	22 663	+	177
Władysław .	67 623	457	109 576	766	+	41 953	+	62
Jadwiga I .	20	1	—	—	—	20	—	100
Ignacy . . .	63 242	427	66 174	463	+	2 932	+	5
Wiktor . . .	180 645	1 221	219 605	1 536	+	38 960	+	22
Saturn . . .	197 321	1 333	287 556	1 997	+	90 235	+	46
Jowisz . . .	119 437	807	180 609	1 254	+	61 172	+	51
Mars	3 152	21	13 696	96	+	10 544	+	334
Kazimierz .	134 294	907	155 936	1 083	+	21 642	+	16
Juljusz. . .	132 714	897	130 385	905	—	2 329	—	2
Feliks	5 822	39	14 581	101	+	8 759	+	150
Hr. Renard .	238 014	1 608	307 205	2 133	+	69 191	+	29
Koszelew {	201 036	1 358	260 960	1 812	+	59 924	+	30
Paryż . {								
Czeladź . .	217 206	1 468	254 999	1 783	+	37 793	+	17
Grodziec II	131 197	886	169 065	1 174	+	37 868	+	29
Flora	112 517	760	130 919	909	+	18 402	+	16
Reden	63 570	429	83 472	580	+	19 902	+	31
Antoni	17 868	121	35 820	249	+	17 952	+	100
Grodziec I .	17 440	118	28 667	199	+	11 227	+	64
Orion	24 423	165	39 057	271	+	14 634	+	60
Stanisław . .	13 129	89	21 482	150	+	8 353	+	64
Strzyżowice	711	5	8 685	60	+	7 974	+	1 121
Helena . . .	11 357	77	9 371	65	—	1 986	—	17
Wańczyków	7 353	50	18 569	131	+	11 216	+	152
Lilit	19 938	135	29 328	204	+	9 390	+	47
Józef II . .	11 223	76	9 808	68	—	1 415	—	13
Irena	15 829	107	32 176	223	+	16 347	+	103
Aleksandra .	21 778	147	—	—	—	21 778	—	100
Staszyc . .	16 934	114	11 894	83	—	5 040	—	30
Wojciech . .	—	—	13 447	101	+	13 447	+	—
Mikołaj . .	1 587	11	1 442	10	—	145	—	9
Lech	5 613	38	17 167	119	+	11 554	+	206
Hieronim . .	2 067	14	7 444	52	+	5 377	+	260

Nazwa kopalni	Rok 1921		Rok 1922		W półroczu letnim r. 1922-go wysłano więcej (+) albo mniej (-), niż w półroczu letnim r. 1921-go			
	Półrocze letnie	Przypada na dzień roboczy	Półrocze letnie	Przypada na dzień roboczy				
	T o n		n y					o/y
Halina . . .	26 441	179	25 194	175	—	1 247	—	5
Józef I . .	10 602	72	17 829	124	+	7 227	+	68
Porąbka . .	6 567	44	7 878	55	+	1 311	+	20
Karol . . .	9 424	64	27 329	190	+	17 905	+	190
Jarosław . .	—	—	20	1	+	20	+	—
Jadwiga II .	17 959	121	—	—	—	17 959	—	100
Alwina I . .	9 219	62	16 138	112	+	6 919	+	75
Alwina II .	6 368	43	8 707	60	+	2 339	+	37
Barbara . .	673	4	3 419	33	+	2 746	+	408
Bory . . .	3 533	24	2 522	17	—	1 011	—	29
Adela . . }	—	—	3 124	30	+	3 124	+	—
Wanda . }	3 846	26	80	1	—	3 766	—	98
Szyb Nr. 34	4 264	29	8 701	60	+	4 437	+	104
Zdzisław . .	2 656	18	4 085	28	+	1 429	+	54
Kołataj . .	2 901	20	4 906	34	+	2 005	+	69
Psary . . .	623	4	—	—	—	623	—	100
Tadeusz . .	2 216	15	7 982	56	+	5 766	+	260
Telmut . .	2 848	19	3 598	32	+	750	+	26
Leszek . .	93	1	2 520	20	+	2 427	+	2 610
Katarzyna .	178	1	8 309	58	+	8 131	+	4 568
Batory . .	—	—	4 321	31	+	4 321	+	—
Franciszek .	413	3	4 949	35	+	4 536	+	1 098
Jawor . . .	—	—	1 477	15	+	1 477	+	—
Razem .	2 292 089	15 487	3 017 206	20 953	+	725 117	+	32

Podstawianie wagonów przez koleje żelazne na kopalnie oraz koksownie na Śląsku Górnym.
Kwiecień r. 1922-go.

Dzień	w roku 1922-im koleje żelazne		W r. 1921-ym koleje żelazne podstawiały	Dzień	w roku 1922-im koleje żelazne		W r. 1921-ym koleje żelazne podstawiały
	podstawiały	nie dostarczyły			podstawiały	nie dostarczyły	
1	7 537	2 285	7 077	16	510	—	8 392
2	963	—	7 666	17	600	—	596
3	9 185	271	585	18	7 895	—	7 889
4	8 971	830	6 896	19	8 256	—	8 011
5	9 245	709	7 347	20	8 640	—	8 020
6	9 200	617	7 741	21	8 954	—	8 200
7	9 806	347	8 023	22	9 575	—	8 403
8	11 105	636	8 176	23	966	—	9 329
9	1 502	—	8 995	24	9 445	—	681
10	10 290	17	642	25	9 121	—	8 108
11	10 083	23	7 910	26	9 534	—	8 099
12	9 901	68	8 042	27	9 691	—	8 200
13	9 949	—	8 076	28	9 855	—	8 552
14	1 113	—	8 166	29	9 397	—	8 685
15	3 782	—	8 026	30	963	—	8 948
	112 632	5 803	103 368		103 402	—	110 113
Przeciętnie na 1 dzień roboczy:							
	9 386	483	8 614		9 400	—	10 010

Maj r. 1922-go.

Dzień	w roku 1922-im koleje żelazne		W r. 1921-ym koleje żelazne podstawili	Dzień	w roku 1922-im koleje żelazne		W r. 1921-ym koleje żelazne podstawili
	podstawili	nie dostarczyły			podstawili	nie dostarczyły	
1	3 737	—	376	16	8 586	—	77
2	7 107	—	2 408	17	8 606	—	777
3	4 918	—	347	18	8 559	—	880
4	8 354	—	376	19	8 802	—	769
5	8 931	—	24	20	8 841	—	1 278
6	9 024	—	332	21	582	—	1 994
7	596	—	237	22	8 864	—	147
8	8 826	—	44	23	9 205	—	1 489
9	9 205	—	457	24	9 040	—	1 457
10	9 382	—	260	25	605	—	1 551
11	9 303	—	347	26	8 844	—	315
12	9 517	—	422	27	8 986	—	1 513
13	9 250	—	568	28	761	—	1 289
14	570	—	697	29	8 767	—	182
15	8 501	—	94	30	8 959	—	1 741
				31	7 978	—	1 468
107 221		—	6 989	115 985		—	16 927

Przeciętnie na 1 dzień roboczy:

8 247	—	537	8 921	—	1 302
-------	---	-----	-------	---	-------

Czerwiec r. 1922-go.

(Od dnia 18-go czerwca podane cyfry wykazują podstawianie wagonów tylko na kopalnie na Polskim Śląsku Górnym.

1	6 438	1 967	1 571	16	8 008	11	1 372
2	6 874	2 509	1 625	17	7 976	134	1 190
3	4 698	1 061	1 650	18	233	337	955
4	473	—	1 419	19	5 030	671	52
5	456	—	143	20	3 543	764	1 109
6	7 186	307	1 806	21	4 839	773	1 166
7	7 568	213	1 441	22	4 851	1 152	1 059
8	7 749	98	1 563	23	3 559	2 066	1 028
9	7 605	144	940	24	4 251	1 998	881
10	7 500	493	1 072	25	245	—	863
11	767	—	1 346	26	4 839	597	52
12	8 079	69	54	27	5 026	956	1 560
13	7 975	194	1 056	28	4 227	2 265	1 548
14	7 302	778	1 461	29	255	40	67
15	561	—	1 317	30	5 879	741	2 021
81 231		7 833	18 464	62 761		12 505	14 923

Przeciętnie na 1 dzień roboczy:

7 385	712	1 679	5 230	1 042	1 244
-------	-----	-------	-------	-------	-------

Zeitschrift des Oberschlesischen Berg-und Hüttenmännischen Vereins.

DANE o LICZBIE ROBOTNIKÓW

w miesiącu listopadzie r. 1922-go.

Węgiel kamienny.

Zagłębie Dąbrowskie.

Dzień	L i c z b a r o b o t n i k ó w													R A Z E M											
	N a d o l e						N a p o w i e r z c h n i						Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem
	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem		Nieprzybyłych do pracy z powodu											
	choroby	urlopu	strejku	innego	razem		Przybyłych do pracy	choroby	urlopu	strejku	innego			razem	choroby	urlopu	strejku	innego		razem					
1	2209	888	242	—	26 382	27 512	29 721	4262	490	210	—	14 596	15 296	19 558	6 471	1 378	452	—	40 978	42 808	49 279				
2	26 339	996	528	—	1 595	3 119	29 458	17 940	524	378	—	794	1 696	19 636	44 279	1 520	906	—	2 389	4 815	49 094				
3	2 539	975	415	25 430	218	27 038	29 577	5 779	521	326	12 854	87	13 788	19 567	8 318	1 496	741	38 284	305	40 826	49 144				
4	1 857	992	420	26 166	194	27 772	29 629	5 001	524	320	13 568	89	14 501	19 502	6 858	1 516	740	39 734	283	42 273	49 131				
5	1 292	912	404	26 864	251	28 431	29 723	3 325	498	282	14 325	984	16 089	19 414	4 617	1 410	686	41 189	1 235	44 520	49 137				
6	1 833	1 023	427	26 149	190	27 789	29 622	4 999	524	308	13 606	86	14 524	19 523	6 832	1 547	735	39 755	276	42 313	49 145				
7	1 811	1 029	432	26 130	191	27 782	29 593	5 455	531	317	13 117	82	14 047	19 502	7 266	1 560	749	39 247	273	41 829	49 095				
8	1 896	1 036	390	26 182	191	27 799	29 695	5 519	526	308	13 221	80	14 135	19 654	7 415	1 562	698	39 403	271	41 934	49 349				
9	6 613	1 010	413	21 078	556	23 057	29 670	8 503	521	309	10 125	171	11 126	19 629	15 116	1 531	722	31 203	727	34 183	49 299				
10	22 414	1 034	436	443	5 192	7 105	29 519	16 842	550	349	176	1 868	2 943	19 785	39 256	1 584	785	619	7 060	10 048	49 304				
11	25 083	1 027	466	—	2 919	4 412	29 495	17 611	557	375	—	1 194	2 126	19 737	42 694	1 584	841	—	4 113	6 538	49 232				
12	2 908	888	327	—	25 444	26 659	29 567	4 920	514	235	—	13 938	14 687	19 607	7 828	1 402	562	—	39 382	41 346	49 174				
13	26 426	971	450	—	1 655	3 076	29 502	17 971	525	346	—	854	1 725	19 696	44 397	1 496	796	—	2 509	4 801	49 198				
14	26 775	967	460	—	1 297	2 724	29 499	18 088	517	354	—	752	1 623	19 711	44 863	1 484	814	—	2 049	4 347	49 210				
15	26 690	969	438	—	1 419	2 826	29 516	18 084	520	317	—	764	1 601	19 685	44 774	1 489	755	—	2 183	4 427	48 201				
16	26 799	980	458	—	1 406	2 844	29 643	18 032	538	335	—	820	1 693	19 725	44 831	1 518	793	—	2 226	4 537	49 368				
17	26 869	954	458	—	1 271	2 683	29 552	18 087	538	361	—	772	1 671	19 758	44 956	1 492	819	—	2 043	4 354	49 310				
18	27 005	951	462	—	1 071	2 484	29 489	18 041	526	355	—	646	1 527	19 568	45 046	1 477	817	—	1 717	4 011	49 057				
19	3 501	819	299	—	25 106	26 224	29 725	5 736	486	218	—	12 897	13 601	19 337	9 237	1 305	517	—	38 003	39 825	49 062				
20	26 500	990	485	—	1 582	3 057	29 557	17 895	533	360	—	763	1 656	19 551	44 395	1 523	845	—	2 345	4 713	49 108				
21	26 959	967	468	—	1 183	2 618	29 577	18 140	530	360	—	664	1 554	19 694	45 099	1 497	828	—	1 847	4 172	49 271				
22	27 218	971	445	—	970	2 386	29 604	18 210	536	347	—	555	1 438	19 648	45 428	1 507	792	—	1 525	3 824	49 252				
23	27 374	941	429	—	859	2 229	29 603	18 187	541	332	—	591	1 464	19 651	45 561	1 482	761	—	1 450	3 693	49 254				
24	27 430	944	415	—	865	2 224	29 654	18 278	545	324	—	551	1 420	19 698	45 708	1 489	739	—	1 416	3 644	49 352				
25	25 635	927	406	—	2 666	3 999	29 634	17 194	544	321	—	1 655	2 520	19 714	42 829	1 471	727	—	4 321	6 519	49 348				
26	3 272	874	286	—	25 329	26 489	29 761	5 480	529	216	—	13 355	14 100	19 580	8 752	1 403	502	—	38 684	40 589	49 341				
27	26 987	957	386	—	1 353	2 696	29 683	17 875	530	336	—	862	1 728	19 603	44 862	1 487	722	—	2 215	4 424	49 286				
28	27 246	880	437	—	1 237	2 554	29 800	18 021	534	303	—	698	1 535	19 556	45 267	1 414	740	—	1 935	4 089	49 356				
29	27 360	968	260	—	1 147	2 375	29 735	18 052	532	272	—	754	1 558	19 610	45 412	1 500	532	—	1 901	3 933	49 345				
30	27 453	946	200	—	1 188	2 334	29 787	17 994	536	211	—	780	1 527	19 521	45 447	1 482	411	—	1 968	3 861	49 308				

Węgiel kamienny.

Zagłębie Krakowskie.

D z i e Ń	L i c z b a r o b o t n i k ó w														R A Z E M									
	N a d o l e							N a p o w i e r z c h n i																
	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem			
		choroby	urlopu	strejku	innego	razem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem				
1	619	543	156	—	7 894	8 593	9 212	1 274	153	72	—	4 151	4 376	5 650	1 893	696	228	—	12 045	12 969	14 862			
2	8 013	541	147	—	524	1 212	9 225	5 300	147	66	—	148	361	5 661	13 313	688	213	—	672	1 573	14 886			
3	5 483	567	126	2 795	255	3 743	9 226	4 875	160	57	484	76	777	5 652	10 358	727	183	3 279	331	4 520	14 878			
4	2 746	583	77	5 649	170	6 479	9 225	3 255	149	36	2 145	83	2 413	5 668	6 001	732	113	7 794	253	8 892	14 893			
5	356	578	75	7 586	641	8 880	9 236	1 094	149	33	3 986	395	4 563	5 657	1 450	727	108	11 572	1 036	13 443	14 893			
6	916	592	87	7 611	15	8 305	9 221	2 333	144	31	3 133	10	3 318	5 651	3 249	736	118	10 744	25	11 623	14 872			
7	988	572	85	7 543	10	8 210	9 198	2 528	146	50	2 902	13	3 111	5 639	3 516	718	135	10 445	23	11 321	14 837			
8	1 143	578	84	7 344	44	8 050	9 193	2 709	163	35	2 729	23	2 950	5 659	3 852	741	119	10 073	67	11 000	14 852			
9	3 318	599	95	5 162	37	5 893	9 211	3 922	164	41	1 486	44	1 735	5 657	7 240	763	136	6 648	81	7 628	14 868			
10	6 420	543	116	1 252	875	2 786	9 206	4 867	164	56	326	243	789	5 656	11 287	707	172	1 578	1 118	3 575	14 862			
11	7 494	505	114	154	933	1 706	9 200	5 204	164	52	42	183	441	5 645	12 698	669	166	196	1 116	2 147	14 845			
12	932	505	114	47	7 602	8 268	9 200	1 379	160	50	17	4 039	4 266	5 645	2 311	665	164	64	11 641	12 534	14 845			
13	8 063	438	102	—	606	1 146	9 209	5 269	161	56	—	164	381	5 650	13 332	599	158	—	770	1 527	14 859			
14	8 231	399	128	—	448	975	9 206	5 297	159	52	—	141	352	5 649	13 528	558	180	—	589	1 327	14 855			
15	8 323	418	105	—	380	903	9 226	5 286	146	45	—	156	347	5 633	13 609	564	150	—	536	1 250	14 859			
16	8 312	414	100	—	376	890	9 202	5 269	155	51	—	145	351	5 620	13 581	569	151	—	521	1 241	14 822			
17	8 346	429	95	—	336	860	9 206	5 293	166	55	—	120	341	5 634	13 639	595	150	—	456	1 201	14 840			
18	7 418	427	113	—	1 246	1 786	9 204	5 253	157	66	—	249	472	5 725	12 671	584	179	—	1 495	2 258	14 929			
19	704	426	113	—	7 949	8 488	9 192	1 346	154	64	—	4 165	4 383	5 729	2 050	580	177	—	12 114	12 871	14 921			
20	7 600	424	137	—	1 037	1 598	9 198	5 132	149	90	—	263	502	5 634	12 732	573	227	—	1 300	2 100	14 832			
21	7 899	427	135	—	730	1 292	9 191	5 081	156	79	—	316	551	5 632	12 980	583	214	—	1 046	1 843	14 823			
22	8 093	422	117	—	583	1 122	9 215	5 256	164	79	—	127	370	5 626	13 349	586	196	—	710	1 492	14 841			
23	8 238	428	104	—	435	967	9 205	5 277	162	87	—	120	369	5 646	13 515	590	191	—	555	1 336	14 851			
24	8 330	429	101	—	360	890	9 220	5 294	170	73	—	92	335	5 629	13 624	599	174	—	452	1 225	14 849			
25	7 673	413	103	—	1 037	1 553	9 226	5 049	173	79	—	328	580	5 629	12 722	586	182	—	1 365	2 133	14 855			
26	867	412	103	—	7 904	8 419	9 226	1 344	168	71	—	4 046	4 285	5 629	2 151	580	174	—	11 950	12 704	14 855			
27	8 060	389	108	—	648	1 145	9 205	5 149	166	66	—	248	480	5 629	13 209	555	174	—	896	1 625	14 834			
28	8 299	391	109	—	421	921	9 220	5 203	156	73	—	164	393	5 596	13 502	547	182	—	585	1 314	14 816			
29	8 383	391	104	—	366	861	9 244	5 243	161	64	—	124	349	5 592	13 626	552	168	—	490	1 210	14 836			
30	8 306	384	101	—	455	940	9 246	5 251	163	57	—	137	357	5 608	13 557	547	158	—	592	1 297	14 854			

Węgiel kamienny.

Wszystkie okręgi.

D z i e ń	L i c z b a r o b o t n i k ó w															R A Z E M						
	N a d o l e							N a p o w i e r z c h n i														
	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	
		choroby	urlopu	strejku	innego	razem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem		
1	2 828	1 431	398	—	34 276	36 105	38 933	5 536	643	282	—	18 747	19 672	25 208	8 364	2 074	680	—	53 023	55 777	64 141	
2	34 352	1 537	675	—	2 119	4 331	38 683	23 240	671	444	—	942	2 057	25 297	57 592	2 208	1 119	—	3 061	6 388	63 980	
3	8 022	1 542	541	28 225	473	30 781	38 803	10 654	681	383	13 338	163	14 565	25 219	18 676	2 223	924	41 563	636	45 346	64 022	
4	4 603	1 575	497	31 815	364	34 251	38 854	8 256	673	356	15 713	172	16 914	25 170	12 859	2 248	853	47 528	536	51 165	64 024	
5	1 648	1 490	479	34 450	892	37 311	38 959	4 419	647	315	18 311	1 379	20 652	25 071	6 067	2 137	794	52 761	2 271	57 963	64 030	
6	2 749	1 615	514	33 760	205	36 094	38 843	7 332	668	339	16 739	96	17 842	25 174	10 081	2 283	853	50 499	301	53 936	64 017	
7	2 799	1 601	517	33 673	201	35 992	38 791	7 983	677	367	16 019	95	17 158	25 141	10 782	2 278	884	49 692	296	53 150	63 932	
8	3 039	1 614	474	33 526	235	35 849	38 888	8 228	689	343	15 950	103	17 085	25 313	11 267	2 303	817	49 476	338	52 934	64 201	
9	9 931	1 609	508	26 240	593	28 950	38 881	12 425	685	350	11 611	215	12 861	25 286	22 356	2 294	858	37 851	808	41 811	64 167	
10	28 834	1 577	552	1 695	6 067	9 891	38 725	21 709	714	405	502	2 111	3 732	25 441	50 543	2 291	957	2 197	8 178	13 623	64 166	
11	32 577	1 532	580	154	3 852	6 118	38 695	22 815	721	427	42	1 377	2 567	25 382	55 392	2 253	1 007	106	5 229	8 685	64 077	
12	3 840	1 393	441	47	33 046	34 927	38 767	6 299	674	285	17	17 977	18 953	25 252	10 139	2 067	726	64	51 023	53 880	64 019	
13	34 489	1 409	552	—	2 261	4 222	38 711	23 240	686	402	—	1 018	2 106	25 346	57 729	2 095	954	—	3 279	6 328	64 057	
14	35 006	1 366	588	—	1 745	3 699	38 705	23 385	676	406	—	893	1 975	25 360	58 391	2 042	994	—	2 638	5 674	64 063	
15	35 013	1 387	543	—	1 799	3 729	38 742	23 370	666	362	—	920	1 948	25 318	58 383	2 053	905	—	2 719	5 677	64 060	
16	35 111	1 394	558	—	1 782	3 734	38 845	23 301	693	386	—	965	2 044	25 345	58 412	2 087	944	—	2 747	5 778	64 190	
17	35 215	1 383	553	—	1 607	3 543	38 758	23 380	704	416	—	892	2 012	25 392	58 595	2 087	969	—	2 499	5 555	64 150	
18	34 423	1 378	575	—	2 317	4 270	38 693	23 294	683	421	—	895	1 999	25 293	57 717	2 061	996	—	3 212	6 269	63 988	
19	4 205	1 245	412	—	33 055	34 712	38 917	7 082	640	282	—	17 062	17 984	25 066	11 287	1 885	694	—	50 117	52 696	63 983	
20	34 100	1 414	622	—	2 619	4 655	38 755	23 027	682	450	—	1 026	2 158	25 185	57 127	2 096	1 072	—	3 645	6 813	63 940	
21	34 858	1 394	603	—	1 913	3 910	38 768	23 221	686	439	—	980	2 105	25 326	58 079	2 080	1 042	—	2 893	6 015	64 094	
22	35 311	1 393	562	—	1 553	3 508	38 819	23 466	700	426	—	682	1 808	25 274	58 777	2 093	988	—	2 235	5 316	64 093	
23	35 612	1 369	533	—	1 294	3 196	38 808	23 464	703	419	—	711	1 833	25 297	59 076	2 072	952	—	2 005	5 029	64 103	
24	35 760	1 373	516	—	1 225	3 114	38 874	23 572	715	397	—	643	1 755	25 327	59 332	2 088	913	—	1 868	4 869	64 201	
25	33 308	1 340	509	—	3 703	5 552	38 860	22 243	717	400	—	1 983	3 100	25 343	55 551	2 057	909	—	5 686	8 652	64 208	
26	4 079	1 286	389	—	33 233	34 908	38 987	6 824	697	287	—	17 401	18 385	25 209	10 903	1 983	676	—	50 634	53 293	64 190	
27	35 047	1 346	494	—	2 001	3 841	38 888	23 024	696	402	—	1 110	2 208	25 232	58 071	2 042	896	—	3 111	6 049	64 12	
28	35 545	1 271	546	—	1 658	3 475	39 020	23 224	690	376	—	862	1 928	25 152	58 769	1 961	922	—	2 520	5 403	64 17	
29	35 743	1 359	364	—	1 513	3 236	38 979	23 295	693	336	—	878	1 907	25 202	59 038	2 052	700	—	2 391	5 143	64 18	
30	35 759	1 330	301	—	1 643	3 274	39 033	23 245	699	268	—	917	1 884	25 129	59 004	2 029	569	—	2 560	5 158	64 16	

Węgiel brunatny.

Zagłębie Dąbrowskie.

D z i e Ń	L i c z b a r o b o t n i k ó w														R A Z E M						
	N a d o l e							N a p o w i e r z c h n i													
	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem
		choroby	urlopu	strejku	innego	razem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem	
1	11	31	13	—	746	790	801	138	35	18	—	663	716	854	149	66	31	—	1 409	1 506	1 655
2	359	33	14	—	395	442	801	519	35	19	—	290	344	863	878	68	33	—	685	786	1 664
3	720	38	12	—	32	82	802	775	36	20	—	24	80	855	1 495	74	32	—	56	162	1 657
4	748	38	12	—	26	76	824	785	34	19	—	20	73	858	1 533	72	31	—	46	149	1 682
5	17	38	12	—	767	817	834	142	34	13	—	659	706	848	159	72	25	—	1 426	1 523	1 682
6	730	41	10	—	37	88	818	768	34	19	—	37	90	858	1 498	75	29	—	74	178	1 676
7	738	41	10	—	27	78	816	789	33	16	—	36	85	874	1 527	74	26	—	63	163	1 690
8	768	37	10	—	21	68	836	804	29	19	—	21	69	873	1 572	66	29	—	42	137	1 709
9	702	43	10	72	22	147	849	787	33	18	14	15	80	867	1 489	76	28	86	37	227	1 716
10	743	42	5	—	41	88	831	805	30	13	—	46	89	894	1 548	72	18	—	87	177	1 725
11	775	42	10	—	27	79	854	815	28	10	—	20	58	873	1 590	70	20	—	47	137	1 727
12	5	42	13	—	800	855	860	142	32	18	—	675	725	867	147	74	31	—	1 475	1 580	1 727
13	775	43	7	—	27	77	852	835	31	9	—	12	52	887	1 610	74	16	—	39	129	1 739
14	775	37	12	—	34	83	858	829	26	10	—	22	58	887	1 604	63	22	—	56	141	1 745
15	762	37	7	—	50	94	856	844	27	9	—	26	62	906	1 606	64	16	—	76	156	1 762
16	749	39	12	—	45	96	845	829	31	14	—	29	74	903	1 578	70	26	—	74	170	1 748
17	762	40	7	—	37	84	846	827	31	15	—	19	65	892	1 589	71	22	—	56	149	1 738
18	752	43	12	—	30	85	837	834	28	15	—	23	66	900	1 586	71	27	—	53	151	1 737
19	5	43	12	—	770	825	830	144	28	15	—	715	758	902	149	71	27	—	1 485	1 583	1 732
20	723	45	12	—	45	102	825	819	31	14	—	26	71	890	1 542	76	26	—	71	173	1 715
21	731	45	13	—	36	94	825	818	29	17	—	23	69	887	1 549	74	30	—	59	163	1 712
22	765	42	8	—	33	83	848	839	34	13	—	19	66	905	1 604	76	21	—	52	149	1 753
23	785	41	10	—	24	75	860	852	33	14	—	10	57	909	1 637	74	24	—	34	132	1 769
24	794	40	9	—	24	73	867	857	35	8	—	12	55	912	1 651	75	17	—	36	128	1 779
25	767	43	9	—	52	104	871	841	33	13	—	24	70	911	1 608	76	22	—	76	174	1 782
26	9	43	9	—	810	862	871	155	33	13	—	710	756	911	164	76	22	—	1 520	1 618	1 782
27	721	47	7	—	88	142	863	801	30	10	—	57	97	898	1 522	77	17	—	145	239	1 761
28	758	40	6	—	50	96	854	751	35	10	—	27	72	823	1 509	75	16	—	77	168	1 677
29	787	34	6	—	47	87	874	820	36	10	—	23	69	889	1 607	70	16	—	70	156	1 763
30	786	35	5	—	48	88	874	829	36	10	—	13	59	888	1 615	71	15	—	61	147	1 762

Węgiel kamienny i brunatny.

Wszystkie okręgi.

D z i e ń	L i c z b a r o b o t n i k ó w														R A Z E M						
	N a d o l e							N a p o w i e r z c h n i													
	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem	Przybyłych do pracy	Nieprzybyłych do pracy z powodu					Ogółem
		choroby	urlopu	strejku	innego	razem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem	
1	2 839	1 462	411	—	35 022	36 895	39 734	5 674	678	300	—	19 410	20 388	26 062	8 513	2 140	711	—	54 432	57 283	65 796
2	34 711	1 570	689	—	2 514	4 773	39 484	23 759	706	463	—	1 232	2 401	26 160	58 470	2 276	1 152	—	3 746	7 174	65 644
3	8 742	1 580	553	28 225	505	30 863	39 605	11 429	717	403	13 338	187	14 645	26 074	20 171	2 297	956	41 563	692	45 508	65 679
4	5 351	1 613	509	31 815	390	34 327	39 678	9 041	707	375	15 713	192	16 987	26 028	14 392	2 320	884	47 528	582	51 314	65 706
5	1 665	1 528	491	34 450	1 659	38 128	39 793	4 561	681	328	18 311	2 038	21 358	25 919	6 226	2 209	819	52 761	3 697	59 486	65 712
6	3 479	1 656	524	33 760	242	36 182	39 661	8 100	702	358	16 739	133	17 932	26 032	11 579	2 358	882	50 499	375	54 114	65 693
7	3 537	1 642	527	33 673	228	36 070	39 607	8 772	710	383	16 019	131	17 243	26 015	12 309	2 352	910	49 692	359	53 313	65 622
8	3 807	1 651	484	33 526	256	35 917	39 724	9 032	718	362	15 950	124	17 154	26 186	12 839	2 369	846	39 476	380	53 071	65 910
9	10 633	1 652	518	26 312	615	29 097	39 730	13 212	718	368	11 625	230	12 941	26 153	23 845	2 370	886	37 937	845	42 038	65 883
10	29 577	1 619	557	1 695	6 108	9 979	39 556	22 514	744	418	502	2 157	3 821	26 335	52 091	2 363	975	2 197	8 265	13 800	65 891
11	33 352	1 574	590	154	3 879	6 197	39 549	23 630	749	437	42	1 397	2 625	26 255	56 982	2 323	1 027	196	5 276	8 822	65 804
12	3 845	1 435	454	47	33 846	35 782	39 627	6 441	706	303	17	18 652	19 678	26 119	10 286	2 141	757	64	52 498	55 460	65 746
13	35 264	1 452	559	—	2 288	4 299	39 563	24 075	717	411	—	1 030	2 158	26 233	59 339	2 169	970	—	3 318	6 457	65 796
14	35 781	1 403	600	—	1 779	3 782	39 563	24 214	702	416	—	915	2 033	26 247	59 995	2 105	1 016	—	2 694	5 815	65 810
15	35 775	1 424	550	—	1 849	3 823	39 598	24 214	693	371	—	946	2 010	26 224	59 989	2 117	921	—	2 795	5 833	65 822
16	35 860	1 433	570	—	1 827	3 830	39 690	24 130	724	400	—	994	2 118	26 248	59 990	2 157	970	—	2 821	5 948	65 938
17	35 977	1 423	560	—	1 644	3 627	39 604	24 207	735	431	—	911	2 077	26 284	60 184	2 158	991	—	2 555	5 704	65 888
18	85 175	1 421	587	—	2 347	4 355	39 530	24 128	711	436	—	918	2 065	26 193	59 303	2 132	1 023	—	3 265	6 420	65 723
19	4 210	1 288	424	—	33 825	35 537	39 747	7 226	668	297	—	17 777	18 742	25 968	11 436	1 956	721	—	51 602	54 279	65 715
20	34 823	1 459	634	—	2 664	4 757	39 580	23 846	713	464	—	1 052	2 229	26 075	58 669	2 172	1 098	—	3 716	6 986	65 655
21	35 589	1 439	616	—	1 949	4 004	39 593	24 039	715	456	—	1 003	2 174	26 213	59 628	2 154	1 072	—	2 952	6 178	65 806
22	36 076	1 435	570	—	1 586	3 591	39 667	24 305	734	439	—	701	1 874	26 179	60 381	2 169	1 009	—	2 287	5 465	65 846
23	36 397	1 410	543	—	1 318	3 271	39 668	24 316	736	433	—	721	1 890	26 206	60 713	2 146	976	—	2 039	5 161	65 874
24	36 554	1 413	525	—	1 249	3 187	39 741	24 429	750	405	—	655	1 810	26 239	60 983	2 163	930	—	1 904	4 997	65 980
25	34 075	1 383	518	—	3 755	5 656	39 731	23 084	750	413	—	2 007	3 170	26 254	57 159	2 133	931	—	5 762	8 826	65 955
26	4 088	1 329	398	—	34 043	35 770	39 858	6 979	730	300	—	18 111	19 141	26 120	11 067	2 059	698	—	52 154	54 911	65 978
27	35 768	1 393	501	—	2 089	3 983	39 751	23 825	726	412	—	1 167	2 305	26 130	59 593	2 119	913	—	3 256	6 288	65 881
28	36 303	1 311	552	—	1 708	3 571	39 874	23 975	725	386	—	889	2 000	25 975	60 278	2 036	938	—	2 597	5 571	65 849
29	36 530	1 393	370	—	1 560	3 323	39 853	24 115	729	346	—	901	1 976	26 091	60 645	2 122	716	—	2 461	5 299	65 944
30	36 545	1 365	306	—	1 691	2 362	39 907	24 074	735	278	—	930	1 943	26 017	60 619	2 100	584	—	2 621	5 305	65 924

Dane o uczęszczaniu robotników do pracy w kopalniach węgla kamiennego w listopadzie r. 1922-go.

Zagłębie Dąbrowskie.								Zagłębie Krakowskie.								R a z e m							
Z liczby ogólnej zatrudnionych robotników.																							
Dzień	Przybyło do pracy	Nie przybyło do pracy z powodu						Dzień	Przybyło do pracy	Nie przybyło do pracy z powodu						Dzień	Przybyło do pracy	Nie przybyło do pracy z powodu					
		choroby	urlopu	strejku	innego	razem	ogółem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem	ogółem			choroby	urlopu	strejku	innego	razem	ogółem
O D S E T K I																							
1	13	3	1	—	83	87	100	1	13	5	1	—	81	87	100	1	13	3	1	—	83	87	100
2	90	3	2	—	5	10	100	2	89	5	1	—	5	11	100	2	90	3	2	—	5	10	100
3	17	3	1	71	8	83	100	3	70	5	1	22	2	30	100	3	29	3	2	65	1	71	100
4	14	3	1	81	1	86	100	4	40	5	1	52	2	60	100	4	20	4	1	74	1	80	100
5	9	3	1	84	3	91	100	5	10	5	1	77	7	90	100	5	9	3	1	83	4	91	100
6	14	3	1	81	1	86	100	6	22	5	1	72	—	78	100	6	16	3	1	79	1	84	100
7	15	3	1	80	1	85	100	7	24	5	1	70	—	76	100	7	17	3	1	78	1	83	100
8	15	3	1	80	1	85	100	8	26	5	1	68	—	74	100	8	18	3	1	77	1	82	100
9	31	3	1	63	2	69	100	9	49	5	1	45	—	51	100	9	35	4	1	59	1	65	100
10	80	3	2	1	14	20	100	10	76	5	1	11	7	24	100	10	79	4	1	3	13	21	100
11	87	3	2	—	8	13	100	11	86	5	1	1	7	14	100	11	87	3	2	—	8	13	100
12	16	3	1	—	80	84	100	12	16	5	1	—	78	84	100	12	16	3	1	—	80	84	100
13	90	3	2	—	5	10	100	13	90	4	1	—	5	10	100	13	90	3	2	—	5	10	100
14	91	3	2	—	4	9	100	14	91	4	1	—	4	9	100	14	91	3	2	—	4	9	100
15	91	3	2	—	4	9	100	15	92	4	1	—	3	8	100	15	91	3	2	—	4	9	100
16	91	3	2	—	4	9	100	16	92	4	1	—	3	8	100	16	91	3	2	—	4	9	100
17	91	3	2	—	4	9	100	17	92	4	1	—	3	8	100	17	91	3	2	—	4	9	100
18	92	3	2	—	3	8	100	18	85	4	1	—	10	15	100	18	90	3	2	—	5	10	100
19	19	3	1	—	77	81	100	19	14	4	1	—	81	86	100	19	18	3	1	—	78	82	100
20	90	3	2	—	5	10	100	20	86	4	1	—	9	14	100	20	89	3	2	—	6	11	100
21	91	3	2	—	4	9	100	21	88	4	1	—	7	12	100	21	91	3	2	—	4	9	100
22	92	3	2	—	3	8	100	22	90	4	1	—	5	10	100	22	92	3	2	—	3	8	100
23	92	3	2	—	3	8	100	23	91	4	1	—	4	9	100	23	92	3	2	—	3	8	100
24	93	3	1	—	3	7	100	24	92	4	1	—	3	8	100	24	92	3	2	—	3	8	100
25	87	3	1	—	9	13	100	25	86	4	1	—	9	14	100	25	87	3	1	—	9	13	100
26	18	3	1	—	78	82	100	26	14	4	1	—	81	86	100	26	17	3	1	—	79	83	100
27	91	3	1	—	5	9	100	27	89	4	1	—	6	11	100	27	91	3	1	—	5	9	100
28	92	3	1	—	4	8	100	28	91	4	1	—	4	9	100	28	92	3	1	—	4	8	100
29	92	3	1	—	4	8	100	29	92	4	1	—	3	8	100	29	92	3	1	—	4	8	100
30	92	3	1	—	4	8	100	30	91	4	1	—	4	9	100	30	92	3	1	—	4	8	100

R. P.

**Liczba dniówek opuszczonych przez robotników
w większych kopalniach węgla kamiennego w zagłębiu Dąbrowskiem
w półroczu pierwszym r. 1922-go.**

Liczba dniówek opuszczonych z powodu:	Styczeń						Luty					
	Na dole	Stosunek do odrobionych dniówek na dole	Na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek na powierzchni	Razem na dole i na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek ogólnych	Na dole	Stosunek do odrobionych dniówek na dole	Na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek na powierzchni	Razem na dole i na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek ogólnych
choroby	23 173	4	14 167	4	37 340	4	22 443	5	14 669	4	37 112	4
urlopów płatnych	8 224	2	5 482	1	13 706	1	10 634	2	7 881	2	18 515	2
dniówek zwolnionych (mel- dowanych)	11 940	2	4 379	1	16 319	2	9 799	2	3 960	1	13 759	2
strajków	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
nieusprawiedliwionego	11 125	2	5 178	1	16 303	2	14 871	3	6 911	2	21 782	3
niezależnego od robotników	115	—	93	—	208	—	—	—	—	—	—	—
razem	54 577	10	29 299	7	83 876	9	57 747	12	33 421	9	91 168	11

Liczba dniówek opuszczonych z powodu:	Marzec						Kwiecień					
	Na dole	Stosunek do odrobionych dniówek na dole	Na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek na powierzchni	Razem na dole i na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek ogólnych	Na dole	Stosunek do odrobionych dniówek na dole	Na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek na powierzchni	Razem na dole i na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek ogólnych
choroby	23 469	4	11 788	3	35 257	3	16 764	4	6 976	2	23 740	3
urlopów płatnych	11 783	2	8 082	2	19 865	2	13 135	3	9 170	2	22 305	3
dniówek zwolnionych (mel- dowanych)	9 882	2	4 233	1	14 120	1	1 080	—	478	—	1 558	—
strajków	—	—	—	—	—	—	18 977	4	8 714	2	27 691	3
nieusprawiedliwionego	12 609	2	6 506	2	19 115	2	12 263	3	5 631	2	17 894	2
niezależnego od robotników	—	—	67	—	67	—	559	—	180	—	739	—
razem	57 743	10	30 681	7	88 424	9	62 778	14	31 149	8	93 927	11

Liczba dniówek opuszczonych z powodu:	Maj						Czerwiec					
	Na dole	Stosunek do odrobionych dniówek na dole	Na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek na powierzchni	Razem na dole i na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek ogólnych	Na dole	Stosunek do odrobionych dniówek na dole	Na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek na powierzchni	Razem na dole i na powierzchni	Stosunek do odrobionych dniówek ogólnych
choroby	17 839	3	8 848	2	26 687	3	21 027	4	10 710	3	31 737	3
urlopów płatnych	15 667	3	9 719	2	25 386	3	17 372	3	11 142	3	28 514	3
dniówek zwolnionych (mel- dowanych)	989	—	380	—	1 369	—	1 169	—	532	—	1 701	—
strajków	30 863	6	15 138	4	46 001	5	—	—	—	—	—	—
nieusprawiedliwionego	9 647	2	4 214	1	13 861	2	16 135	3	7 287	2	23 422	3
niezależnego od robotników	—	—	—	—	—	—	32	—	18	—	50	—
razem	75 005	15	38 299	2	113 304	12	55 735	11	29 689	7	85 424	9

Średnia wartość świadczeń pieniężnych i w naturze w kopalniach węgla w Polsce w lipcu r. 1922-go.

Węgiel kamienny.		Kopalnie większe.		Zagłębie Dąbrowskie.	
R o d z a j ś w i a d c z e n i a		L i p i e c		Od początku roku do d.31-go lipca	
		Wartość ogólna świadczeń	Średnia wartość świadczeń na jednego robotnika i jedną dniówkę	Wartość ogólna świadczeń	Średnia wartość świadczeń na jednego robotnika i jedną dniówkę
		M a r k i			
Premje		49 725 041	48	311 611 458	48
Urlopy płatne		66 129 579	64	258 073 353	40
Dodatki dla rodziny i dla dzieci		13 356 402	13	86 102 840	13
Wartość mieszkania		6 885 219	7	23 384 551	4
Wartość innych świadczeń w naturze		253 585 757	246	1 657 910 698	258
Inne		43 635 952	42	167 331 686	26
Razem wszystkie świadczenia		433 317 950	420	2 504 414 586	389

Węgiel kamienny.		Kopalnie mniejsze.		Zagłębie Dąbrowskie.	
Premje		5 225 151	28	37 016 706	31
Urlopy płatne		6 288 267	33	20 030 591	17
Dodatki dla rodziny i dla dzieci		3 072 240	16	16 347 026	14
Wartość mieszkania		380 620	2	1 208 502	1
Wartość innych świadczeń w naturze		26 750 834	141	152 934 169	130
Inne		470 785	2	5 274 018	4
Razem wszystkie świadczenia		42 187 897	223	232 811 012	198

Węgiel kamienny.		Zagłębie Krakowskie.			
Premje		13 613 929	43	97 068 701	46
Urlopy płatne		23 683 228	75	100 616 259	48
Dodatki dla rodziny i dla dzieci		2 754 975	9	17 879 303	8
Wartość mieszkania		553 960	2	1 025 660	1
Wartość innych świadczeń w naturze		51 855 546	165	439 376 694	208
Inne		3 762 701	12	28 911 516	14
Razem wszystkie świadczenia		96 224 339	305	684 878 133	325

Węgiel brunatny.		Zagłębie Dąbrowskie.			
Premje		76 954	2	256 955	1
Urlopy płatne		1 062 498	33	5 378 195	22
Dodatki dla rodziny i dla dzieci		—	—	92 720	—
Wartość mieszkania		109 495	3	473 438	2
Wartość innych świadczeń w naturze		4 460 566	141	36 459 940	149
Inne		392 711	12	3 205 129	13
Razem wszystkie świadczenia		6 102 224	192	45 866 377	187

Średnia wartość świadczeń pieniężnych i w naturze w kopalniach węgla w Polsce w sierpniu r. 1922-go.

Węgiel kamienny.	Kopalnie większe.	Zagłębie Dąbrowskie.			
		Sierpień		Od początku roku do d. 31-go sierpnia	
R o d z a j ś w i a d c z e n i a		Wartość ogólna świadczeń	Średnia wartość świadczeń na jednego robotnika i jedną dniówkę	Wartość ogólna świadczeń	Średnia wartość świadczeń na jednego robotnika i jedną dniówkę
		M a r k i			
Premje		50 503 947	48	362 115 405	48
Urlopy płatne		72 638 436	69	330 711 789	44
Dodatki dla rodziny i dla dzieci		13 503 709	13	99 606 549	13
Wartość mieszkania		3 340 750	3	26 725 301	4
Wartość innych świadczeń w naturze		270 361 908	258	1 928 272 606	258
Inne		56 893 188	54	224 224 874	30
Razem wszystkie świadczenia		467 241 938	445	2 971 656 524	397

Węgiel kamienny.	Kopalnie mniejsze.	Zagłębie Dąbrowskie.			
Premje		5 371 060	28	42 387 766	31
Urlopy płatne		5 338 307	28	25 368 898	19
Dodatki dla rodziny i dla dzieci		2 960 453	16	19 307 479	14
Wartość mieszkania		336 740	2	1 545 242	1
Wartość innych świadczeń w naturze		29 045 446	153	181 979 615	133
Inne		604 232	3	5 878 250	4
Razem wszystkie świadczenia		43 656 238	230	276 467 250	202

Węgiel kamienny.	Zagłębie Krakowskie.			
Premje	13 684 228	45	110 752 929	46
Urlopy płatne	54 795 658	179	155 411 917	64
Dodatki dla rodziny i dla dzieci	2 663 911	9	20 543 214	8
Wartość mieszkania	615 087	2	1 640 747	1
Wartość innych świadczeń w naturze	99 778 097	326	539 154 791	223
Inne	4 666 110	15	33 577 626	14
Razem wszystkie świadczenia	176 203 091	575	861 081 224	357

Węgiel brunatny.	Zagłębie Dąbrowskie.			
Premje	76 511	2	333 466	1
Urlopy płatne	1 054 067	29	6 432 262	23
Dodatki dla rodziny i dla dzieci	—	—	92 720	—
Wartość mieszkania	104 680	3	578 118	2
Wartość innych świadczeń w naturze	4 892 130	136	41 352 070	147
Inne	493 617	14	3 698 746	13
Razem wszystkie świadczenia	6 621 005	184	52 487 382	187

Wyniki podstawiania wagonów
przez koleje żelazne
na kopalnie węgla w Polsce
w miesiącu listopadzie r. 1922-go.

Zagłębie Dąbrowskie.

Poszczególne kopalnie

Wysyłka węgla w granicach Polski.

Nazwa kopalni	Liczba dni roboczych	Przypadało z podziału	Odwołano	Należało podstawić	Koleje żelazne podstawiały	Zwrócono uszkodzonych i nieodpowiednich	Koleje żelazne podstawiały zdalnych			W porównaniu z tem, co należało, kolej żelazna podstawiała				Wysłano kolejami żelaznymi w Polsce
							Wogóle	Na dzień roboczy	Na dzień kalendaryzowy	Więcej		Mniej		
										Wagonów	%	Wagonów	%	
W a g o n ó w										%	Wagonów	%	Wagonów	
Węgiel kamienny														
Okrąg Dąbrowski														
Jerzy	19	2 488	714	1 774	1 204	—	1 204	64	40	—	—	550	31	1 204
Modrzejów	19	495	135	360	380	—	380	20	13	—	—	—	—	380
Władysław	19	1 440	342	1 098	1 069	17	1 052	56	35	—	—	46	4	1 039
Jadwiga		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ignacy	21	955	247	708	629	2	627	30	21	—	—	81	11	638
Wiktor	19	2 596	666	1 930	2 051	10	2 041	107	68	111	6	—	—	2 031
Saturn	20	3 868	858	3 010	2 542	12	2 530	127	84	—	—	480	16	2 426
Jowisz	21	2 331	517	1 814	1 630	—	1 630	80	54	—	—	184	10	1 350
Mars	17	202	96	106	100	—	100	6	3	—	—	6	6	95
Kazimierz	19	3 128	840	2 288	1 342	—	1 342	74	45	—	—	—	—	1 342
Juljusz	19	—	—	—	1 197	—	1 197	64	40	251	11	—	—	1 197
Feliks	19	198	53	145	100	—	100	7	3	—	—	45	31	100
Hrabia Renard	20	3 649	1 049	2 600	2 273	14	2 259	116	75	—	—	341	13	2 225
Strzyżowice		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paryż	20	3 016	794	2 222	2 175	—	2 175	111	72	—	—	47	2	2 167
Koszelew	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Czeladź	20	3 332	683	2 649	2 389	19	2 370	119	79	—	—	279	11	2 408
Grodziec II	18	2 186	765	1 421	1 342	—	1 342	77	45	—	—	79	5	1 342
Flora	19	1 491	509	982	921	9	912	49	30	—	—	70	7	912
Reden	19	902	259	643	636	—	636	34	21	—	—	7	1	636
Antoni	20	379	80	299	313	—	313	17	10	14	5	—	—	306
Halina	19	319	94	225	195	—	195	10	6	—	—	30	13	195

Nazwa kopalni	Liczba dni roboczych	Przypadało z podziału	Odfowano	Należało podstawić	Koleje żelazne podstawiły	Zwrócono uszkodzonych i nieodpowiednich	Koleje żelazne podstawiły zdalnych			W porównaniu z tem, co należało, koleje żelazne podstawiły				Wysłano kolejami żelaznymi w Polsce
							Wogóle	Na dzień roboczy	Na dzień kalendaryzowy	Więcej		Mniej		
										0/0	wagonów	0/0	wagonów	
W a g o n ó w														
Orion	16	525	159	366	281	—	281	18	9	—	—	85	23	281
Grodziec I	19	497	179	318	250	—	250	13	8	—	—	68	21	256
Stanisław	19	409	209	200	155	—	155	8	5	—	—	45	22	155
Józef I	20	142	35	107	145	—	145	7	5	38	35	—	—	141
Wańczyków	19	276	87	189	198	—	198	11	6	9	4	—	—	198
Helena	19	133	36	97	104	—	104	6	4	7	7	—	—	104
Porąbka	11	168	117	51	25	—	25	2	1	—	—	26	51	25
Karol	19	613	150	463	239	—	239	14	8	—	—	224	48	239
Mikołaj	3	16	13	3	3	—	3	1	—	—	—	—	—	3
Alwina I	20	409	125	284	262	—	262	14	9	—	—	22	8	262
Zdzisław	17	46	13	33	34	—	34	2	1	1	3	—	—	34
Lilit	19	319	87	232	215	—	215	12	7	—	—	17	7	217
Hieronim	25	142	15	127	63	—	63	3	2	—	—	64	50	63
Alwina II	19	150	41	109	102	—	102	6	3	—	—	7	6	102
Bory	11	102	82	20	20	—	20	2	1	—	—	—	—	20
Lech	24	154	22	132	180	—	180	9	6	48	36	—	—	179
Irena	17	700	394	306	214	—	214	14	7	—	—	92	30	214
Aleksandra	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Staszyc	20	230	74	156	129	—	129	7	4	—	—	27	18	129
Józef II	19	150	36	114	84	—	84	5	3	—	—	30	26	84
Jadwiga II	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Barbara	17	76	35	41	47	—	47	3	2	6	15	—	—	47
Jarosław	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szyb Nr. 34	22	108	15	93	88	3	85	4	3	—	—	8	7	85
Tadeusz	—	142	142	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koźłataj	19	116	45	71	55	—	55	3	2	—	—	16	23	52
Psary	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wanda	19	69	37	32	36	—	36	2	1	4	12	—	—	36
Telmut	13	33	19	14	17	—	17	1	1	3	21	—	—	17
Katarzyna	22	91	20	71	48	—	48	2	2	—	—	23	33	48
Franciszek	23	92	17	75	72	—	72	3	3	—	—	3	4	72
Leszek	16	71	44	27	28	—	28	2	1	1	4	—	—	28
Batory	22	168	77	91	42	—	42	2	2	—	—	49	56	41
Wojciech	20	250	59	191	103	—	103	5	4	—	—	88	46	103
Adela	22	68	22	46	48	—	48	2	2	2	4	—	—	48
Jawor	25	96	6	90	29	—	29	1	1	—	—	61	68	29
Krystyna	13	74	48	26	18	—	18	1	1	—	—	8	31	18
Ksawery	6	8	8	—	5	—	5	1	—	5	500	—	—	5
Razem	—	39 618	11 169	28 449	25 827	86	25 741	1 354	858	500	2	3 208	11	25 328

Wszystkie kopalnie.

Zagłębie Dąbrowskie.

Wysyłka węgla w granicach Polski.

D n i e n	Przypadało z podziału	Kopalnie odwołały	Należało podstawić	Koleje żelazne pod- stawiły	W porównaniu z tem, co należało, koleje żelazne podstawiły					Wysłano kolejami że- laznymi w Polsce
					Więcej		Mniej			
					wagonów	%	wagonów	%	wagonów	
1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	12
2	1 705	180	10	1 525	1 535	12	1	—	—	1 371
3	1 705	1 638	96	67	55	—	—	12	18	55
4	1 175	1 140	97	35	38	3	9	—	—	42
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
6	1 705	1 652	98	53	40	—	—	13	25	44
7	1 705	1 638	95	67	57	—	—	10	15	56
8	1 705	1 645	97	60	53	—	—	7	11	60
9	1 705	1 283	75	422	411	—	—	11	2	364
10	1 705	369	22	1 336	1 341	5	—	—	—	1 376
11	1 175	149	13	1 026	1 067	41	4	—	—	1 088
12	—	—	—	—	15	—	—	—	—	20
13	1 705	104	6	1 601	1 686	100	6	—	—	1 549
14	1 705	145	8	1 560	1 381	—	—	179	11	1 396
15	1 705	105	6	1 600	1 348	—	—	252	16	1 379
16	1 705	100	6	1 605	1 441	—	—	164	10	1 380
17	1 705	85	5	1 620	1 308	—	—	312	19	1 252
18	1 175	70	6	1 105	1 027	—	—	78	7	1 092
19	—	—	—	—	77	—	—	—	—	96
20	1 705	89	5	1 616	1 659	120	8	—	—	1 552
21	1 705	186	11	1 519	1 480	—	—	39	2	1 421
22	1 705	158	9	1 547	1 381	—	—	166	11	1 453
23	1 705	55	3	1 650	1 555	—	—	95	6	1 513
24	1 705	76	4	1 629	1 433	—	—	196	12	1 380
25	1 175	117	10	1 058	1 030	—	—	28	2	1 052
26	—	—	—	—	23	—	—	—	—	51
27	1 705	123	7	1 582	1 410	—	—	149	9	1 358
28	1 705	109	6	1 596	1 264	—	—	332	21	1 252
29	1 705	116	7	1 589	1 060	—	—	529	33	1 150
30	1 705	110	6	1 595	1 189	—	—	406	25	1 137
Razem	40 505	11 442	28	29 063	26 366	281	1	2 978	10	25 954

Zagłębie Dąbrowskie.

Poszczególne kopalnie.

Wysyłka węgla za granicę.

Nazwa kopalni	Liczba dni roboczych	Przypadało z podziatu	Odwolano	Należało podstawić	Koleje żelazne podstawiły	Zwrócono uszkodzonych i nieodpowiednich	Koleje żelazne podstawiły zdalnych			W porównaniu z tem, co należało, kolej żelazna podstawiła		Wysłano kolejami żelaznymi zagranicę	
							Wogóle	Na dzień roboczy	Na dzień kalendaryzowy	Więcej	Mniej	wagonów	wagonów
			W	a	s	o	n	ó	w	%	%		
Jerzy	19	—	—	—	8	—	8	—	—	—	—	—	8
Władysław	19	331	78	253	—	—	—	—	—	—	—	245	97
Wiktor	19	331	80	251	—	—	—	—	—	—	—	251	100
Saturn	21	460	130	330	—	—	—	—	—	—	—	330	100
Jowisz	19	309	89	220	—	—	—	—	—	—	—	220	100
Kazimierz	19	309	89	220	—	—	—	—	—	—	—	220	100
Juljusz	19	309	89	220	—	—	—	—	—	—	—	220	100
Hrabia Renard	20	318	76	242	50	—	50	2	2	—	—	192	79
Paryż	20	260	61	199	11	—	11	1	—	—	—	188	94
Czeladź	20	260	99	161	—	—	—	—	—	—	—	161	100
Grodziec II	18	180	50	130	—	—	—	—	—	—	—	130	100
Flora	19	127	30	97	50	—	50	3	2	—	—	47	48
Reden	19	127	—	127	—	—	—	—	—	—	—	127	100
Antoni	1	37	9	28	—	—	—	—	—	—	—	28	100
Grodziec I	19	34	5	29	—	—	—	—	—	—	—	29	100
Orion	16	34	5	29	46	—	46	2	2	17	58	—	46
Stanisław	15	23	8	15	—	—	—	—	—	—	—	15	100
Helena	8	8	—	8	—	—	—	—	—	—	—	8	100
Wańczyków	8	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lilit	18	19	—	19	2	—	2	—	—	—	—	17	89
Irena	18	30	7	23	—	—	—	—	—	—	—	23	100
Paulina	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wanda	5	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Adela	6	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lech	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hieronim	7	8	—	8	—	—	—	—	—	—	—	8	100
Halina	10	15	—	15	—	—	—	—	—	—	—	15	100
Porąbka	1	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Karol	8	13	—	13	—	—	—	—	—	—	—	13	100
Alwina I	1	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Alwina II	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szyb Nr. 34	2	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tadeusz	—	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Katarzyna	3	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	5	100
Barbara	6	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludwika	—	7	—	7	10	—	10	—	—	3	43	—	10
Józef I	4	—	—	—	14	—	14	3	1	14	140	—	14
Batory	6	6	—	6	—	—	—	—	—	—	—	6	100
Razem	—	3 000	785	2 215	191	—	191	11	7	34	1	2 058	93

Nadto wysłano całymi pociągami 688 wagonów.

Wszystkie kopalnie.

Zagłębie Dąbrowskie.

Wysyłka węgla zagranicę.

Dziś	Przypadało z podziału	Kopalnie odwołały		Należało podstawić	Koleje żelazne podstawiły	W porównaniu z tem, co należało, koleje żelazne podstawiły				Wysłano kolejami żelaznymi zagranicę
						Więcej		Mniej		
	wagonów	0/ 0	wagonów	0/ 0	wagonów	0/ 0	wagonów	0/ 0	wagonów	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	120	57	44	63	74	11	17	—	—	73
3	120	112	93	8	2	—	—	6	75	3
4	120	112	93	8	—	—	—	8	100	—
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	120	113	93	7	—	—	—	7	100	—
7	120	112	93	8	—	—	—	8	100	—
8	120	113	93	7	4	—	—	3	43	4
9	120	108	90	12	—	—	—	12	100	—
10	120	12	10	108	—	—	—	108	100	—
11	120	12	10	108	—	—	—	108	100	—
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	120	3	2	117	—	—	—	117	100	—
14	120	3	2	117	—	—	—	117	100	—
15	120	1	1	119	—	—	—	119	100	—
16	120	1	1	119	—	—	—	119	100	—
17	120	1	1	119	—	—	—	119	100	—
18	120	—	—	120	1	—	—	119	98	1
19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	120	—	—	120	—	—	—	120	100	—
21	120	1	1	119	—	—	—	119	100	—
22	120	2	2	118	—	—	—	118	100	—
23	120	2	2	118	—	—	—	118	100	—
24	120	3	2	117	—	—	—	117	100	—
25	120	3	2	117	4	—	—	113	96	4
26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	120	5	4	115	23	—	—	92	80	23
28	120	3	2	117	33	—	—	84	71	33
29	120	3	2	117	29	—	—	88	75	29
30	120	3	2	117	21	—	—	96	81	21
Razem	3 000	785	26	2 215	191	11	—	2 035	92	191

Nadto wysłano całymi pociągami 688 wagonów.

Poszczególne kopalnie.

Wysyłka węgla w granicach Polski i za granicę.

Nazwa kopalni	Liczba dni roboczych	Przypadało z podziatu	Odwołano	Należało podstawić	Koleje żelazne podstawiły	Zwrócono uszkodzonych i nieodpowiednich	Koleje żelazne podstawiły zdalnych			W porównaniu z tem, co należało, kolej żelazna podstawiła				Wysłano kolejami żelaznymi w Polsce i zagranicę
							Wogóle	Na dzień roboczy	Na dzień kalendarzowy	Więcej		Mniej		
										W a g o n o w				
Węgiel kamienny														
Zagłębie Dąbrowskie														
Jerzy	19	2 488	714	1 774	1 212	—	1 212	64	40	—	—	562	32	1 212
Modrzejów	19	495	135	360	380	—	380	20	13	20	6	—	—	380
Władysław	19	1 771	420	1 351	1 069	17	1 052	56	35	—	—	299	22	1 039
Jadwiga		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ignacy	21	955	247	708	629	2	627	30	21	—	—	81	11	638
Wiktor	19	2 927	746	2 181	2 051	10	2 041	108	68	—	—	140	6	2 031
Saturn	20	3 868	858	3 010	2 542	12	2 530	127	84	—	—	480	16	2 426
Jowisz	21	2 791	647	2 144	1 630	—	1 630	78	54	—	—	514	24	1 350
Mars	17	202	96	106	100	—	100	6	3	—	—	6	6	95
Kazimierz	19	3 437	929	2 508	1 342	—	1 342	71	45	31	1	—	—	1 342
Juljusz	19	—	—	—	1 197	—	1 197	63	40	—	—	—	—	1 197
Feliks	19	198	53	145	100	—	100	6	3	—	—	45	31	100
Hrabia Renard	20	3 967	1 125	2 842	2 323	14	2 309	116	77	—	—	533	19	2 275
Strzyżowice		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paryż	20	3 276	855	2 421	2 186	—	2 186	110	73	—	—	235	10	2 178
Koszelew	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Czeladź	20	3 592	782	2 810	2 389	19	2 370	119	79	—	—	440	16	2 408
Grodziec II	18	2 366	815	1 551	1 342	—	1 342	75	45	—	—	209	13	1 342
Flora	19	1 618	539	1 079	971	9	962	51	32	—	—	117	11	962
Reden	19	1 029	259	770	636	—	636	34	21	—	—	134	18	636
Antoni	20	416	89	327	313	—	313	16	11	—	—	14	4	306
Halina	19	334	94	240	195	—	195	10	7	—	—	45	19	195

Nazwa kopalni	Liczba dni roboczych	Przypadało z podziału	Odwołano	Należało podstawić	Koleje żelazne podstawiły	Zwrócono uszkodzonych i nieodpowiednich	Koleje żelazne podstawiły zdalnych			W porównaniu z tem, co należało, koleje żelazne podstawiły				Wysłano kolejami żelaznymi w Polsce i zagranicę
							Wogóle	Na dzień roboczy	Na dzień kalendaryzowy	Więcej		Mniej		
										Wagonów	%	Wagonów	%	
W a g o n ó w														
Orion	16	559	164	395	327	—	327	21	11	—	—	68	17	327
Grodziec I	19	531	184	347	250	—	250	14	8	—	—	97	25	256
Stanisław	19	432	217	215	155	—	155	9	5	—	—	60	28	155
Józef I	20	142	35	107	159	—	159	8	5	52	49	—	—	155
Wańczyków	19	284	95	189	198	—	198	11	7	9	5	—	—	198
Helena	19	141	36	105	104	—	104	6	3	—	—	1	1	104
Porąbka	11	175	124	51	25	—	25	2	1	—	—	26	51	25
Karol	19	626	150	476	239	—	239	13	8	—	—	237	50	239
Mikołaj	3	16	13	3	3	—	3	1	—	—	—	—	—	3
Alwina I	20	415	131	284	262	—	262	14	9	—	—	22	8	262
Zdzisław	17	46	13	33	34	—	34	2	1	1	3	—	—	34
Lilit	19	338	87	251	217	—	217	12	7	—	—	34	13	219
Hieronim	25	150	15	135	63	—	63	3	2	—	—	72	53	63
Alwina II	19	150	41	109	102	—	102	6	3	—	—	7	6	102
Bory	11	102	82	20	20	—	20	2	1	—	—	—	—	20
Lech	24	154	22	132	180	—	180	8	6	48	36	—	—	179
Irena	17	730	401	329	214	—	214	13	7	—	—	115	34	214
Aleksandra	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Staszyc	20	230	74	156	129	—	129	7	4	—	—	27	17	129
Józef II	19	150	36	114	84	—	84	5	3	—	—	30	26	84
Jadwiga II	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Barbara	17	83	42	41	47	—	47	3	2	6	15	—	—	47
Jarosław	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szyb Nr. 34	22	113	20	93	88	3	85	4	3	—	—	8	8	85
Tadeusz	—	149	149	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kołątaj	19	116	45	71	55	—	55	3	2	—	—	16	22	52
Psary	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wanda	19	75	43	32	36	—	36	2	1	4	12	—	—	36
Telmut	13	33	19	14	17	—	17	1	1	3	21	—	—	17
Katarzyna	22	96	20	76	48	—	48	3	2	—	—	28	37	48
Franciszek	23	92	17	75	72	—	72	4	2	—	—	3	4	72
Leszek	16	71	44	27	28	—	28	2	1	1	4	—	—	28
Batory	22	174	77	97	42	—	42	2	1	—	—	55	57	41
Wojciech	20	250	59	191	103	—	103	6	3	—	—	88	46	103
Adela	22	75	29	46	48	—	48	4	2	2	4	—	—	48
Jawor	25	96	6	90	29	—	29	1	1	—	—	61	67	29
Krystyna	13	74	48	26	18	—	18	1	1	—	—	8	31	18
Ksawery	6	8	8	—	5	—	5	1	—	5	100	—	—	5
Razem	—	42 606	11 949	30 657	26 008	86	25 922	1 160	864	182	1	4 917	16	25 509

Nadto wysłano całymi pociągami 688 wagonów.

Nazwa kopalni	Liczba dni roboczych	Przypadało z podziału	Odwolano	Należało podstawić	Kolej żelazna podstawiała	Zwrócono uszkodzonych i nieodpowiednich	Kolej żelazna podstawiała zdalnych			W porównaniu z tem, co należało, kolej żelazna podstawiała				Wysłano kolejami żelaznymi w Polsce	Wysłano kolejami żelaznymi zagranicę
							Wogóle	Na dzień roboczy	Na dzień kalendarzowy	Więcej		Mniej			
										wagon.	‰	wagon.	‰	wagonów	
Zagłębie Krakowskie.															
Kościuszk	25	1 482	208	1 274	1 188	8	1 180	47	39	—	—	86	6	1 120	10
Piłsudski	25	3 092	488	2 604	1 890	31	1 859	74	62	—	—	714	27	1 769	20
Jan Kanty	25	480	60	420	458	—	458	18	15	38	9	—	—	449	3
Fortuna	25	75	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fryderyk August	25	25	19	6	16	—	16	—	—	10	166	—	—	16	—
Sobieski	25	1 230	500	730	502	—	502	20	16	—	—	228	31	491	—
Andrzej	25	1 460	200	1 260	1 130	—	1 130	45	37	—	—	130	10	1 130	—
Artur	25	1 525	394	1 131	963	—	963	38	32	—	—	168	14	907	9
Krystyna	25	481	217	264	268	—	268	10	9	4	1	—	—	250	8
Wanda	25	188	21	167	107	—	107	4	3	—	—	60	35	25	81
Kmita	25	46	13	33	41	—	41	2	1	8	24	—	—	40	1
Janina	25	1 545	505	1 040	745	—	745	29	25	—	—	295	28	627	35
Mieszko	25	67	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bolesław	25	25	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Niedzieliska	25	25	22	3	7	—	7	—	—	4	133	—	—	7	—
Zbyszek	25	255	152	103	97	—	97	3	3	—	—	6	5	73	24
Razem	—	12 001	2 966	9 035	7 412	39	7 373	295	242	64	1	1 687	19	6 904	191
Śląsk Cieszyński.															
Silesia	22	1 048	506	542	516	—	516	23	17	—	—	26	5	378	108
Razem	—	1 048	506	542	516	—	516	23	17	—	—	26	5	378	108
Wogóle węgiel kamienny	—	55 655	15 421	40 234	33 936	125	33 811	1 478	1 123	246	1	6 669	16	32 610	490
Węgiel brunatny.															
Zagłębie Dąbrowskie.															
Zygmunt	25	167	34	133	141	—	141	6	4	8	6	—	—	141	—
Jan Karol															
Hugo															
Ludwika	18	114	36	78	78	1	77	3	2	—	—	1	1	65	10
Kamilla	25	100	26	74	74	1	73	3	2	—	—	1	1	73	—
Teodor	25	121	55	66	65	—	65	2	2	—	—	1	1	65	—
Wysoka	25	139	44	95	100	—	100	4	3	5	5	—	—	100	—
Nierada	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Łośnice	25	42	26	16	16	—	16	—	—	—	—	—	—	16	—
Niwa—Paulina	25	66	—	66	69	—	69	2	2	3	5	—	—	73	—
Łazy	3	8	6	2	3	—	3	—	—	1	50	—	—	3	—
Adela	25	71	19	52	49	—	49	2	2	—	—	3	6	49	—
Gustaw	25	34	5	29	28	—	28	1	1	—	—	1	3	27	—
Helena	3	25	22	3	4	—	4	—	—	1	33	—	—	4	—
Razem	—	887	273	614	627	2	625	23	18	18	3	7	1	616	10
Okrag Stanisławowski.															
Alfred — Edward	—	25	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Roman II	—	25	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	—	50	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wogóle węgiel brunatny	—	937	323	614	627	2	625	23	18	18	3	7	1	616	10
Wogóle wszystkich węgiel	—	56 592	15 744	40 848	34 563	127	34 436	1 501	1 141	264	1	6 676	16	33 226	500

Wszystkie kopalnie.

Zagłębie Dąbrowskie.

Wysyłka węgla w granicach Polski i za granicę.

Dzień	Przypadało z podziału	Kopalnie odwołały	Należało podstawić	Koleje żelazne pod- stawiły	W porównaniu z tem, co należało, koleje żelazne podstawiły				Wysłano kolejami że- laznemi w Polsce i zagranicę	
					Więcej		Mniej			
	wagonów	0 /0	wagonów	0 /0	wagonów	0 /0	wagonów			
1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	12
2	1 825	237	13	1 588	1 609	23	1	—	—	1 444
3	1 825	1 750	96	75	57	—	—	18	24	58
4	1 295	1 252	97	43	38	—	—	5	12	42
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
6	1 825	1 765	97	60	40	—	—	20	33	44
7	1 825	1 750	96	75	57	—	—	18	24	56
8	1 825	1 757	96	68	57	—	—	11	16	64
9	1 825	1 390	76	435	411	—	—	24	5	364
10	1 825	380	21	1 445	1 341	—	—	104	7	1 376
11	1 295	161	12	1 134	1 067	—	—	67	6	1 088
12	—	—	—	—	15	—	—	—	—	20
13	1 825	106	6	1 719	1 686	—	—	18	1	1 549
14	1 825	147	8	1 678	1 381	—	—	297	18	1 396
15	1 825	106	6	1 719	1 348	—	—	371	22	1 379
16	1 825	101	6	1 724	1 441	—	—	283	17	1 380
17	1 825	86	5	1 739	1 308	—	—	431	25	1 252
18	1 295	70	5	1 225	1 028	—	—	197	16	1 093
19	—	—	—	—	77	—	—	—	—	96
20	1 825	89	5	1 736	1 659	—	—	—	—	1 552
21	1 825	187	10	1 638	1 480	—	—	158	9	1 421
22	1 825	160	9	1 665	1 381	—	—	284	17	1 453
23	1 825	57	3	1 768	1 555	—	—	213	12	1 513
24	1 825	79	4	1 746	1 433	—	—	313	18	1 380
25	1 295	120	9	1 175	1 034	—	—	141	12	1 056
26	—	—	—	—	23	—	—	—	—	51
27	1 825	128	7	1 697	1 433	—	—	241	14	1 381
28	1 825	112	6	1 713	1 297	—	—	416	24	1 285
29	1 825	119	6	1 706	1 089	—	—	617	36	1 179
30	1 825	113	6	1 712	1 210	—	—	502	29	1 158
Razem	43 505	12 222	29	31 283	26 557	23	—	4 749	15	26 145

Nadto wysłano całymi pociągami 688 wagonów.

Wszystkie kopalnie.

Zagłębie Krakowskie.

Wysyłka węgla w granicach Polski i zagranicę.

D z i e ń	Przypadało z podziału	Kopalnie odwołały		Należało podstawić	Koleje żelazne podstawiły	W porównaniu z tem, co należało, koleje żelazne podstawily				Wysłano kolejami żelaznymi w Polsce	Wysłano kolejami żelaznymi zagranicę
						Więcej		Mniej			
	wagonów	0/ 0	wagonów	0/ 0	wagonów	0/ 0	wagonów	0/ 0	wagonów		
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	505	58	11	447	391	—	—	56	12	291	7
3	505	45	8	460	270	—	—	190	41	219	3
4	349	33	9	316	122	—	—	194	61	90	4
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	505	283	56	222	49	—	—	173	77	5	3
7	505	501	99	4	4	—	—	—	—	7	—
8	505	497	98	8	9	1	12	—	—	18	7
9	505	442	87	63	77	14	22	—	—	157	6
10	505	250	49	255	248	—	—	7	2	280	5
11	349	61	17	288	314	26	9	—	—	284	5
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	505	81	15	424	427	3	—	—	—	378	3
14	505	44	8	461	290	—	—	171	37	352	13
15	505	39	7	466	256	—	—	210	45	238	4
16	505	101	20	404	245	—	—	159	39	224	7
17	505	46	9	459	208	—	—	251	54	268	7
18	349	37	10	312	261	—	—	51	16	198	9
19	—	—	—	—	43	43	—	—	—	2	—
20	505	53	10	452	470	18	4	—	—	315	6
21	505	47	9	458	363	—	—	95	20	418	10
22	505	34	6	471	356	—	—	115	24	374	8
23	505	36	6	469	374	—	—	95	20	401	3
24	505	31	6	474	467	—	—	7	1	429	5
25	349	33	9	316	393	77	24	—	—	296	—
26	—	—	—	—	40	40	—	—	—	—	—
27	505	42	6	463	487	24	5	—	—	394	23
28	505	34	6	471	424	—	—	47	9	429	11
29	505	63	12	442	393	—	—	49	11	425	22
30	505	75	14	430	431	1	—	—	—	412	20
Razem	12 001	2 966	24	9 035	7 412	247	2	1 870	20	6 904	191

N. S.

Średni zarobek i wydajność pracy w kopalniach węgla w Polsce w miesiącu wrześniu r. 1922-go.

Węgiel kamienny.

Kopalnie większe.

Zagłębie Dąbrowskie.

K a t e g o r i e r o b o t n i k ó w	Liczba odrobionych dniówek	Przypada czystego zarobku	Średni zarobek	Wydobycie węgla na jedną dniówkę
	M a r e k			T o n n
N a d o l e				
Górnicy na filarach	43 204	215 561 290	4 989	13,02
Górnicy na chodnikach	52 499	231 190 417	4 404	10,71
Górnicy na robotach w kamieniu	15 087	62 080 721	4 115	37,27
Cieśle i pomocnicy ciesielscy wykwalifikowani	32 354	135 336 451	4 183	17,38
Ładowacze na filarach	42 067	145 600 520	3 461	13,37
Ładowacze na chodnikach	36 072	118 199 382	3 277	15,59
Pozostała pomoc ponad 17 lat (odpychacze, ha- mowacze, ciskacze i t. p.)	183 778	408 079 829	2 220	3,06
Maszyniści i pomocnicy wykwalifikowani	16 900	53 810 551	3 184	33,27
Robotnicy, zatrudnieni przy różnych robotach pod ziemią, ponad 17 lat	150 651	448 483 800	2 977	3,73
Chłopcy	4 501	8 081 312	1 795	124,94
Ogółem robotnicy pod ziemią	577 113	1 826 424 273	3 165	0,97
Dozorcy na dole	7 545	45 216 326	5 993	74,53
N a p o w i e r z c h n i				
Maszyniści	22 772	78 054 876	3 428	24,69
Palacze	10 159	32 071 110	3 157	55,35
Ślusarze, kowale i tokarze	52 997	183 230 718	3 457	10,61
Cieśle, stolarze i murarze	36 751	117 080 083	3 186	15,30
Elektrotechnicy	6 449	24 012 058	3 723	87,20
Niewykwalifikowani robotnicy, zatrudnieni na po- wierzchni przy różnych robotach	206 427	482 020 248	2 335	2,72
Robotnicy, zatrudnieni na powierzchni przy pod- sadzce	26 729	62 667 747	2 344	21,04
Chłopcy, zatrudnieni na powierzchni, od 15 do 17 lat	9 094	11 135 027	1 224	61,84
Kobiety ponad 17 lat	78 395	113 879 017	1 453	7,17
Ogółem robotnicy na powierzchni	449 773	1 104 150 884	2 455	1,25
Dozorcy na powierzchni	5 908	28 826 644	4 879	95,19
Ogółem pod ziemią i na powierzchni	1 040 339	3 004 618 127	2 888	0,54

Węgiel kamienny.		Kopalnie mniejsze.		Zagłębie Dąbrowskie.*)	
Kategorie robotników		Liczba odrobionych dniówek	Przypada czystego zarobku	Średni zarobek	Wydobycie węgla na jedną dniówkę
		M a r e k			T o n n
		N a d o l e			
Górnicy		41 508	139 914 317	3 371	1,81
Robotnicy wykwalifikowani		6 476	18 437 834	2 847	11,64
Pomoc górnicza i inna		55 654	107 658 019	1 934	1,35
Chłopcy		6 677	8 269 828	1 238	11,29
Razem robotnicy pod ziemią		110 315	274 279 998	2 486	0,68
N a p o w i e r z c h n i					
Robotnicy wykwalifikowani		16 892	43 731 287	2 589	4,46
Pomocnicy wykwalifikowani i inni		20 075	36 012 510	1 794	3,77
Kobiety		35 481	42 082 915	1 186	2,12
Chłopcy i dziewczęta		6 729	7 817 367	1 162	11,25
Razem robotnicy na powierzchni		79 177	129 644 079	1 637	0,95
Ogółem pod ziemią i na powierzchni		189 492	403 924 077	2 132	0,40

Węgiel kamienny.		Zagłębie Krakowskie.*)			
Kategorie robotników		Liczba odrobionych dniówek	Przypada czystego zarobku	Średni zarobek	Wydobycie węgla na jedną dniówkę
		M a r e k			T o n n
		N a d o l e			
Górnicy		51 384	211 231 433	4 111	3,30
Robotnicy wykwalifikowani		14 322	55 498 394	3 875	11,86
Pomoc górnicza i inna		105 361	264 412 139	2 509	1,61
Chłopcy		2 892	4 074 099	1 409	58,74
Razem robotnicy pod ziemią		173 959	535 216 065	3 077	0,98
N a p o w i e r z c h n i					
Robotnicy wykwalifikowani		45 745	133 278 540	2 913	3,71
Pomocnicy wykwalifikowani i inni		65 449	127 515 069	1 948	2,59
Kobiety		14 552	20 591 696	1 415	11,67
Chłopcy i dziewczęta		6 596	8 370 952	1 269	25,75
Razem robotnicy na powierzchni		132 342	289 756 257	2 189	1,28
Ogółem pod ziemią i na powierzchni		306 301	824 972 322	2 693	0,55

*) Dane za miesiąc sierpień r. b.

Węgiel brunatny.

Zagłębie Dąbrowskie.

Kategorie robotników	Liczba odrobionych dniówek	Przypada czystego zarobku	Średni zarobek	Wydobycie węgla na jedną dniówkę
	M a r e k			T o n n
	N a d o l e			
Górnicy	10 862	30 963 171	2 850	1,55
Robotnicy wykwalifikowani	388	889 206	2 292	43,38
Pomoc górnicza i inna	6 771	9 680 051	1 430	2,48
Chłopcy	—	—	—	—
Ogółem robotnicy pod ziemią	18 021	41 532 428	2 305	0,93
N a p o w i e r z c h n i				
Robotnicy wykwalifikowani	6 957	13 023 490	1 872	2,42
Pomocnicy wykwalifikowani i inni	7 751	14 555 687	1 878	2,17
Kobiety	3 810	3 809 305	1 000	4,42
Chłopcy i dziewczęta	51	39 676	778	330,06
Ogółem robotnicy na powierzchni	18 569	31 428 158	1 692	0,91
Ogółem pod ziemią i na powierzchni	36 590	72 960 586	1 994	0,46

Węgiel brunatny.

Była dzielnica pruska*).

Kategorie robotników	Liczba odrobionych dniówek	Przypada czystego zarobku	Średni zarobek	Wydobycie węgla na jedną dniówkę
	M a r e k			T o n n
	N a d o l e			
Górnicy	1 281	2 395 089	1 870	2,78
Robotnicy wykwalifikowani	185	295 324	1 596	19,23
Pomoc górnicza i inna	2 393	3 301 604	1 380	1,49
Chłopcy	214	204 772	957	16,63
Razem robotnicy pod ziemią	4 073	6 196 789	1 521	0,87
N a p o w i e r z c h n i				
Robotnicy wykwalifikowani	482	693 263	1 438	7,38
Pomocnicy wykwalifikowani i inni	1 305	1 542 108	1 182	2,73
Kobiety	368	163 409	444	9,67
Chłopcy i dziewczęta	160	92 410	577	22,24
Razem robotnicy na powierzchni	2 315	2 491 190	1 076	1,54
Ogółem pod ziemią i na powierzchni	6 388	8 687 979	1 360	0,56

*) Dane za miesiąc sierpień r. b.

Przemówienie rektora Akademji Górniczej w Krakowie d-ra Jana Studniarskiego na imatrykulacji studentów w dniu 7-ym grudnia r. 1922-go.

Zebraliśmy się na doroczną uroczystość imatrykulacji świeżo wstępujących słuchaczy naszej Akademji.

Gdybym Panom postawił pytanie, jakie względy czy okoliczności skłoniły Panów do ubiegania się o przyjęcie do naszej uczelni i obrania sobie zawodu górniczego lub hutniczego, wówczas odpowiedzi byłyby niewątpliwie bardzo różne: powołanie, pewne tradycje rodzinne, upodobanie, względy na potrzeby chwili, na stan obecny na rynku popytu i podaży pracy fachowej, a może nawet okoliczność, obecnie bardzo aktualna i modna, mianowicie posiadanie mieszkania w Krakowie.

Niewątpliwie zamierzają Panowie obrać sobie zawód, ważny dla naszego tworzącego się ustroju gospodarczego i bytu państwowego, a szczytny w swoich zadaniach i celach.

„Trzy razy Rzym zawładnął światem, po raz pierwszy mieczem, po raz drugi wiarą, po raz trzeci prawem“, tak wypowiedział się pewien wybitny prawnik o znaczeniu prawa. Czy nie można byłoby dla naszych nowszych czasów również słusznie powiedzieć, że technika zawładnęła światem? Może w tem powiedzeniu można byłoby dopatrzyć się pewnej przesady, ale że nowożytna technika przez wprowadzenie zastosowania pary i elektryczności przekształciła nasze całe życie gospodarcze i społeczne, że wobec wszechstronności swego zastosowania i wpływu wniknęła w najodleglejsze nawet arterje naszego życia, temu największy sceptyk zaprzeczyć nie może.

Dla naszych warunków w Polsce, gdy po uzyskaniu niezawisłości politycznej stoimy przed zadaniem budowy naszej niezależności gospodarczej, mamy do spełnienia zadania wyjątkowe. O ile wobec współzawodnictwa światowego nie mamy popaść w wegetację gospodarczą i zależność ekonomiczną od naszych sąsiadów, skierować należy nawę państwową w pierwszym rzędzie na drogę gospodarczą, na drogę intensywnej polityki wytwórczej.

Tego wymaga potrzeba, konieczność i powaga chwili, gdyż walka orężna na polach bitew wprawdzie skończyła się, lecz walka gospodarcza we warsztatach pracy dopiero rozpoczęła się, a w tej walce położenie nasze przedstawia się na razie bardzo niekorzystnie.

Na polu gospodarczym znajdujemy się z wyjątkiem kilku drobnych odcinków w stanie wojennym na wszystkich naszych frontach.

Szkoły techniczne powołane są do tego, ażeby do tej walki dostarczyć świeże zastępy bojowników. Rząd winien przeto otoczyć nasze uczelnie tech-

niczne w chwili obecnej szczególną opieką i wyjątkową troską i nie szczędzić ofiar na ich uposażenie, gdyż w okresie zmagania wojennych każda lekka oszczędność wychodzi tylko na korzyść przeciwnika.

Uruchomienie wszystkich źródeł i zmobilizowanie energii na wszystkich terenach wytwórczości oraz ich gałęzi pomocniczych, w rolnictwie, leśnictwie, przemyśle i komunikacji a w końcu w ubezpieczeniu naszego państwa, uprzytomnić sobie bowiem należy, że przyszła wojna będzie wojną techniki „par excellence“ w jeszcze szerszym tego pojęcia znaczeniu, niż ukończona zaledwie wojna światowa, oto zadania najbliższe naszej techniki.

W tym ogromie zadań techniczno-gospodarczych doniosła część pracy przypada górnictwu i hutnictwu, gdyż ogarniają one podstawy przemysłu, węgiel i żelazo.

Szczytny przeto jest zawód, który Panowie sobie obrali, lecz, jak każdy dostęp do szczytów jest trudny i wymaga wysiłku pracy oraz nateżenia woli, tak i tu zechcą Panowie odrazu oswoić się z tą myślą, że obrany przez Panów zawód wymaga od samego początku, t. j. od wstąpienia do naszej uczelni aż do jej ukończenia a potem w dalszym życiu zawodowym, wytrwałej i mozolnej, planowej i systematycznej pracy.

O ile nie mylę się, był to Riedler, wybitny inżynier, znany profesor i reformator szkolnictwa technicznego w Niemczech, który powiedział: „Na podstawie 6 wesoło spędzonych semestrów można wprawdzie zostać rządowym referendarjuszem, lecz nie można zostać inżynierem“, a przecież referendarjat otwierał w Niemczech drogę do kariery bardzo uprzywilejowanej.

Zawód techniczny wobec innych zawodów wymaga nie tylko większego nakładu pracy i wysiłku woli, lecz stawia, mianowicie w górnictwie i hutnictwie, wyjątkowe wymagania fizyczne a przede wszystkim wyróżnia się wielką odpowiedzialnością. Inżynier łączy w swej pracy zawodowej nie tylko wiedzę i doświadczenie fachowe, lecz jest gospodarzem i opiekunem wielkich wartości materialnych oraz stróżem zdrowia i życia swoich współpracowników.

W przeciwstawieniu do tej skali wymagań, którym inżynier górniczy winien sprostać, zawód nasz wobec innych zawodów okazuje się może mniej wdzięcznym i nie daje może takich odsepek, jak zawody inne.

Z dobrodziejstw techniki chętnie każdy korzysta, lecz ich twórców trzymało się poniekąd w cieniu. O ile rozchodzi się o stosunki dawniejsze

w zaborze niemieckim i austriackim, inżynier w służbie rządowej i komunalnej bezwzględnie ustępować musiał prawnikowi; wynikało to z całej budowy ówczesnej administracji, z pewnych tradycji i gorliwie pielęgnowanych przesądów; jak u nas warunki te ułożą się, trudno przewidzieć, gdyż znajdujemy się jeszcze w okresie fermentu. W szkolnictwie technicznym inżynierowie nie mają niestety takiego wpływu kierującego i decydującego, jaki im z natury rzeczy należałby się. W działalności prywatnej inżynier ustępować musi często kierownictwu handlowemu. Bardzo skuteczne w końcu współzawodnictwo czynią inżynierom wychowawcy średnich szkół technicznych.

Przyczyn tych zjawisk, dla nas tak niepożądanych, szukać należy częściowo w kierunku i ujęciu naszego szkolnictwa technicznego, w pewnej jednostronności naszego kształcenia, która odbiera nam zdolność do rozwiązywania tych wielostronnych zadań gospodarczych, administracyjnych i handlowych, przed którymi obok zagadnień czysto technicznych stawia nas praktyka życia zawodowego. Reforma szkolnictwa technicznego jest w innych państwach od dziesiątków lat przedmiotem studjów i stałej troski wśród kół interesowanych; u nas na razie pod tym względem panuje jeszcze pewna obojętność i brak odczucia potrzeby zajęcia się tem niezmiernie ważnem i trudnem zagadnieniem. Nie tutaj pora i miejsce rozwodzić się o reformach naszego szkolnictwa, lecz obowiązkiem moim jest uprzedzić Panów już teraz wobec zawodów, które Panów w późniejszym życiu spotkać mogą. W razie takich zawodów niechaj pociechą i uspokojeniem Panom będzie to dumne przeświadczenie, że technicy są to pionierzy postępu, którzy, jako awangarda cywilizacji, w pierwszych krokach rządach!

A teraz jeszcze jedno pytanie. Co Panom szkoła dać może, jako przysposobienie do przyszłego zawodu? Może Panowie wstępują do naszej Akademii z tem przekonaniem, że szkoła po ukończeniu studjów wydaje już ludzi gotowych i zdolnych do samodzielnego wykonywania swojego zawodu, wymagającego tyle odpowiedzialności. Otóż takie pojęcie zadania szkoły byłoby wielkiem złudzeniem. W żadnym zawodzie szkoła nie może dać gotowych fachowców, lecz w żadnym może zawodzie zastrzeżenie to nie występuje tak dobitnie, jak w zawodzie technicznym.

Technika nie jest nauką ścisłą; błędem atoli byłoby mniemanie, że zawód techniczny polega na martwym i szablonowem stosowaniu pewnych utartych i przyjętych formuł i metod szkolnych.

Jakie czynniki, od techniki pozornie nieraz bardzo odległe, wpływają na decyzję inżyniera przy jego projektach, niechaj posłużą jako przykład zagadnienie przyszłej elektryfikacji kolei w Polsce. Jeżeli wyłączy się prąd trójfazowy, który z różnych powodów nie nadaje się do napędu kolejowego, pozostaje do ściślejszego wyboru system prądu zmiennego jednofazowego i system prądu stałego.

Szereg cały okoliczności przemawia za pierwszym systemem, ale i cały szereg względów przemawia za systemem drugim. Jeżeli rozważy się szczegółowo wszystkie okoliczności i względy, techniczne i gospodarcze, przemawiające za jednym i drugim systemem, nie otrzyma się wyniku, który wybór stanowczo i niewątpliwie rozstrzygałby na korzyść prądu stałego lub prądu zmiennego. Trudno przesądzać rozwiązanie elektryfikacji w Polsce wogóle a w szczególności elektryfikacji kolei już dzisiaj, gdyż urzeczywistnienie tejże jest dla nas jeszcze bardzo obległym, ale już dzisiaj powiedzieć można, iż nie jest wykluczonym, że wybór systemu rozstrzygną ostatecznie okoliczności, od techniki bardzo odległe, a mianowicie względy polityczne. Uprzytomnić bowiem sobie należy, że system kolei jednofazowych ukształtował i udoskonalił się głównie a raczej prawie wyłącznie w Niemczech; ponieważ własnego poważniejszego przemysłu elektrotechnicznego, który mógłby chociaż w przybliżeniu z przemysłem niemieckim współzawodniczyć, nie posiadamy i tak prędko go posiadać nie będziemy, wynikałoby, że przez wprowadzenie kolei jednofazowych nasza komunikacja kolejowa byłaby uzależnioną od wpływu sąsiednich Niemiec, które są naszym naturalnym przeciwnikiem politycznym i współzawodnikiem gospodarczym. Polityczne przeto względy są tak ważne, że ostatecznie wybór rozstrzygnąć mogą na korzyść prądu stałego, i to nawet wtenczas, gdyby względy techniczne i względy zyskowności wskazywały rozwiązanie odmienne, rozwiązanie na korzyść prądu jednofazowego.

Przy zagadnieniach, z którymi inżynier spotyka się, występuje cały szereg pytań i okoliczności, nie tylko technicznych, dla których nie ma ścisłego rozwiązania, ale gospodarczych, organizacyjnych, handlowych, prawniczych i administracyjnych, a nawet, jak widzieliśmy, i politycznych, a te różnorodne względy z reguły nie wszystkie są z sobą w zgodzie, przeciwnie częściowo są z sobą w sprzeczności i nawzajem wykluczają się.

Stąd wynikają różne sposoby i drogi rozwiązania; wybrać w *danych* warunkach a raczej nieraz wyczuć z całego szeregu rozwiązań *możliwych* rozwiązanie *najlepsze*, oto zadanie technika, oto twórcza jego praca, oto ideał, którego technik szuka i do którego zdąża.

Oczywistem jest, że takiej sprawności zawodowej szkoła, stojąca nieco na uboczu poza życiem, dać nikomu nie może. Sprawność tę zdobyć trzeba dopiero później poza szkołą w życiu zawodowym długim i wielostronnem doświadczeniem. Inżynier przestaje być uczonym szkolnym a staje się więcej artystą, który na postawione mu pytania szukać nieraz musi odpowiedzi drogą intuicji, oczywiście w ramach praw i zasad, opartych na wiedzy i nauce.

Po ukończeniu szkoły rozpoczyna się przeto drugi trudniejszy okres kształcenia, oparty już na samodzielnem myśleniu i krytycznej obserwacji bez

pomocy i opieki szkoły. Drugi ten okres kształcenia jestto okres uzgodnienia, jestto okres *sharmonizowania* wymagań życia z podstawami i metodami naukowymi *szkoły*, jestto okres, w którym wykształcenie szkolne zawodowego *talentu* nabiera dopiero *charakteru*.

Oprócz przygotowania do zawodu szkoła dać Panom powinna jeszcze nieco więcej, mianowicie przygotowanie do *życia*. Okres szkolny jest tym okresem, w którym Panowie uzbierać mogą pewien zasób, pewien kapitał idealizmu, z którego w miarę potrzeby Panowie czerpać będą w życiu późniejszym. Prawda, że niejeden ideał odrzucić później wypadnie, jako balast, prawda może, że w obecnej dobie powojennej wśród zaniku etyki i moralności idealizm nie popłaca i jest, zdawaćby

się mogło, zbyt ciężkim tylko ciężarem czy hamulcem w pchaniu i tłoczeniu się naprzód, lecz spodziewać się trzeba, że przecież zwolna nadchodzi fala powrotna, gdy prawa dziś zdewaluowane odzyskają znowu swoją wartość, a zapomnieć i przeoczyć nie można, że pewien zasób idealizmu daje równowagę i pogodę umysłu oraz pozwala w trudnych warunkach łatwiej znosić zawody życiowe w tej bezkrwawej wprawdzie, lecz nie mniej bezwzględnej walce o byt, która Panów czeka.

Niechaj Panowie przeto wyzyskają ten czas, spędzony w naszej Akademii, niechaj Panowie w tem odosobnieniu szkolnem, odsuniętem nieco od wirów życia, kształcą swoje *talenty* do przyszłego zawodu i do dalszego *życia*!

Szczęście Boże!

KRONIKA BIEŻĄCA.

Najgłębsze otwory wiertnicze i kopalnie. Według *Montanistische Rundschau* (r. 1922, Nr. 22) najgłębszym jest obecnie otwór wiertniczy za ropą w okolicy Fairmont w Wirginji Zachodniej, głębokość jego wynosi bowiem 2310 m i jest on głębszy o 70 m od otworu wiertniczego, który państwo Pruskie wykonało w poszukiwaniu węgla kamiennego w Czuchowicach na Śląsku Górnym.

Najgłębsze szyby kopalniane posiadają kopalnie miedzi nad Jeziorem Górnem, a najgłębszy poziom odbudowy znajduje się w kopalni złota w prowincji Minas Gerace w Brazylii, wynosi on bowiem 1960 m. Ten poziom jest dostępny zapomocą pięciu ślepych szybów i pochylni wydobywalnych. Specjalne urządzenia do chłodzenia gorącego powietrza w głębi kopalni umożliwiają górnikom pracę.

S. O.

Używanie lokomotyw elektrycznych w kopalniach, posiadających gazy wybuchające. Na skutek rozporządzenia, wydanego przez Urząd Górniczy, zniesione zostało prawo, wzbraniające do chwili obecnej używać w kopalniach gazowych w okręgu Ostrawsko-Karwińskim lokomotyw elektrycznych z powodu niebezpieczeństwa tworzenia się iskier, które wywołują wybuchy i pożary. Ponieważ używanie lokomotyw elektrycznych znacznie obniża koszt wydobycia, przeto sprawa ta została poruszona przez zarządy kopalń u władz górniczych, które dały pozwolenie kopalni węgla kamiennego w Zarubku, będącej własnością kolei północnej, używania lokomotyw elektrycznych z warunkiem zachowania wszystkich środków ostrożności. R. P.

Montanistische Rundschau.

Przemysł drzewny w Polsce. Według danych *Deutsche Bergwerks-Zeitung* Polska posiada znaczną ilość drzewa na wywóz, który rocznie dochodzi do

3 500 000 metrów sześciennych. Produkcja drzewa, obliczana około 80 000 000 metrów sześć., zawiera 52 800 000 m³ drzewa iglastego, w którym zawiera się 10% czyli 5 000 000 m³ drzewa dla użytku kopalnianego. Przeciętne zapotrzebowanie drzewa przez kopalnie na Śląsku Górnym wynosi rocznie 970 000 m³ a w byłem Królestwie Kongresowem oraz Małopolsce 177 000 m³.

R. P.

Nowy materiał wybuchowy. Departament Górniczo-Hutniczy Ministerjum Przemysłu i Handlu zezwolił na używanie przy robotach górniczych z wyjątkiem kopalń węgla kamiennego gazowych oraz robót, obfitujących w pył węglowy, materiału wybuchowego fabryk Westfälisch-Anhaltischen Sprengstoff-Aktien-Gesellschaft w Berlinie pod nazwą Gestens Westfalit C IV.

Skład chemiczny tego materiału wybuchowego jest następujący:

74,4%	saletry amonowej
14,4%	nitropochodnych toluolu
8,0%	potasu nadchlorowego
2,0%	węgla
1,2%	glinu.

Przy przechowywaniu i używaniu wyżej wymienionego materiału wybuchowego należy mieć na względzie, że pochłania on wilgoć, przyczem traci na zdolności detonacyjnej i daje po wybuchu szkodliwe dla zdrowia gazy; wobec tego: 1) patrony powinny być pokryte zabezpieczającą warstwą parafiny albo podobnej masy; 2) średnica patronów musi wynosić najmniej 30 mm; 3) składy do przechowywania powinny być suche; 4) do użycia dozwolone są patrony, przechowywane w składach nie dłużej, niż trzy miesiące.

Dla detonacji wyżej wymienionego materiału

wybuchowego należy używać kapiszonów Nr. 8 albo większych.

Przy przewożeniu kolejami żelaznymi wymienione powyżej materiały wybuchowe zaliczają się do grupy I ej przedmiotów, zagrażających niebezpieczeństwem wybuchu, załącznika B do art. 54 Ust. 2 A przepisów przewozowych.

Kapiszony krajowe. Departament Górniczo-Hutniczy Ministerjum Przemysłu i Handlu na zasadzie prób, dokonanych przez Departament III Artylerji i Uzbrojeń Ministerjum Spraw Wojskowych, zezwolił na używanie przy odpowiednich robotach górniczych kapiszonów górniczych Nr. 8 pierwszej w kraju wytwórni kapiszonów górniczych „Postęp” w Zawierciu. Gilza kapiszonu wytwórni „Postęp”, sztamponowana z blachy miedzianej lub mosiężnej, posiada długość 40 mm, średnicę zewnętrzną 6,5 mm, grubość ścianki 0,4 mm. Ładunek kapiszonu ma wysokość 25 mm, ciężar 1,4 gr i składa się z dwóch części: dolnej z 0,8 gr trójnitrotoluolu i górnej z 0,6 gr mieszaniny piorunianu rtęci (79,0%) i chloranu potasu (21,0%). Ładunek przykryty jest krążkiem z blachy miedzianej lub mosiężnej grubości 0,3 mm z otworem pośrodku. Kapiszony są upakowane w pudełka z blachy żelaznej ocynkowanej grubości 0,5 mm; długość pudełka wynosi 75 mm, szerokość 75 mm, wysokość 45 mm; kapiszony w pudełkach są zasypane trocinami i obłożone z boku tekturą, z wierzchu zaś i z dna suknem. Pudełko oklejone jest naokoło etykietą z napisem: Pierwsza w kraju polska wytwórnia kapiszonów górniczych „Postęp”. Kapiszony górnicze Nr. 8 — 100 sztuk.

Ceny węgla. Towarzystwo akcyjne zakładów górniczych Silesia w Bielsku sprzedawało w listopadzie r. b. węgiel płótkany z kopalni Silesia w Czechowicach po cenach następujących (marek polskich za 1 tonnę):

Kostka II	39 000	
Orzech I	37 000	
„ II	36 000	
Grysik	30 000	
Pospółka I	34 500	
„ II :	32 000	R. P.

Ceny koksu w listopadzie r. 1922-go na Śląsku Górnym od dnia 1-go do dnia 15-go listopada w markach niemieckich za 1 tonnę loco wagon w koksowni były następujące:

Gatunki	Koleje żelazne	Ceny hurtowe	Ceny dla zwykłych odbiorców
gruby	16 500	16 700	17 300
kostka i orzech I	—	17 200	17 800
orzech II i grysik	—	16 700	17 300
drobny	—	6 500	7 100
koksik	—	4 400	5 000

Od dnia 16-go do dnia 30-go listopada:

gruby	27 150	27 200	28 000
kostka i orzech I	—	27 700	28 500
orzech II i grysik	—	27 200	28 000
drobny	—	11 000	11 350
koksik	—	7 950	8 500 B. I.

Wydobycie antracytu w kopalniach północno-amerykańskich. W kwietniu, maju i czerwcu r. b. wszystkie większe kopalnie antracytu w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej objęte były bezrobociem, które oczywiście odbiło się na sumie wydobycia.

Wydobycie antracytu w kopalniach powyższych w okresie ostatniego dziesięciolecia wynosiło (tysięcy tonn):

Rok	Wydobycie roczne	Przeciętne wydobycie miesięczne
1913	91 525	7 627
1914	90 822	7 568
1915	88 995	7 416
1916	87 578	7 298
1917	99 612	8 301
1918	98 826	8 236
1919	88 092	7 341
1920	89 100	7 425
1921	87 278	7 273
1922	—	—
Styczeń	—	6 258
Luty	—	6 762
Marzec	—	8 757
Kwiecień	—	26
Maj	—	35
Czerwiec	—	84 I.

Ceny antracytu amerykańskiego. Ceny antracytu z kopalń w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w ostatnim dziesięcioleciu wynosiły (przeciętnie dolarów za 1 tonnę antracytu według notowań oficjalnych giełdy):

Rok	Cena przeciętna	Wahania ceny (r. 1913 = 100)
1913	5,31	100
1914	5,32	100
1915	5,33	100
1916	5,57	105
1917	5,94	112
1918	6,86	129
1919	8,27	156
1920	9,50	179
1921	10,53	198
1922	—	—
Styczeń	10,64	200
Luty	10,60	200
Marzec	10,60	200
Kwiecień	10,66	201

Widzimy zatem, że pomimo warunków wojennych i powojennych ceny antracytu ulegały stosunkowo nieznacznym wahaniom.

W kwietniu r. 1922-go wybuchło wielkie bezrobocie, ceny jednak nie uległy wyższe. W maju i czerwcu r. 1922-go giełda nie ogłaszała cen na antracyt w celu utrudnienia spekulacji. I.

Ceny węgla amerykańskiego. Ceny węgla z kopalń w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w ostatnim dziesięcioleciu wynosiły (przeciętnie dolarów za 1 tonnę węgla według notowań giełdy):

Rok	Cena przeciętna	Wahania ceny (r. 1913 = 100)
1913	1,32	100
1914	1,29	98
1915	1,09	83
1916	2,06	156
1917	3,54	268
1918	2,39	181
1919	2,34	177
1920	5,93	449
1921	2,19	166
1922	—	—
Styczeń	2,15	163
Luty	2,15	163
Marzec	2,03	154
Kwiecień	1,85	140

Rzeczą jest charakterystyczną, że w pierwszym miesiącu (w kwietniu r. 1922-go) wielkiego bezrobocia na kopalniach cena węgla nieco nawet spadła, następnie jednak giełda zaniechała notowania cen w celu utrudnienia spekulacji i w zamiarze niewywoływania paniki. I.

Ceny węgla na Śląsku Górnym od dnia 16-go listopada r. 1922-go wynosiły w markach niemieckich za 1 tonnę loco wagon na kopalni wraz z podatkiem skarbowym i obrotowym:

Gatunki	Węgiel płomienny	Węgiel koksowy
gruby	23 090	23 590
kostka	23 090	23 590
orzech I	23 090	23 590
orzech II	21 258	21 758
grysik	20 360	—
pospółka	19 077	19 077
drobny 0 — 60	14 935	14 935
drobny 0 — 30	11 710	—
miał	11 130	— B. I.

Wydajność pracy jednego robotnika na dniówkę w większych kopalniach węgla kamiennego w zagłębiu Dąbrowskiem w r. 1913, 1920 i 1921-ym.

Kategorie robotników	r. 1913	r. 1920	r. 1921
Górnicy	6,417	4,573	4,736
Ładowacze	9,021	7,647	7,575
Ogółem robotnicy pod ziemią	1,580	0,982	0,966
Ogółem robotnicy na powierzchni	3,000	1,117	1,127
Ogółem robotnicy pod ziemią i na powierzchni	1,035	0,523	0,520

Bezrobocie w górnictwie amerykańskim. Bezrobocie, które trwało w ciągu trzech miesięcy (kwietnia, maja i czerwca r. 1922-go) na większości kopalń węgla kamiennego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, odbiło się dotkliwie na sumie wydobywania węgla i wywołało znaczne zapotrzebowanie węgla w przemyśle i w miastach. Wydobywanie węgla wynosiło:

Rok	Za rok	Przeciętnie miesięcznie
	Tysiący tonn	
1913	478 434	39 870
1914	422 704	35 225
1915	442 626	36 885
1916	502 520	41 877
1917	551 791	45 983
1918	579 386	48 282
1919	458 063	38 172
1920	556 563	46 380
1921	407 640	33 970
1922	—	—
Styczeń	—	37 600
Luty	—	40 951
Marzec	—	50 167
Kwiecień	—	15 779
Maj	—	20 290
Czerwiec	—	22 309 I.

Wykonanie planu przewozów kolejowych w listopadzie r. 1922-go. Według danych Ministerjum Kolei Żelaznych w listopadzie r. 1922-go na kolejach żelaznych w Polsce.

	Przewidywanie wagonów na dzień kalendarzowy	Wykonanie
naładowano	9 646	8 319
przyjęto ładownych z zagranicy	1 955	1 821
przywieziono tranzytem	1 050	1 077
Razem	12 651	11 217
w tej liczbie:		
węgiel dąbrowski	1 450	889
„ krakowski	400	236
„ cieszyński	35	16
„ karwiński	25	13
„ górnośląski	1 050	983
„ innych kopalń krajowych	10	18
„ ze składów*)	30	48
drzewo kopalniane, karbid i t. p.	100	134

N. S.

Plan przewozu węgla na styczeń r. 1923-go. Na styczeń roku 1923-go ustalono pracę wagonów przeciętnie na dzień kalendarzowy:

pod ładunek węgla dąbrowskiego	1 450
„ „ „ krakowskiego	300
„ „ „ cieszyńskiego	30
„ „ „ karwińskiego	20
„ „ „ górnośląskiego	1 000
„ „ „ innych kopalń krajowych	10
„ „ „ ze składów	30
„ „ drzewa kopalniane, karbidu	150

Omawiając sprawę podstawiania wagonów pod ładunek węgla, dyrektor Departamentu Ruchu podał do wiadomości, że wobec pomyslnie zakończonego sezonowego przewozu buraków w grudniu r. b. koleje żelazne podstawiają kopalniom wagony

*) Jest to węgiel, kradziony z cudzych nadań górniczych, pochodzący ze skupywania deputatów robotniczych i t. p.

w liczbach, prawie odpowiadających ich zapotrzebowaniom; to samo jest do przewidzenia w styczniu r. p.

Przedstawiciele Kolei Żelaznych postawili kopalniom zarzut, że kopalnie nie załadowują znacznej liczby podstawianych wagonów, przenosząc ładowanie na dzień następny w liczbach do 200 wagonów, jak określa Dyrekcja Warszawska dla zagłębia Dąbrowskiego. Ponieważ wyświetlenie sprawy tej przez przedstawicieli Rady Zjazdu a mianowicie, że przechodzenie z jednej doby na drugą pewnej liczby podstawianych wagonów jest z jednej strony uzależnione od naturalnego układu pracy na kopalniach, z drugiej od późnego nieraz podstawiania wagonów przez kolej żelazną, nie znalazło zupełnego zrozumienia u czynników kole-

jowych; wobec tego przedstawiciele Rady Zjazdu przychylni się do wniosku dyrektora Departamentu Ruchu, żeby statystykę podstawiania wagonów podać jeszcze raz pod rozważenie komisji, zwołanej w zagłębiu Dąbrowskiem i złożonej z przedstawicieli Kolei Żelaznych oraz Rady Zjazdu.

W związku z brakiem paszy wogóle i niepodstawiania żądanych wagonów pod słomę i siano dla kopalń przeszedł wniosek o przeniesieniu ładunków paszy z dotychczasowej kolejności 11-ej na okres czasu od d. 1-go kwietnia r. 1923-go do kolejności 5-ej. Takie przeniesienie kolejności przy dostatecznej liczbie naładowanych wagonów niewątpliwie wpłynie na zaspokojenie braku paszy, jak i teraz daje się wyczuwać w wielu miejscowościach w Polsce.

N. S.

Ruch zapasów węgla w Polsce od dnia 1-go stycznia do dnia 31-go października r. 1922-go był następujący:

	Węgiel kamienny			Węgiel brunatny				Wogóle
	Zagłębie Dąbrowskie	Okrag Krakowski	Razem	Zagłębie Dąbrowskie	Okrag Stanisławowski	Była dzielnica pruska	Razem	
	T			o n n y				
Dnia 1-go stycznia	95 647	19 046	114 693	7 565	—	349	7 914	122 607
Dnia 31-go stycznia	96 055	20 343	116 398	8 371	—	543	8 914	125 312
Dnia 1-go lutego	96 055	20 343	116 398	8 371	—	543	8 914	125 312
Dnia 28-go lutego	71 660	23 915	95 575	5 796	33	383	6 212	101 787
Dnia 1-go marca	71 660	23 915	95 575	5 699	33	383	6 115	101 690
Dnia 31-go marca	65 702	20 514	86 216	8 050	37	220	8 307	94 523
Dnia 1-go kwietnia	65 218	20 514	85 732	8 050	37	220	8 307	94 039
Dnia 30-go kwietnia	54 940	23 459	78 399	7 354	23	353	7 730	86 129
Dnia 1-go maja	54 940	23 459	78 399	7 354	23	353	7 730	86 129
Dnia 31-go maja	50 828	20 312	71 140	8 807	—	344	9 151	80 291
Dnia 1-go czerwca	51 403	20 997	72 400	8 734	—	344	9 078	81 478
Dnia 30-go czerwca	59 683	19 589	79 272	11 090	20	767	11 877	91 149
Dnia 1-go lipca	60 125	20 076	80 201	11 096	20	767	11 883	92 084
Dnia 31-go lipca	105 814	27 815	133 629	9 026	5	71	9 102	142 731
Dnia 1-go sierpnia	105 673	28 217	133 890	7 712	5	71	7 788	141 678
Dnia 31-go sierpnia	124 954	17 847	142 801	5 845	—	186	6 031	148 832
Dnia 1-go września	125 901	18 101	144 002	5 807	—	186	5 993	149 995
Dnia 30-go września	97 865	15 034	112 899	5 394	39	303	5 736	118 635
Dnia 1-go października	98 356	15 712	114 068	5 036	39	303	5 378	119 446
Dnia 31-go października	116 910	23 301	140 211	6 167	7	85	6 259	146 470

Odkrycie rudy żelaznej. Na zasadzie art. 491 ustawy górniczej (wyd. r. 1912 — 1913) urząd górniczy w Częstochowie ogłosił w Nr. 214-ym Monitora Polskiego z dnia 21-go września r. b., że pełnomocnik firmy „Rudy Żelazne” we Lwowie p. Józef Pyszko, działając w imieniu i na rzecz tejsze, odkrył dnia 28-go lipca r. 1921-go rudę żelazną za pomocą odkrywki na gruncie włościanina Józefa Biernata, we wsi Wrząca, gminy Ostrów Kaliski,

starostwa Kaliskiego, w odległości 325 m na zachód od drogi, prowadzącej przez wieś Wrząca do wsi Zajaczki i 84 m na północ od granicy wsi Wrząca — Godziesze Wielkie.

R.

Odkrycie rudy żelaznej. Na zasadzie art. 481-go ustawy górniczej (wyd. r. 1912—1913) urząd górniczy w Radomiu ogłosił w Nr. 215-ym Monitora Polskiego z dnia 22-go września r. b., że p. Mieczysław Pol, działający w imieniu i na rzecz inżyn-

niera górniczego Stanisława Strzeszewskiego, odkrył dnia 1-go września r. 1921-go rudę żelazną zapomocą szybu, położonego w starostwie Kieleckiem, gminy Daleszyce, na gruncie Nadleśnictwa rządowego Daleszyce, w miejscowości „Stoczek“, w odległości 680 m na południe od granicy gruntów włości wsi Sieraków i 51 m od przesieki leśnej pomiędzy 12 i 13 sekcją planu gospodarczego leśnego. R.

Odkrycie rudy żelaznej. Na zasadzie art. 481-go ustawy górnicznej (wyd. r. 1912—1913) urząd górniczny w Częstochowie ogłosił w Nr. 218-ym Monitora Polskiego z dnia 26-go września r. b., że inżynier górniczny Mieczysław Mackiewicz, działając w imieniu i na rzecz Towarzystwa przemysłowo-górniczego pod nazwą Praszka-Pilawa spółka akcyjna, odkrył dnia 5-go września r. b. rudę żelazną zapomocą otworu wiertniczego na głębokości 6,15 m na gruncie Tomasza Marasa, we wsi Krzyworzeka, gminy Mokrsko, starostwa Wieluńskiego, w odległości 472 m na północ od drogi, łączącej północne części wsi Krzyworzeki i 1427 m na wschód od drogi Chotów — Turów. R.

Odkrycie rudy żelaznej. Na zasadzie art. 481-go ustawy górnicznej (wyd. r. 1912—1913) urząd górniczny w Częstochowie ogłosił w Nr. 218-ym Monitora Polskiego z dnia 26-go września r. b., że inżynier górniczny Mieczysław Mackiewicz, działając w imieniu i na rzecz Towarzystwa przemysłowo-górniczego pod nazwą Praszka-Pilawa spółka akcyjna, odkrył dnia 13-go września r. 1921-go rudę żelazną zapomocą szybiku na głębokości 5,30 m na gruncie Józefa Tarnowskiego we wsi Turów, gminy Kurów, starostwa Wieluńskiego, w odległości 824 m na południe od drogi, idącej przez wieś Turów i 1355 m na wschód od drogi z Turowa do Chotowa. R.

Odkrycie rudy żelaznej. Na zasadzie art. 481-go ustawy górnicznej (wyd. r. 1912—1913) urząd górniczny w Częstochowie ogłosił w Nr. 92-im Monitora Polskiego z dnia 22-go kwietnia r. b., że sztygar Józef Wodzinowski, działając w imieniu i na rzecz Spółki akcyjnej Sosnowieckich fabryk rur i żelaza, odkrył dnia 12-go marca r. 1922-go rudę żelazną zapomocą otworu wiertniczego na głębokości 21,45 m na gruncie Teofila Bugaja we wsi Złochowice, gminy Opatów, starostwa Częstochowskiego, w odległości 69 m na zachód od drogi Opatów—Złochowice i 43 m na północ od drogi, prowadzącej ze wsi Złochowice do szosy Walenczów—Krzepice. R.

Odkrycie rudy żelaznej. Na zasadzie art. 481-go ustawy górnicznej (wyd. r. 1912—1913) urząd górniczny w Częstochowie ogłosił w Nr. 92-im Monitora Polskiego z dnia 22-go kwietnia r. b., że sztygar Józef Wodzinowski, działając w imieniu i na rzecz Spółki akcyjnej Sosnowieckich fabryk rur

i żelaza, odkrył dnia 15-go marca r. b. rudę żelazną zapomocą otworu wiertniczego na głębokości 29,75 m na gruncie Adama Zajęca we wsi Walenczów, gminy Opatów, starostwa Częstochowskiego, w odległości 50 m na południowo-zachód od miejsca przecięcia się drogi z Walenczowa do Rybna z drogą z Walenczowa do lasu i 9 m na północno-zachód od drogi z Walenczowa do lasu. R.

Odkrycie rudy żelaznej. Na zasadzie art. 481-go ustawy górnicznej (wyd. r. 1912—1913) urząd górniczny w Częstochowie ogłosił w Nr. 218-ym Monitora Polskiego z dnia 26-go września r. b., że kierownik państwowych poszukiwań górnicznych Henryk Mandat, działając w imieniu i na rzecz głównej Dyrekcji Państwowych zakładów górnicznych i hutniczych Ministerjum Przemysłu i Handlu, odkrył dnia 14-go września r. b. rudę żelazną zapomocą otworu wiertniczego na głębokości 21,10 m na gruncie Wincentego Kobylańskiego we wsi Dietrzniki, gminy Kamionka, starostwa Wieluńskiego w odległości 10 m na zachód od szosy z Dietrznik do Wielunia i 6 m na północ od strumyka, płynącego w Dietrznikach. R.

Odkrycie rudy żelaznej. Na zasadzie art. 481-go ustawy górnicznej (wyd. r. 1912—1913) urząd górniczny w Częstochowie ogłosił w Nr. 92-im Monitora Polskiego z dnia 22-go kwietnia r. b., że sztygar Józef Wodzinowski, działając w imieniu i na rzecz Spółki akcyjnej Sosnowieckich fabryk rur i żelaza, odkrył dnia 28-go marca r. 1922-go rudę żelazną zapomocą otworu wiertniczego na głębokości 32,66 m na gruncie Teofila Bugaja we wsi Złochowice, gminy Opatów, starostwa Częstochowskiego, w odległości 105 m na wschód od drogi, idącej przez wieś Złochowice do Opatowa i 50,70 m na północ od drogi, wiodącej ze Złochowic przez Kamionkę do szosy Kłobuck — Krzepice. R.

Wyjednywanie nadania górniczego. Zgodnie z art. 25-ym instrukcji o zastosowaniu art. 454—540 ustawy górnicznej (wyd. r. 1912-go), urząd górniczny w Radomiu ogłosił w Nr. 92-im Monitora Polskiego z dnia 22-go kwietnia r. b., że na zasadzie odkrycia rudy żelaznej, zrobionego w dobrach Chlewiska, sekcji leśnej „Peplów“, gminy Chlewiska, powiatu Koneckiego, w dniu 10-ym października r. 1921-go i sprawdzonego protokółarnie przez urząd górniczny w Radomiu w dniu 11-ym listopada r. 1921-go, Spółka akcyjna handlowo-przemysłowa Ł. J. Borkowski (Elabor) w Warszawie, podejmuje starania o uzyskanie nadania górniczego na rudę żelazną pod nazwą „Peplów“, przestrzeni 413 518 m. kw. na gruntach własnych wymienionych dóbr Chlewiska, w sekcji leśnej Peplów. Wyjednywana przestrzeń nadania graniczy z północno-zachodu, północy, wschodu i południa z gruntami dóbr Chlewiska, z zachodu zaś i częściowo z południa z gruntami wsi Peplów. R.